

TXINA

«Aldakortasunak atzean
utzi ondoren,
kapitalismoak
ateak zabalik ditu»

ANGEL PARRA

«Bidegabekeriak
egon bitartean,
kantautoreak
existentiako dira»

HILERRI PRIBATUAK

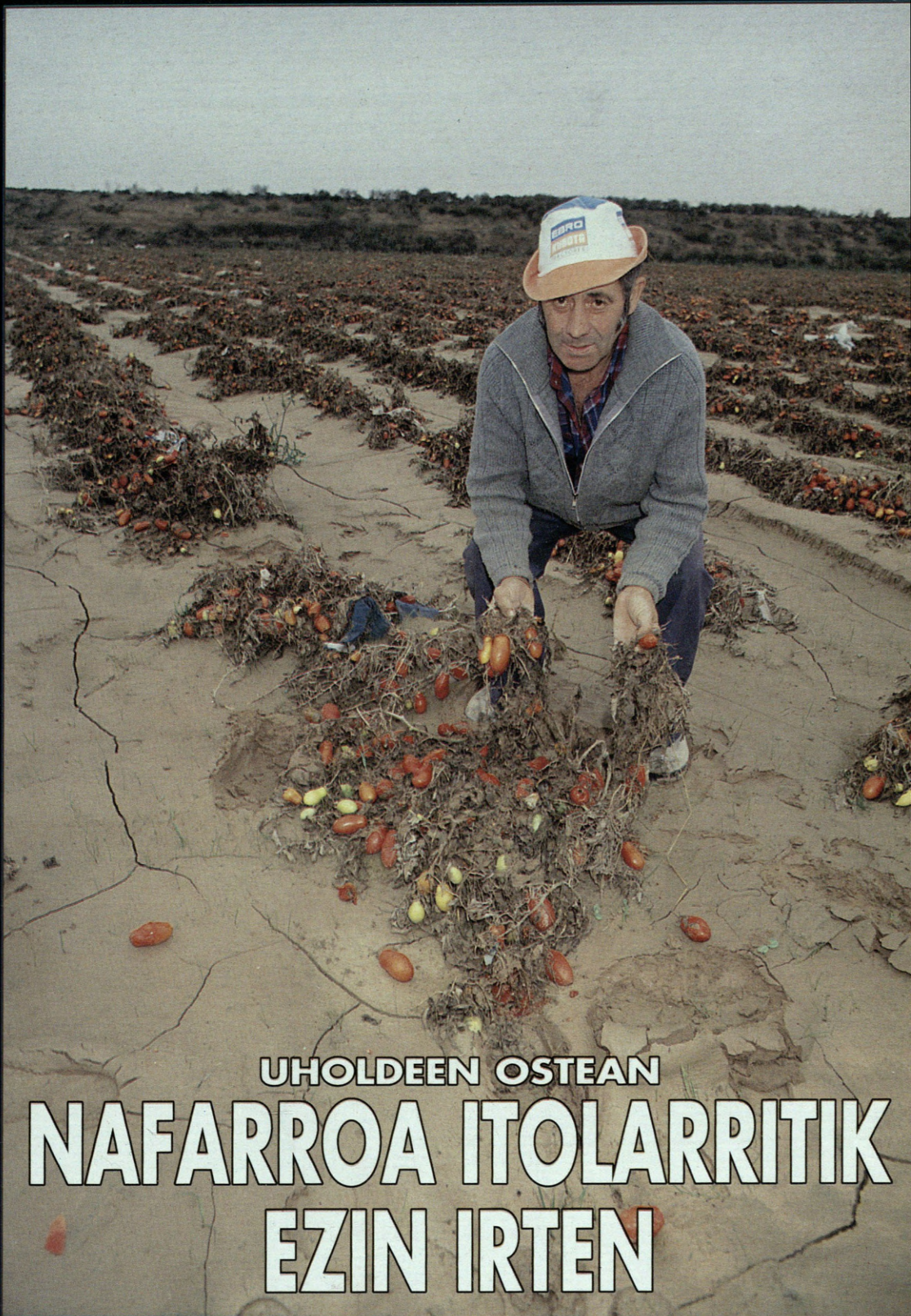
«Heriotza, negozio
errentagarria»

MARIA JESUS ARANBURU

«Gizarteak orohar,
ahaztu egin ditu
gure kultur
adierazpen
herrikoiak»

ARGIA

U HOLDEEN OSTEAN NAFARROA ITOLARRITIK EZIN IRTEN

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

EUSKALDUNON
KORTU-ETXEN
KORTU-ETXEN
01-22/001330 N. 1.322

1.000.000/000.000.000
1.000.000/000.000.000
1.000.000/000.000.000
1.000.000/000.000.000

Azkenetako da
berritua gaur
kempaz

Medellinekoei
nagertasun

EUSKALDUNON
Egunkaria

Zer dozu, Josu?

ENE maitia, zer dozu? Kolore txarra de-kozu. Egia al da, iritzi artikuluan dozun aingeru arpegia dekozula beti? Ala, zure iritzi artikulua hedatzen duen *mala lechea* antiojoen atzean gordetzen dozu? Zer da? Kazetaritza utzi dozunetik —inoiz barruan egon bazara—, lanbide horretan aritzen dan jendilajeaz ohartu zarela? Eta orain, kazetari analista politikoa bihurtzeko asmoa dozu ala? Rin-tin-tin, rin-tin-tin, bizitzaren ironiak. Animo idazleok! Iraultza heltzeaz dago!

M. Bustintza
(Bilbo)

Maasticht eta erreferenduma

HEGOALDEKO hiritarrentzat, Maastichteko Ituna demokrazia ezaren adierazgarri berri batean bilakatzen ari da.

Iparraldean erreferenduma egin da eta ez du ematen baietzaren aldekoak oso harro

IRAKUR- LEAK MINTZO

egon daitezkeenik. Baietzak zentsuaren % 35,31 baino ez du lortu (ezak baino 3,6 puntu gehiago). Gainera, Zuberoan eta Nafarroa Beherean ezak baietzari aurre hartu dio botuetan.

Iparraldean gauzak argi ez dauden bitartean, are ilunagoak Hegoaldean. Hemen Madrileko gobernuak ez du onartzen erreferenduma egitea ere.

Erreferendumaren aurka ematen diren argudioak herritarren maila politikoaren deskalkifikazioan oinarritzen dira.

Ematen duenez, gure adimen politikoak lau urtean behin beraien poltronetan jartzeko balio du, baina ez gara halako gaiak ulertzera ailegatzen eta, jakina, edozein astakeria egiteko kapazak dira. Danimarkan,

Korsikan edo Zuberoan gertatu den bezala.

Hego Euskal Herriarentzat erreferenduma eskatzen jarraituko dugu eta gure botoa garbi dago. Maastichti ez!

Xabier Arrube
EAE-ANV (B)ko kidea
(Bilbo)

Erudito izateko bidean

AMAMA errobera-aulkian ezindua dago, erreumak hezur-arteak itxuraldatuak eta, sukaldean amak, «Sin vergüenza» programa bukatutakoan: - *Ze ama, nabi dozu ogera eroan zaizadan...* - *Primero haz lo que tienes que hacer...*

Eta nik amari urreratuz: - *Camilo José Cela-k be ez dau egiten erdaraz zure moduan...*

Eta pozik irribarreka erretiratu naiz nere gelara, Jean Etxepare Aldudeko mirikuaren idazlanak irakurtzera, estutu beharrean arazoari barrebidea aurkitu diodalako.

R.G.
(Soraluze)

H I R U G A R R E N B E G I A

Lana artez egitearen sari eta arriskuak

KAZETARITZA zientzia dela aldarrikatzen duenik ere bada, izen hori eransten diote bederen. Ez gara eztabaida epistemologikoetan hasiko, gure aldetik garbi dago tekla-kalkatzaile hauek senitartasun txikia dutela zientzialariek, bata txuria jantzi-ta ere. Haatik metodo zientifikoak, laborategi-koak hain zuzen, erabiltzen dituzte, baina ez bereziki beraien lana landuago edo zuzenagoa izan dadin, amarru eta trikimailu moduan baizik.

Haurra galtzeko zorio-neko pilulari buruz zekarren erreportaia azken aleak, eta ongi tajutua esan genezake, jendeak hitz

batetik bestean dabilkien garaian gainera, gaurkotasunez. Koska ez dago hitzetan oraingoan, irudietan baizik. Erreportaia irekitzen duen argazkia dugu auziaren iltzea. Horiek RU 486 ezik beste edozein gauza izan daitezke: aspirinak, haurrentzako gozokiak... Argazki-karreteak gordetzeko itxura duen potea. Badi-rudi orain farmakogileek ez dutela denbora eta dirurik galdu nahi etiketa txukunak egiten.

Uler dezakegu pilula horiek lortzea zaila dena, Lasarten ez daudela eta argazkiak bere lana betetzen duela, izan litezkeela abortatzeko pilulak oso

irudimentsu jarritz gero. Edo mahai gainean jarri dituzuela beste pilula batzuk, 'etiketa egin' eta argazkia atera. Laborategia. Amarruak ere txukun egin behar dira: tximinoa zenbat eta gorago eta uzkia ageriago.

Pilulen amarrua ez da agian hainbesterako, baina gauzak ganoraz ez egiteak ere izan ditzake ordainak. **A. Irazuk** umorez eta kontent ekin zion kirolari 'marjinalen' erreportariari, eta asmo onenez joan elkarriketak eta argazkiak egitera. Horretan ziharduela —gogoratu abankargako tiroari buruzko atala zekarrela—, hurbildu zaio amaieran ti-

ratzaileetako bat kazetariari eta *lagun artean* esan: «*Erreportaia gaizki ateratzen bada hire bila joango nauk*». Pentsa dezakezuenek eskopeta eskuan eta kirol horretan dominak dituen batek esanda gizarajoa nola etorri zen erredakziora, dardarka, matrailezurra gobernatu ezinik.

Bada, hori txantxetan esango zuen! pentsatuko duzue. Gaitzerdi! Erreportaia, gainera, ongi zegoen. Eta berari bromak balio izan dio lagunei kontatzeko oilarrak baino puztuago. Kazetarien bizimodu latza...

MIKEL ELORZA

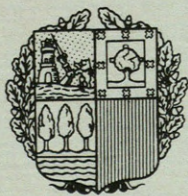
6. Politika kronika. GARBINE UBEDA.
8. Bi alderdien militanteen aldetik kritika gogorak izan dira. Ezberdintasunak aztertuz, PSE eta EE bateratu asmoz. AITZIBER YARZA.
10. Politika ttanttaka.
12. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
14. Maoismoa atzean utzi ondoren kapitalismoak atek zabalik. XABIER LETONA.
18. Nazioartea ttanttaka.
20. Hondamen eremuaren zain, bost herri ito larrian. ALBERTO IRAZU.
26. Heriotza, negozio errentagarria. MYRIAM GARTZIA.
30. Zeanuri Udalerri Euskaldunen Mankomunitateko partaide berria da. Euskara hutsez udaletxean. AMAGOIA IBAN.
34. Angel Parra: «Bidegabekeriak egon bitartean kantautoreak existituko dira». RITXI LIZARTZA.
40. Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. Maria Jesus Aranburu, Gipuzkoako Kultur eta Turismo Saileko diputatua: «Gizarteak, orohar, ahaztu egin ditu gure kultur adierazpen herrikoiak». JOXI GOIKOETXEA.
45. Bilbo eta Donostian bideo emanaldi iraunkorrak aurkeztu dituzte. Bideo artearen norabide berriak. PATXI SARRIEGI.
48. Tolosako Abesbatza Lehiaketa: izar berriak sortzeko ekitaldia. JOXEMI SAIZAR.
51. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
56. Kultura Ttanttaka.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. Sei hilabete eta gero... hau! ANTONIO DUPLA.

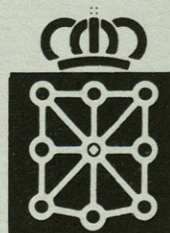
M.J. ARANBURU: Maria Jesus Aranburu azpeitiarra dugu Gipuzkoako Kultura eta Turismo Saileko diputatua. Kargu hori hartu zuenetik, erantzun asko eman behar izan ditu, eta oposizioak Gipuzkoako Kultur Sailari egin arazi dizkion aldaketen berri zuzentzen izan du. Horretaz mintzatzera jo dugu beregana, baina beste gai asko ere, nahitaezkoak, ukitu ditugu. / **42**

TXINA: Munduko kulturarik zaharrenetako baten guneak, Txinak, komunismoa hartu zuen eredu politiko bezala Mao-ren azalpenarekin. Baina hamarkada luzeek kapitalismoaren aurkako bezala mantendu den sistema aldatzear dago. Aldaketa ekonomiko datorkio Txinari. Lehen adibideak gauzatu dira. Eta agintariek aldaketa horiek eremu ekonomikotik ez direla irtengo diote. / **44**

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

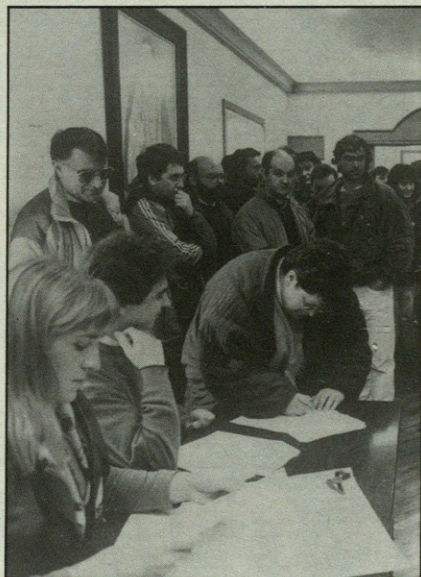
Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

UHOLDEAK: Udazken hezea suertatzen ari zaigu aurten. Eurijasa etengabeak, errepide mozketak, egunerokoak bihurtzeko bidean gaude. Baina azken aldian kalitetuenak izan direnak, zalantzarik gabe, Nafarroako Erriberaldeko bost herriska izan dira. Hondamen gunetzat hartuak izan daitezene ere eskatu dute, herri nekazariak izanik, Administrazioaren laguntza bait da uzteke jasan dituzten kalteei aurre egiteko geratzen zaien itenbide bakarra./20

ANGEL PARRA: Txilen Pinochet diktadoreak estatu kolpea eman zuenean, kultur munduko jendeak torturak, hilketak, espetxea, erbesteak... ezagutu zituen. Horien artean Angel Parra dugu, Violeta handiaren semea eta, hura bezala, kantari konprometitua. Hiru urtez espetxean egon eta gero Parisera erbesteratu behar izan zuen. Bere historiaz, erbesteratuen egoeraz, etorkizunaz eta abar mintzatu gara./34

UEMA: 1988an gauzatu ziren lehen aldiz udalerri euskaldunak. Hogeitamar inguru izan ziren EHEk luzatutako proposamenari baietza eman ziotenak. UEMA izeneko Mankomunitatea ere sortu zuten batzuek. Honek, hain zuzen ere, igande honetan ospatzen du Udalerrri Elebakarren 3. Festa, Bizkaiko Aulestin. Baina festak alde batera utzita, arazoak ere badituzte elebakartasunaren bidea aukeratu duten udalerriek./30

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estixu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Puntutuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

UTS

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

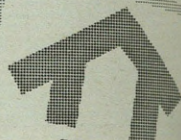
SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

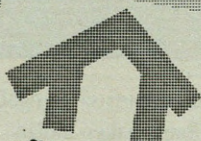
EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

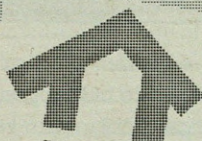
EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

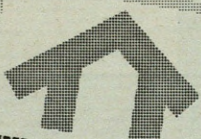
EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

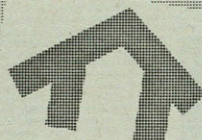
EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

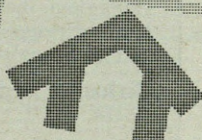
SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hiriginiza (ARABARKA jaietxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

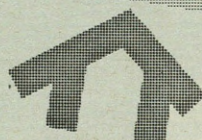
EKO ALTZA
Iarratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

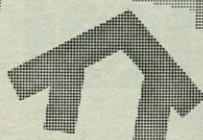
EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

Zer arraio egin behar dugu gaurko politikariekin?

EUSKO Legebiltzarrak Antarttika dirudi. Bertako sapaia izugarritzko itogina du nonbait, Antarttikak ozonoa zulatua duen gisan. Antarttika zientzilari zoro eta turista lotsagabeen ingurunea da. Eusko Legebiltzarra, berriz, politikari despistatu eta guardasolez ongi hornitutakoen denborapasarako tokia soilik.

Lurra zaindu nahi duenak ez du esenplu garbirik inon aurkitzen. Politikaz kezkatua denari gogo txarra besterik ez zaio sortzen politikaren zaindarien triki-mailuak aditzean.

Politika mundua «zientifikoki» aztertuz gero, gerrikoa estutu egin behar dugula agintzeko hurbiltzen zaizkigunek, kutsadurak sortutako kalteak baino ondorio latzagoak agertzen dizkigute.

Aipaturiko foro honek ez du ezer-

tarako balio, soldata kobratzeko ez bada. Ez da, beraz, harritzekoa, «El Diario Vasco» egunkariak egin berri duen inkestan politikariei buruz horren datu beldurgarriak ikustea. Konfidantzarik ez dute merezi. Errealitate tristea.

Urriaren 18ko manifestazioak, Euskaria, Bai Independentziari, Herria 2000 Eliza, Abertzaleok eta Herrien Liga taldeek Euskal Herriaren burujabetzaren alde deiturikoak, arrakasta handia lortu zuen.

ASTEKARI batean politikari buruzko kronikak idatzi behar izaten ditugunok, asteburuan egunkarien bitartez helduko zaizkigun erreportaiak irakurri nahi izaten ditugu. Beti ere, eguneroko komunikabideek, salmentak handituko diren esperantzan, sorpresatxoren bat gordetzen bait digute atsedean egun hauetarako.

Pasatu berri den asteburuko «sorpresatxoak» susmoak zirenak, susmo baino gehiago direla frogatu digute. Pleno aspergarriak entzun baino, nahiago dute bertako taberna zuloan sartu eta haiena egin, gizartearen hutsuneei irtenbidea eman baino. Krisia areagotu ez dadin, kargu handia dutei soldata «izoztea» erabaki dute, Jon Azuak aditzera eman duenez. Hozperak balira, hor nonbait. Baina, azala gogor baino gogorragoa dute denek ere. Nork ez luke amets egingo diru kopuru «hotz» horrekin?

Garbiñe Ubeda

TERMINOLOGIA

Noblezia: jatorriz edo eta erregeren batek emanez, gizartean titulu edo eskubide bereziak izan obi dituen goi mailako gizataldea.

Juan de Borbón Espainiako erregearen aita izututa dago. Ez bakarrik minbiziak jota dagoelako, hain erlijiosoa bait da bera, baizik eta «Espainiaren batasuna» kolokan ikusten duelako. Nafarrek kezkatzen dute bereziki: «Betidanik izan dira oso espainolak». Horregatik, gauzak aldatzen ari direla ikusteak tristetu egiten dute: «Nahasketa abertzaleak nabigabetu egiten nau».

Juan de Borbón egin beza lo lasai. Zaindari trebeak ditu Nafarroan. «Espainiaren batasunak» arrisku handirik ez du, Juan Cruz Alli bezalako zoro batek bazterrek nahasita ere. Juan Ignacio del Burgo eta Jesús Aizpun aingeru guardakoak bertan dituzu eta.

Bi alderdien militanteen aldetik kritika gogorrak izan dira

Ezberdintasunak baztertuz, PSE eta EE bateratu asmoz

PSE eta EEk bat egiteko txosten bateratua egin dute jada eta egun gutxi barru emango dute argitara. Eremutzat EAE izango duen alderdiaren txostena egitean, dirudienez, PSEk zenbait arlotan dextente amore eman du, paperetan behintzat. Orain, EEk handiak txikia jaten duenaren mitoa apurtu nahi duen bitartean, paperek diotena benetan errealitatean beteko ote den ikusteke dago.

EUSKADIKO Ezkerra barnean aspaldi hasi ziren arazoak eta hauen adierazpen garbiena duela urtebete Añamendi sektorearekin izan zituzten arazoak, EE

barneko zatiketa eta EUEren sorrera ekarri zutenak. Baina geroztik, ezin daiteke esan EEren arazoak konpondu direnik.

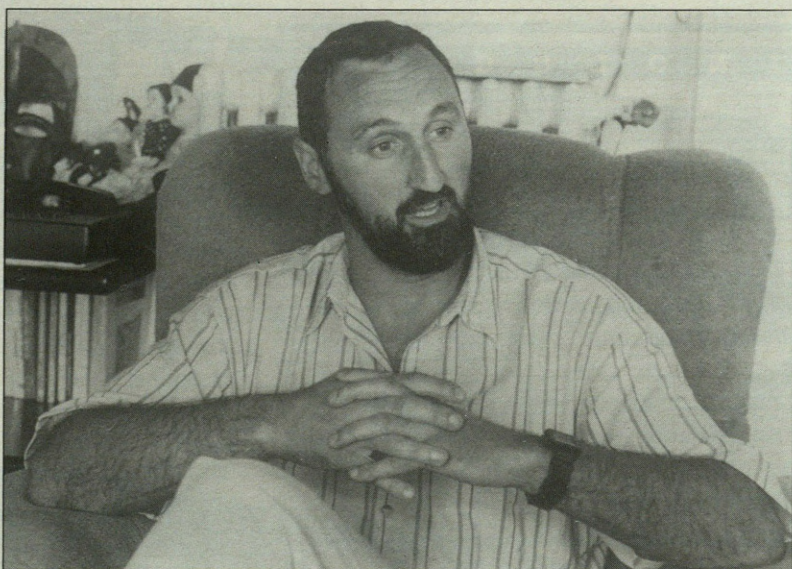
Iazko urritik hona, zati-

keta gertatu eta berehala, EEn PSera hurbiltzeko joera ikusi da. Azken sei hilabete hauetan bateratzea gauzatzeko pausoak eman dira. Lehen pausoa EEk eman

zuen PSOEko Madrilgo karguengana Euskal Herriari alderdi berri batatzeko proposamenarekin joan zenean. PSOEko karguek baiezkota eman zuten eta geroztik PSEekin harremanak hasi ziren.

Bateratze honen inguruan plazaratu zen lehen agiria Jon Larrinagak eman zuten eta azken astean Jauregi xehetasun batzuk gaineratu ondoren, berriro ere EEren exekutibara bidali zuten agiria. Ondoren EEn Biltzar Tipiak eta PSEen Batzarde Nazionalak beraien oneritzia eman behar izan zuten.

Bateratze prozesu honen hainbat arazo bizitu dira, batez ere alderdien barnean. EEn bateratzearen aurkako ahotsak plazaratu dira eta sektore kritiko bat ere sortu da. Sektore honek Bizkaia du batez ere indarra, eta zenbait tokitan alderdiaren hiruren bat edo badira, adibidez Ezkerraldean. Kritikoen ustez, bateratze honen era ezkutuan eta militanteen nahia entzun gabe egitea

Xabier Olaberriek txostenak EEren pentsakera azaltzen duela adierazi digu, eta PSOEkin hau onartzeaz harritura ere ez du ezkutatu. (Argazkia: Leire Arzuaga)

izan da gauzarik larrienetako. Kritikoek agiriak irakurtzea garelazi zaiela esaten duten bitartean Xabier Olaberri, Gipuzkoako EEko idazkari nagusiak, «exekutiba afiliatu guztientzat egun osoz irikia dagoela» adierazi digu.

PSEko barne arazoak plazaratu ez badira ere, arazo asko izan dituzte eta honen adibide da Alfonso Guerra Bizkaira etorri zenean bertako sozialistak lasaitzen ibili izana. Euskal proiektu nazionala eta beste zenbait adiera onartzen ez zituztelako.

Alderdiaren antolaketa iragokionez, postuen banaketa guztiz zehaztu gabe badago ere, lehendakaria EEkoa izango da eta idazkari nagusia PSEkoa.

Bateratze honetarako arazo nabarmenak azaldu dira EE eta PSEren artean. Arazo nagusia alderdi berriaren subiranotasuna nahi da. EEk lau arlotan nahi du subiranotasuna, batetik Euskal Elkarte Autonomoari dagozkion arazoetan, bestetik nazioarteko sozialisten biltzarrean, hirugarrenik Maastrichten ondorioz sortutako den Europako Alderdi

Jon Larrinagak aurkeztutako lehen agiriari zenbait xehetasun gehitu dizkio Ramon Jauregik.
(Argazkia: Jose Simal)

Sozialista berriak eta azkenik Estatu mailako politikan. Lehenengo bi arloetan, dirudienek, alderdi berriak bere kabuz jokatzeko aukera izango du.

PSEren jarrera aldaketa?

Estatu mailako politikan PSOEk askatasuna emango ote dion oso zalantzarria da. PSOEk alderdi berriak federazioa izan behar dela

ziurtatzen duen bitartean EEko Xabier Olaberri inoiz ere ez dela PSOEn federazio hutsa izango ziurtatzen du. Txostenak, berriz, gai hau ez du sakonki lantzen.

Bestetik, PSOEk euskal naziotasuna onartuko duela adierazi du, baina azken urteetan burutu duen politika ikusita zail gertatzen da hau horrela izango dela onartzea. Xabier Olaberri adierazi digunez, «ez da oso

argi ikusten nola bateratu daitezkeen paperean esaten dena eta PSOEn pertsona batzuen jarrera». PSEkoek, berriz, ez dute bateratzeari buruzko inolako adierazpenik egin nahi izan.

Baina arazo larriena, inolako zalantzarik gabe, militanteen artean sortu den ezegonkortasuna da, oso ezkor agertu bait dira PSE eta EEko partaide ugari. Paperetan esaten dena betetzen bada PSOEk izango ditu arazoak, azken urteetako politikaren aurkako hainbat jarrera azaltzen direlako. Baina, EEk ere arazoak izango ditu paperek diotena praktika politikoak baino indar gutxiago izaten duelako. Honen adierazgarri dira Olaberriren adierazpenetan «euskal politikan zaila da PSOEn horrelako aldaketa bat egiteko prest dagoela ulertzea». Eta baita Goio Larrazabal sektore kritikokoak dioena: «Paperak edozer gauza jasan dezake».

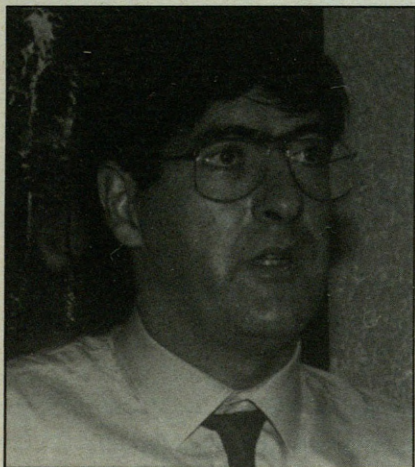
Exekutiben proiektuaren oinarriak

- Euskal proiektu nazional bateratzaileen aldeko apustua egingo duen alderdia. Autonomismoaren ideiarekin eta erradikalismo guztietatik urrundua, euskaldunen gehiengoak identifikatzeko balioko duena euskal naziotasunaren ikuspegi integratzaile batez.
- EAJren hegemoniaren aurkako alternatiba bilakatu nahi da.
- Bi alderdien bateratzea bi kultura ezberdinen arteko batze gisa ulertzen da, ezker tradizionalako baloreak berreskuratze bide moduan.
- Euskal arazo nazionalaren aurrean auzitasuna onartzen da.

- Estatutua eta Konstituzioa dira erreferentzia eremua.
- Europako batasun politikoa eta estatu federalaren aldeko jokaera garbia.
- Hirietako errealitatea onartzen duen euskal kulturaren babesa.
- Nafarroako alderdi sozialistarekin lehentasunezko harremanak. Alderdiaren eremua EAE izango da.
- Mugimendu sozialekin lehentasunezko harremanak.
- Herriaren berrindartze ekonomiko eta industrial bultzatzea.
- Proiektu hau autodeterminazioaren aldeko fronteari eta abertzaletasun inde-

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ EE DIRU KONTUAK
ESKATUZ EUE-RI

EEko zuzendaritzak gutun bana bidali die gaur egun EUEkoak diren bost parlamentari 75 milioi pezeta (3,8 milioi libera) eskatuz. Eskutitzean azaltzen denez diputatuek 490 mila pezeta (25.000 libera) ordaindu beharko lituzkete hilabetero aukeratu izan ziren kanpainan jorrotutako dirua dela eta «Eeren izenean lortu zuten parlamentari izatea, eta gaur egun ordea, EEk ez ditu honen etekinak jasotzen».

Eeren eskaera honek haserre batzuta du EUEn eta adierazpen gogorak egin dituzte EEkoen aurka. Hitz gogorrenak Kepa Aulestiak izan ditu eta pezeta bat bera ere ez dietela itzuliko azaldu zuen. Aulestiaren iritziz «ez dute lotsarik eskatzen dutena eskatzeko, gaur egun garai hartako EEko % 20 besterik ez direnean. EUEko parlamentariak ez diogu Alfonso Guerra edo Guillermo Galeoteri pezeta bat ere emango, ezta aurreko EE deuseztu eta oraingoa PSOEri bulegoen truke saldu dietenei». Badirudi beraz, EEk egin dien eskaerak ez duela inolako fruiturik emango.

■ TRATU TXARREN
ONDORIOZ ESPETXEZ
ALDATUA

Estatu espainiarrean azken aldian preso politikoei eginiko tratu txarren denuntziak asko ugaritu dira eta badirudi hauek ere Estatu frantziarrera zabalitzen ari direla. Miguel Gil Cervera Fresnes-eko espetxean zegoela irailaren 12an ordu erdiz jipoitu zuten bi funtzionarioak.

Kasu honetan deigarriena espetxeko zuzendaritzak izan duen jarrera izan da. Gil Cerverari besterik gabe espetxez aldatzea eskaini zion zuzendaritzak tratu txarren inguruan sorturiko iskanbila isiltzeko asmoz, baina preso politikoak ezezkua eman zuen era honetako txantaiak onartzeko prest ez zegoelako. Egoera hau ikusita, segurtasun neurriak zirela eta Fleury-Mérogis espetxera eramatea onartuko ote zuen galdetu zioten, presoak baiezkoa eman zuen eskaintza honek jasandako tratu txarren onarpena suposatzen zuelako.

■ FISKALAK PRESOEN
ABOKATUAK ORDEZKATU
NAHI DITU

Preso politikoen abokatuak epaiketara ez joatearen jarrerarekin jarraitzen dutenez, fiskalak Entzutegi Nazionalari abokatuak zigortu ditzala eskatu dio. Aldi berean, abokatuak berean jarraitzen badute presoei ofiziozko abokatuia izendatzea eskatu zuen fiskalak. Presoen abokatuak adierazi zuten «fiskalarentzat gauza garrantzitsu bakarra epaiketak normaltasun itxuraz aurrera eramatea da, denfentsa eskubidea errespetatzen den edo ez kontuan hartu gabe».

«Juan Carlos Rodríguez Ibarra, Extremadurako lehendakaria, PSOEren erantzungailu automatikoa dirudi».

Xabier Arzallus, EBBko lehendakaria. Deia, 92-X-11

«HBk Alderdi Ederreko lorategia Oriente Plazarekin nabasten du».

Odon Elorza, Donostiako alkatea. Diario 16, 92-X-10

«Gaur egun indarkeriaren zilegitasuna defendatzea ez giza legezkia eta birugarren munduko argudioa da».

Pablo Mosquera, UAKo idazkari nagusia Egunakaria, 92-X-14

G O R D E T Z E K O A K

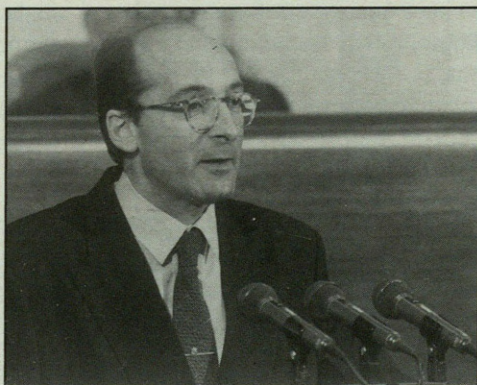
HB-REN ZIGORRAZ BALIATUZ DABIL EAJ

BIZKAIKO Batzar Nagusietan ez aritzeko lau hilabeteko zigorra jaso zuten HBko zortzi batzarkideetatik zazpik. Zigor hau urriaren 31n bukatuko da eta bitarte honetan EAJk presa handiz gai garrantzitsu eta eztabaidagarriak erabaki ditu. Hau galerazteko HBk EAren laguntza eskatu du Bizkaiko Batzar Nagusiak biltzeko atzerapena eskatu dezan.

K A R T A J O K O A N

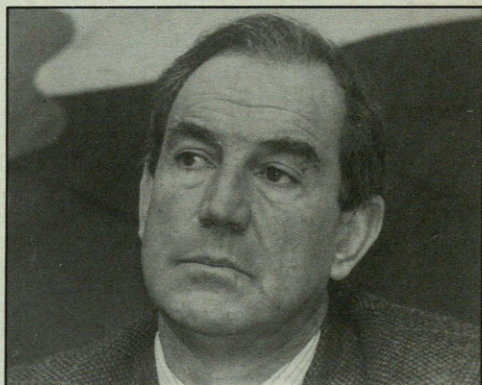
enbido...

...ordago!

«PSOEn gobernua beraiek eginiho tranpan sartuta dago. Denbora ugari pasatu dute EAJekin ezin dela eta ez dela negoziatu behar esanez eta Argeleko negoziaketan ondoren ez dakite berriro ere elkarriketaren bidea nola bartu»

Jon Idigoras, HBko mahai nazionalako kidea.
Egin, 92-X-11

JUAN CRUZ ALLI

Nafarroako gobernuako lehendakariak egiten dituen adierazpenek askotan sortzen dituzte istiluak. Oraingoan ere zeresanik eman dute UPNren 4. kongresuaren atarian esandakoak. Juan Cruz Alliren ustez «erregio hitza alde batera utzi behar da Nafarroa nazioa bait da. Nafarroak badugu herri baten partaide izatearen sentimendua eta, baita, Estatu espainiarraren barruan ezberdina den errealitate politiko bat bezala identifikatzen gaituen historia ere atzean. Nahiz eta, bestalde, ez dugun bateratasun linguistikorik, azken hau ez da funtsezkoa». UPN alderdiaren jarrera azaltzeko zera esan zuen Allik, «gu ez gara espainiar nazionalistak, gebienez nafar nazionalistak gara. UPNk eduki ideologiko berria behar du alderdi probintzial soil a ez izateko» ●

KARLOS GARAIKOETXEA

Juan Cruz Allik esandakoari alderdi abertzale guztiek eman diete erantzuna. Karlos Garaikoetxeak ere zeresanik izan zuen eta Allirekin ados egon litekeela ere esan zuen, hori bai, Alliren adierazpenak zentzu guztiz ezberdinean hartuz gero. Garaikoetxeak adierazi zuen: «Nafarroa nazio bat denarekin ados egon naiteke, zein Nafarroaz hitz egiten ari garen da kontua. Historialariak Baskonia deitzen zuten Nafarroaz ari gara edo XVI. mendera arte Iparralde a ere barne zuenaz». Bestalde «Allik nortasuna eta historia aipatzen badiu nazio izatearen iturri bezala, hauek aztertuz gero ikusiko luke aipatu dituen horiek gure ideia eta sentimenduekin bat egitera eraman bebarko luketela» adierazi zuen Karlos Garaikoetxeak EAko lehendakariak ●

«Epaiketak tramite huts bat bilakatzen ari dira, baina oso tramite larria, Entzutegi Nazionalak ezartzen duen zigor txikiena sei urtekoa da. Pertsona baten bizitzako sei urterekin jolasten duen tramitea».

Carmen Galdeano, preso politikoaren abokatua.
Egin, 92-X-12

«Gardia Zibila kritikatzan dutenak demokratizazio mozorroturiko inkisidore batzuk besterik ez dira».

José Luis Corcuera, Estatu espainiarreko Barne ministraria.
El Diario Vasco, 92-X-12

Itsas komunitarioaren baretzea

BIRMINGHAMEKO gailur komunitarioak, espero bezala, ezer gutxi konpondu zuen. Iraila eta urria hasieran bizi izandako ekaitzaren baretzea zen haren helburu garrantzitsuena eta, neurri batean bederen, lortu du. Gero gerokoak: subsidiaritatea, Danimarkarekin zer egin, Europako Diru Fondoak... Datorren abenduaren 11n Edinburgh Eskoziako hiriburuan burutuko den hurrengo bileran eztabaidatu beharko dira.

Gailurrean, Hamabien arteko giroaren normaltzea bilatu izan da, baina Kontseilukideek argi utzi dute, bide horretan abiatuta ere kosta egingo dela 'normaltasunera' itzultzea. Bestetik, danimarkarrek Maastrichteko Itunari emandako ezetzak eta

Frantzia ere ezetzak izandako indarrak, zer pentsatu ekarri diete agintarie. Danimarkakoa eta gero, kolpea itzela izanik, gainerako estatu guztiek Maastrichteko Itunak berean jarraituko zuela gogor adierazi zuten. Orain, aldiz, Frantzia eta Danimarkako emaitzak aintzakotzat hartu behar direla diote. John Majorrek britainiar legebiltzarrean dituen zailtasunak kontuan hartu behar diren moduan, edo italiarrek eurek Itunaren erreformarako agertu duten jarrera. Maastrichteko Itunaren erreforma izango da Edinburghen borrokatu beharko dutena.

Holandako herri txikia ahantziz, Maastricht berba madarikatu edo dohatsua bihurtu da. Bere nondik

norakoak gutxi azaldu dira, eta Danimarkako eta Frantziako erreferendumik gabe, Maastricht existitzen zenik ere ez zuten jakingo herritar askok.

Herritarra nahasteko ahalmen miraritsua du berba horrek, herritarra gehiago nahasten duten berbak sortzeko dohain bitxia duen berba. Subsidiaritatea bai, hemendik aurrerako berba-tormentu latza. Elkartasunerako berba, erabakiak herritarrengana hurbiltzeko, Europako Batzordearen ahalmena murrizteko, truke-libreko eremua ziurtatzeko... Denetarako balio dezake zein ikuspuntutik ikusten den arabera. Ez da iritsiko zaigun lazken berba miraritsua izango. Seguru.

Hilaren 8an hil zen, 78 urterekin, europar sozialdemokraziak izan duen gizonik garrantzitsuenetakoa: Herbert Ernst Karl Frahm. Munduak ez zuen izen horrekin ezagutu, ordea, Willy Brandt zen. Alemaniako Alderdi Sozialdemokrataren (SPD) lehendakaritzan izan zen 28 urtetan eta beste bost urtetan Alemaniako kantziler modura ihardun zuen. 1974ean dimititu behar izan zuen, Guenter Gillaume bere idazkaria atxilotu eta honek Ekialdeko Alemania ohiko espioitzan ari zela aitortu zuenean. Garrantzi handiko gizona izan zen europar sozialdemokraziaren aldaketa ideologikoei dagokienez, eta zehatz mehatz marxismoa alboratzearen erabakian. 1971ean Nobel Saria jaso zuen ekialdeko herrialdeekiko agertzen zuen irekitasunagatik.

TERMINOLOGIA

Umorea: Gogoaren edo izpirituaren egoera, ona, alaia bereziki.

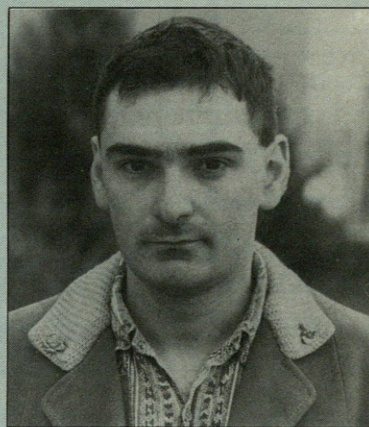
Joan zaigu ditxosozko 'Aurki-kuntzaren' bolada, baina haren azarnak dinbili-danbala ibiliko dira urte bukaera arte. Orain arte jasan dugunarekin, kontu berarekin jarraitzea aspergarri samarra dela badakit, baina tira, tentaldiak tentaldi dira. Santo Domingon egon berri da Aita Santua, eta bere urteak, iragandako gaisotasunak eta abarrek kontuan hartuta, ezin ukatu Aita Santu ekimentsua dela. Eta umoretsua ere bai, baina umore beltzaren zalea. Santo Domingon indioen alde egin ei zuen, eta euren buru eta ebangelizazioaren alde protagonista izan daitezzen eskatu zien herri indioei. Orain arte ebangelizazio txarra izango al zuten? Edo, akaso, orain arte inposatu egin zaie eta aurrerantzean, euren ebangelizazioa eurek kontrolatzen badute, askatasunaren bidean jarriko ote dira?

INKESTEN arabera, Etxe Zuria 'maizterrez' aldatzeko prest dago. George Bush eta bere ekipoak Bill Clinton demokrataren irudia desitxuratzeko era guztietako trikimailuak erabili badituzte ere, ez diote eraginik egin. 22 urtekin Moskura joan zela, Vietnameko Gerraren aurkako manifestaldietan parte hartu zuela, abertzaletasun eza... Baina estatubatuarrei ez die axolarik atzerri politikak. Bai, ordea, ekonomiarenak. Zentzu horretan, Bushen lana ezagutzen dute eta Clintonena ez, hori da kontua, egitarauak erkatuz gero desberdintasunak gero eta txikiagoak dira eta.

Lukas Martinez

Umore gorria

LAN egiten duenak oporretarako eskubidea ere badu. Niri egokitu zait oporraldia berriki, eta bazter berriak ezagutu ditut: Ukraina, Soviet Batasuneko errautsetan. Mila gauza kontu nezakeen bertan ikusiaz, baina, analisisa beharrean, txiste soviatar batzuk eskainiko dizkizuet, eta zuek atera kontuak. Adibidez, ba omen dago esaera errusiar ezagun bat: *«Gonbidatu gabeko bisitaria tartaroa baino okerragoa da»*. Halako batean, tartaroak haserretu ziren esakunarekin eta Soviet Gorenera jo zuten, herri soviatarren anaitasun leninistaren izenean, esaeraren testua ofizialki alda zezaten. Soviet Gorenak egoki iritzi izan zion eskaerari eta handik gutxira testu berria eman zuen jakitera: *«Gonbidatu gabeko bisitaria tartaroa baino hobea da»*.

LUIS FERNANDEZ

Kazetaria

TARTAROEN eta herri ekialdetarren aurkako arrazismoa, Kaukasokoek duten fama txarraz hornitzen da. Elkartu ziren bi georgiar unibertsitatean eta esan zion batak besteari: *«Lehen-goan aurkeztu nian tesia eta doktoregoa eman zidatek dagoneko»*. *«Tira»*, erantzun zion lagunak, *«adarrik ez jo, doktoregoa erosi egin duala esan nabi didak, ez duk?»*. Lehenak, osterera, haserre: *«Zer diok? Iraindu nabi nauk ala?, urtebetetzeko oparia izan buen...»*

Korruptzioa, beraz, ez zen inorentzat sekretua. Gauzak txarto zihoa-zena ere ez. Brejnev-ek ere zera irakurri zuen Pravdan: *«Jendea goseak eta haragi industria geldirik, behiek ez bait dute haragirik ematen»*. Haserre bizian, kazetari lotsagabe hura ekar ziezaiotela agindu zuen, eta hala mintzatu zitzaion Brejnev: *«Nola ausartzen zara hau idazten, behiek haragirik ez dutela ematen esaten, oraintxe gainera, komunismorantz inoiz baino azkarrago goazenean»*. Eta kazetariak: *«Kamarada Brejnev, horixe da arazoa, baina azkar goaz komunismorantz ezen behiak atzean utzi ditugula»*.

BEHI eta pertsonen arteko lasterketa eroa gelditu zuten azkenean. Gorbaxovi esker?, ez pentsa... Behin Gorbik hitzaldia zuen Politburoan eta sartzeraz zihola laguntzaile batek zera esan zion: *«Barkatu kamarada, baina oinetako bat beltza duzu eta bestea marroia, etxera joan behar zenuke aldatzera»*. Gorbik berriz: *«Konturatu naiz bai, eta etxera joan ere bai, baina ban neukan beste pareta ere berdin-berdina zen»*.

Horra bada, iragan gorriak utzi duen umore gorriaren etsenplu sorta. Etorkizuneko umorea, tamalez, beltza izango delakoan nago. Marxek esan zuen bezala —ez da txistea, egia baizik—, *«historia birritan gertatzen da; lehenbizikoan drama da, bigarrenean fartsa»*.

Maoismoa utzi ondoren kapitalismoak ateak zabalik

Txina kapitalismorantz jaurti zuena moduan ezagutuko da iragan astean Txinako Alderdi Komunistak burutu zuen 14. Kongresua. Bide horri Deng Xiaoping buruzagi txinarrak ekin zion 1978an, merkatu ekonomiari ateak zabaltzea erabaki zuenean. Orduz geroztik etengabeko borrokan aritu izan dira alderdiko maoista eta erreformazaleak. Kongresu honetatik ateratako irizpideek, ordea, gero eta zokoratuago utziko dituzte maozaleak.

MUNDUKO zibilizazio zaharrenetakoa dugu Txina. Mende askotan lortu izan du mendebal eraginetik kanpo egotea, eta historikoki jasan izan dituen inbasio eta menderrakuntzak bere kulturaren integratu izan ditu azkenean. XV. mendetik aurrera hasi zen mendebaldeko zibilizazioarekin kontaktu iraunkorra, portugesez itsaso bideak Txinaraino zabaltu zituztenean.

Ordutik aurrera gero eta indar handiagoz heldu ziren europarrak, baina txinarrak euren miliurteko kulturaren indarrean fede itsua zuten. 1793an Qian Lung enperadoreak Ingalaterrako Jorge III.ari idatzitako esaldia nahiko adierazgarria da: «Zuen enbaxadoreak ikus dezakeen moduan ez zaigu ezer falta. Ez dut ikusten zuen tresna bitxi eta adimentsuen balioa, eta ez dut zertan erabili beharrik zuen manufaktura pro-

duktuak...». Konfidantza galdu zituen bera eta ondorengo enperadoreak, eta europarren eraginak menpekotasuna ekarri zion Txinari, 1949an Mao Zedong-ek gidatutako iraultzak japoniar, europar eta amerikarren atzaparretatik aske utzi zituen arte. Baina kapitalismoaren bultzadak laster sortu zituen brintzadura txinar sozialismoaren bai-

rriro. Errebisionismoa, ekintza kontrairaultzailearena baino ibarduera pozointsuagoa da, iraultza kapitalismorantz eta barrutik bideratzen duen prozesu baketsua delako(...) Jugoslavian gertatu da jada eta Sobiet Batasunean gertatzekotan da. Eta Txinan ere gertatuko da gaineratzea bakarrik gertatzen zitzaion.

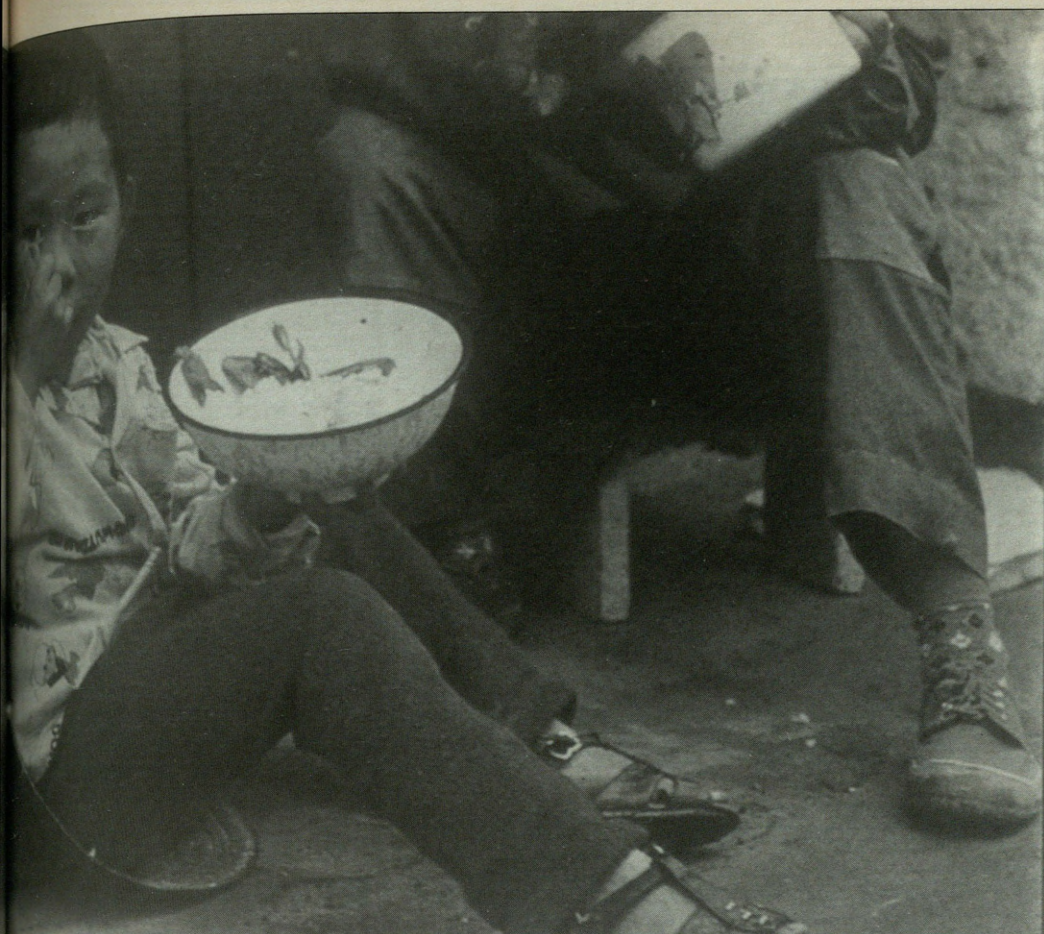
■ Txinako ekonomiak %7ko igoera ezagutu zuen 1991n eta kostaldeko zonetan %25ekoa ●

tan. Erreformen bidea, iraultza kulturala... Maok berehala jarri zituen ari iraultzaren baloreak: «Sozialismorantzko bidea ez da atzeraezina. Txarto gidatutako gizarte sozialistan, errebisionismoa medio, kapitalismorantz jo liteke be-

1978an Den Xiaopingek txinar iraultza sozialistaren gidaritza bere gain hartu zuenean hasi zitzaizkion kapitalismoari ateak zabaltzen. Ordukoa zirrikitoa besterik ez zen, baina gaur egungo kapital uholdeari paso eman zion zirrikitoa.

«Ezaugarri txinor jantzitako sozialismoa»-ren erakuntzaren hasiera zen. Bestela esanda, ezaugarri txinor jantzitako kapitalismoaren hasiera zen. Deng-en teoriar oinarritutako esaldia da «gure erara erakitako sozialismoak ekarri ditu erreforma ekonomikoak eta hauen bidez sozialismoaren erronkari erabakial izan diogu, eta sozialismoa jendea aberasten laguntzen duena da». Horatik ateratzen da 14. Kongresu honek zabaltu duen pentsamendua: Merkatu ekonomiak askoz hobeto funtzionatuko du sozialismoan kapitalismoan baino».

Munduan eta SESBen gertatutakoa ikusita, ezin ukatu Maok adimen profetikoa zuenik, baina ez berak nahi izango zukeen norabidean, apurka gorpuzten ari bait da berak iraultzaren hastapenetan esandakoa.

Txinak hazkunde ekonomiko izugarria ezagutu du azken urteetan baina, aldi berean, baita kapitalismoaren mixeriak ere; horiek orekatzean izango du bere erronkarik handiena.

Gazteen garaia

gaurko Sobiet Batasuna
ibarko Txina da».

urrututako 14. Kongresu honen helbururik garrantzitsuenaren erforma prozesua aurrera aterako duten oinarriak jartzea izan da, eta noski horretarako behar den zuzendaritza hautatzea: Bats, Batzorde Zentral berria hautatzea, Txinako Alderdi Komunistaren enmendakinak aztertzea eta gorteen politikoaren onarpena. Qiao Shi, Alderdiko Batzorde Ikuskatzaile Diziplinarioko zuzendariak argi utzi zuen: «Alderdiaren norabideak datozen 100 urteetan jarraituko dutela zuzendaritza ibarduera-ko gazte talde bat aukeratu da». Hori izan da Kongresuan bildutako 1.980

lagunen lanik garrantzitsuenetakoa.

Aukeratu dituztenen artean erregioetako baroiak moduan ezagutzen direnak daude, arrakasta izan dutenen erregioetan zuzendaritza lanetan aritutakoak. Erregio hauek botere handia eskuratu eta zentralismo txinarra zokoratu egin dute apurka. Horiekin batera, aipatzekoa da Zhao Ziang-ena. Zhao Ziang, Tiananmeneko sarraskiaren ondoren ikasleekin erakutsitako adostasunengatik Alderdiaren Idazkaritza Nagusitik bota zuten.

Aukeraketa nagusia orain egin bada, Deng Xiaoping 1991ren hasieratik ari da ospe liberala duten pertsonak han-hemenka kokatzen, ekonomiaren eremuan bati-pat, Kongresu honetan hama-kada honetarako oinarri eta aldaketa ekonomikoak finkatu dira eta: etxebizitzaren komertzializazioa, mende-

AZALERA: 9.596.961 km².

POPULAZIOA: 1.139 milioi pertsona (1990).

DENTSITATEA: 118,7 pertsona Km²ko.

DEMOGRAFIA: Populazio urbanoa (% 31,9); nekazaria (% 68,1); emakumezkoak (% 48,37); urteeroko hazkunde tasa % 1,4; familiaren osaketa, batez beste, 5,2 pertsona (nekazari eremuan).

BIZITZA ITXAROPENA: 70,1 urte.

OSAKETA ETNIKOA: Han (txinarrak) % 90,30; beste batzuk % 6,70.

HIZKUNTZAK: Mandarina da ofiziala; adar asko duten beste zortzi dialekto eta 55 gutxiengo etnikok bere hizkuntza dute.

HIRI GARRANTZITSUENAK: Xangai, 12.620.000;

Beijing (Pekin), 10.800.000; Tianjin, 8.400.000; Shenyang, 4.400.000; Whan, 3.600.000; Kanton (Guangzhou), 3.500.000.

EKONOMIA: BPG: 42 bilioi pezeta (2,1 bilioi libera inguru).

POPULAZIO AKTIBOA: 679,9 milioi. Nekazaritza (% 59,5), industria (% 22,6) eta zerbitzuak (% 17,9).

LANGABEZIA: % 2 (1991ko datua da, eta azken urtean gorantz egin du).

DEFENTSA: Aurrekontuak: BPGren %1,7.

Aire armada: 470.000 pertsona.

Itsas armada: 260.000 pertsona.

Lur Armada: 2.300.000 pertsona.

KRONOLOGIA

1949: Mao Zedong-ek Txinar Herri Errepublikak aldarrikatzen du.

1950: Stalin eta Maok 'betirako adiskidetasuna' ren ituna izenpetzen dute.

1960: Txina eta SESBek era guztietako harremanak apurtzen dituzte.

1966: Iraultza Kulturalaren hasiera.

1968: Liu Shaioqi eta Deng Xiaoping-en depurazioak.

1975: Konstituzio berria, lau modernizazioen plangintza onartu eta alderdiko hirugarrena moduan, Deng Xiaoping-en itzulera onartzen da.

1976: Mao Zedongen heriotza irailaren 9an. Deng Xiaoping bere karguetatik kentzen dute. Lauen Taldearen atxiloteta.

1977: Deng Xiaoping lehen ministro izendatzen dute.

1979: Oposizioaren errepresioa eta kapital mistoz osatutako atzerriko enpresen lehenbiziko agerpena.

1987: Hu Yaobang alderdiko kargutik aldentu eta bere ordezkari Zhao Ziang jarriko dute.

1989: Tiananmeneko plazako errepresioa. Zhao Ziang bere kargu guztietatik aldentzen dute, eta Jiang Zemin Alderdiko idazkari nagusi izendatu.

1990: Deng Xiaoping-ek azken ardura, batzorde militarreko lehendakari-tza, uzten du.

1991: Tiananmeneko buruzagien aurkako epaiketak.

14. Kongresuak kapitalismoari ateak zabaltu dizkio.

baldeko ereduari jarraituko dion gizarte segurantzaren estatuko enpresen kudeaketa erreforma. Hauekin batera, eta garrantzi handiagoa emanez, prezioen eta burtsa sistemaren erreforma gauzatu beharko dira. Guzti hori erreformatu eta zuzendu beharko du gidaritza bere eskuetan hartzen duen taldeak, kostaldeko eremu arrakastatsuetatik ateratako zuzendari argitsuak eta alderdiaren burokraziatik ateratakoen arteko saltsa-maltsak alegia.

Erreformak bai, baina arlo ekonomikoan bakarrik. Alderdi Komunistaren gidaritza ukiezina da. *«Mendebaldeko instituzioak, alderdi askoren hauteskundeak edo botereen banaketa liberal-burgesiaren pozoi-na dira»*. Alderdi Komunistak txinar politikaren hasiera eta bukaera izaten jarraituko du. Kontua da ea Alderdiak eutsi ahal izango dion erreforma politikoari erreforma ekonomikoari eusten dion indar berdina-

rekin. Hor dago Txinako etorkizunaren koska. Tiananmenekoa batipat, baina aurretik izandako beste errebolta batzuk ere, lan samurra ez dela izango iragartzen dute.

**Zer axola dio
katua beltza ala
zuria den, arratoiak
harrapatzen baditu?
DENG XIAOPING**

Alderdiaren indarra gero eta kaskarragoa eta militantzia ez da lehengo eritimoan hazten. Tiananmenekoaren ondoren Li Peng lehen ministroaren taldeak (kontserbatzaileen arteko moderatuenen buru) ohizko diskurtso ofiziala gogortu zuen: marxismo-leninismoa eta maoismoa, zuzentasuna, Alderdiarekiko fidelotasuna, ikasle unibertsitariak egin beharreko dotri-

namendu kurtsoa... Iha-duera ofizialaren estutasuna eta gogortasunak gogortzen dira gero eta sektore handiagoetan hedatzen ari den malgutasun ekonomikoarekin.

Dena den, kontraste horiek sarri aipatzen dira, eta azkenean erreformek Alderdia irentsiko dutela aipatzen bada ere, kontuan hartu behar da Tiananmeneko protestaldiak ez zirela arrakastatsuek gertatu erreformaren haizeek indartsuen ari diren kostaldean.

**Kapitalismoaren
arrakasta**

Aitzitik, oraingoan bederen Shanghai, Shenzhen-eko zona berezian eta Pudong-en, esaterako, hazten doan burgesia konforme dago Alderdiarekin, azken finean alderdiak bultzatu egiten ditu eta. Alderdiak ez du Hongkong-eko kapitala uxatzen, zona horietara erakartu bai-

Deng Xiaoping, azken enperadorearen estrategia

GAUR egun inongo kargurik ez badauka ere, oraindik bera da Alderdiaren benetakoa arbitroa eta Txinako agintari nagusia. 1977an Mao hil zenean eta alderdiko buruzagi nagusi moduan finkatu, oraindik Mao-ren garaiko pedagogiarekin jarraituz, 'lau modernizazio' en garaiari ekin zion: nekazaritza, industria, zientzia eta teknologia.

Lau eremu horiei, ordea, bere esangura ideologikoa erabat kendu zizkien munduko lau haizetara zabaldu zen esaldi hartan: *«Zer axola dio katua txuria ala beltza izatea arratoiak barrapatzen baditu?»*. Zehaztasun ideologikoak oso airean geratzen ziren eta ordutik aurrera

helburua bera izan da: herriaren ongizatea hobetzea. Horretarako hazkunde ekonomikoa ezinbestekoa zen, eta hazkunde honetarako, Deng-en pentsamenduan, merkatu ekonomia ere bai. Bide horretan abiatu zen Txina eta emaitza ekonomikoko ezin hobeak lortu izan ditu, baina kapitalismoa, haginka, sozialismoa jaten ari da eta horrek eten gabeko liskarrak sortzen ditu alderdiaren baitan.

Egoera honen aurrean, Deng Xiaopingek arbitro moduan jokatzaren jarraitzen du eta alderdia ahuldu guran, armada eta polizia alderdia zokora dezaten bultzatzen ari da. Horrez gain, Tiananmeneko sarras-

kia eta gero Zhao Ziang Alderdi idazkari nagusia botatzea lortu zuten sektore maoistek, baina 1991tik aurrera Deng Xiaopingek bere peoiak erdimailako karguetan jartzen ari da etengabe, apurka goimailako arduradun kontserbadoreak gero eta bakarrago utziz. Kolokatzen ari den hauetariko gehienak Zhao Ziang idazkari nagusi ohia buru den sektore liberalekoak dira.

Orain arte aldaketa ekonomikoak Deng-ek pentsatu bezala ateratzen ari dira. Hain argi ez dagoena, aldiz, eremu politikoaren geldotasuna eta erreforma ekonomikoen azkartasunaren arteko tirabira horretatik zer aterako den.

rik. Ezin esan beraz, hain argi behintzat, erreforma prozesuak sistema politikoaren porrota ekarriko duenik.

Arrakasta eta garapena ekonomiaren hazkundeari bakarrik neurtuz gero, Txinak izugarritzko garapena lortu du azken urteotan; Asiako Dragoien artean (Hego Korea, Singapur, Taiwan...) kokatzea lortu du. 1991n % 7ko hazkunde tasa izan zuen eta kostaldeko zonetan % 25. Aurtengo lehen hiru hilabeteetan, aldiz, % 8 eta % 10 artean izan da. Inflazioari dagokionez, 1989ko % 18tik, 1990ko % 3 eta 1991ko % 2ra jaistea lortu du. Eta zentzu honetan, bitxia da emaitza hauek lortzen ari dena Li Peng lehen ministro maozalearen taldea dela. Li Peng-ek berak ere onartu egin du Kongresuan, bide horretatik jarraitu behar dela.

Estatuaren sektoreak 1978an produkzio industrialaren % 60 ateratzen zuen, 1990ean % 35 bakanik. Merkatal balantzari so eginez gero, 1985etik

1990era esportazioak bizkoiztu egin direla ikus liteke. Japoniaren ondoren Txina da EEBBekin merkatal balantza positiboan duen estatua (bilioi bat pe-zeta-50.000 milioi libera inguru, 1990ean).

Guztia ez da larrosa, oster, kapitalismoaren sarrera basatiak, bere ondorio sozial basatiak ekarri ditu, kostaldeko eremuetara batipat. Shengen zona ekonomikoko bere-

ziaren barnean dagoen Baoan distrituan, esaterako, gutxieneko soldata diren 200 yuan baino gutxiago irabazten dute langileek, bere inguruko eskualdeetan normalean 500 eta 1.000 yuan irabazten dutenean. Astean 48 ordutik dexte

gora egiten duten lan. 1991n, Baoan-en bakarrik 571 langile hil ziren lan istripuetan, ume eta emakumeen esklabutza eta salerosketa, gizarte segurantz gabeko lana... Larrosatik beltzerako iragapen azkarreko zonaldeak dira, Hiru-

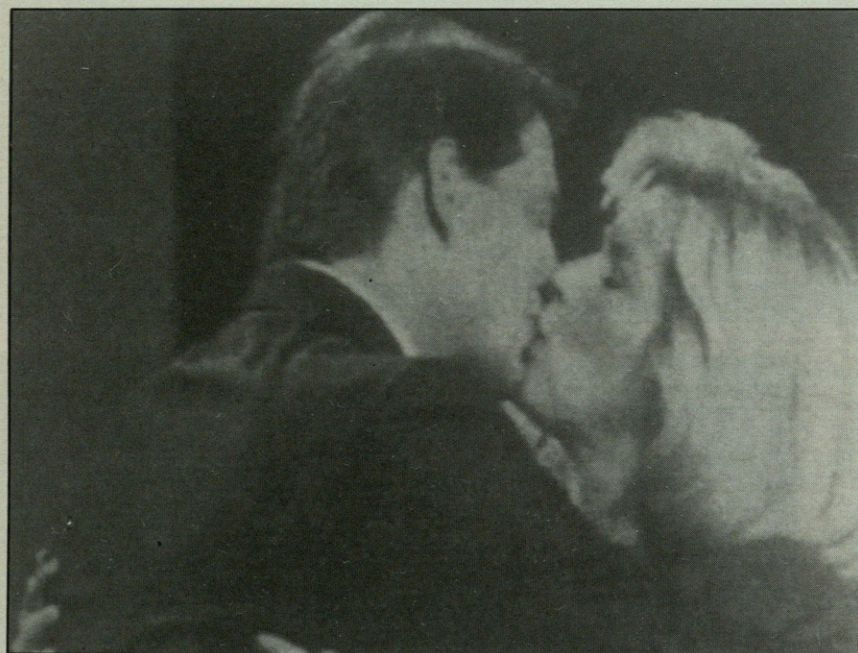
garren Munduko (edo 'Lehenengoko') edozein zona oparotan moduan. Erronka gaitz horri egin beharko dio aurrera txinar herriak datozen hamarkadetan.

Xabier Letona

Den Xiaoping, 'azken enperadorea' eta erreformen gidaria.

HISTORIA ETA GERO

■ BOSSI ETA ALEXANDRA MUSSOLINIREN LOREAK

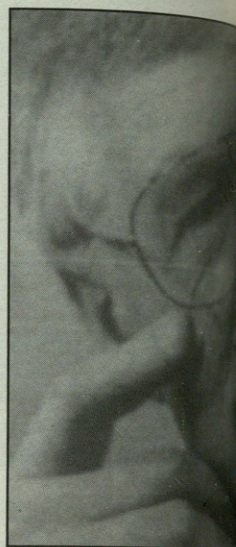
ALEXANDRA Mussolini, MSI alderdi faxistako diputatua eta *Ducearen* bi-loba da; Humberto Bossi Italiako iparraldeko liga indartsuetako buruzagia. Italiar komunikabideetan eskumaren kultura politiko berriaren aitzindari direla aipatzen da indarrez. Ondoko adibidea litzateke horren erakusle-tako bat, txiste eremuan bakarrik ge-ratzen bada ere. Bossi: *«Ducearen bi-lobak titi-ak erakusten ez baditu, inork ez dio kasurik egiten MSIri... Alexandraren erantzuna: «Ez ezazu nere titi-ekin pentsatu. Zuri atributo batzuk falta zaizkizu. Montova-n 'bo-ziodromo' batean ('bocce' petankaren antzeko joko bat jokatzeko den lekua) antolatu behar izan zenuen mitina, borrela inguruko bolak biltzeko».* Eta Bossiren azken harrikada: *«Bera to-patu nabiko nuke sexualki zenbat*

balio dudan erakusteko». Kultura po-litiko berria, zalantza barik.

■ ROBOTAREN MUSUA

ESTATU BATUETAKO hauteskunde kanpainako giroa zirkokoarekin nahasten da sarritan. Hautagaiek as-pertuta dauzkate hautesleak, eta hauek zerbait heldu behar zozoaldia iragateko. Iragan astean, esaterako, Al Gore Clintonen lehendakariordegaia eta Dan Quayle Bushenaren arteko eztabaidak ez zuen hautsik harrotu ikusleen artean. Bai, aldiz, Al Gorek saioaren bukaeran bere emazteari emandako musuak. Eskasa eta artifi-ziala izan ei zen, komiko samarra. Baina kontua guztiz barregarria bihur-tu zen, iritzi publikoak musua emateko Al Gorek kamara aurrean entseiu ugari egin zituela jakin zuenean. Artifizia-legia ei da Gore, eta jadanik Robogore moduan izendatzen dute alde guztie-tan.

E L E M E L E

«Eslovakiarrek ez dute dezentziarik, ez dira eurengan konfidatzeko moduko jendea».

Václav Klaus, txekiar lehen ministroa.

«Auzitegi Konstituzionalarekiko errespetuagatik, Gorbatxov PCUSen epaiketan egon beharko lukeela uste dut baina ez dut uste pasaportu kentzea neurri ona izan denik».

Ruslán Jasbulatov, errusiar legebiltzarreko lehendakaria.

«Esan nion Italiako telebista ez nuela epaiketa kaka borretan parte hartuko».

Mikhail Gorbatxov, SESB-ko ohiko azken lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

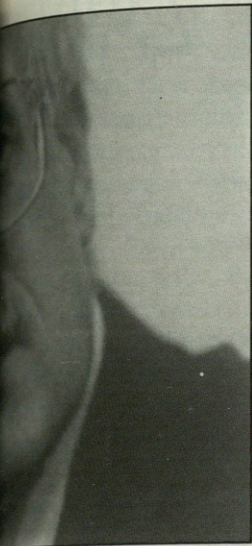
BELGIKA, ZATIKETA DENBORA KONTUA BESTERIK EZ

ASPALDIKOA da Belgikako bi komunitate nagusien arazoa: flamendarrak eta waloniarrek. Komunitate bien arteko desadostasunak direla eta, behin eta berriro jausi izan dira gobernu desberdinak. Baina orain estatua bera dago apurtzekotan, edo banaketaren zurrumurrua gero eta indar handiagoa hartzen ari da behintzat. Flandrian egin berri den inkesta baten arabera, flamendarren %30 independentziaren aldekoa da. Volksunie alderdi nazionalistaren ustez, *«Flandria Europa federalaren barruan independentea izan behar da»*. François Perin ministro ohia eta ospe handiko so egile politikoak argi esan du, *«Nik beti esan dut Belgika XXI. mendean desagertuko zela»*.

CLINTON GARAILE AZKEN INKESTETAN

INKESTA guztiek adierazten dutenez, Bill Clinton Etxe Zurirako hautagai demokratik nabarmen hartu dio aurrea George Bush kontserbadorea eta EEB-Betako egungo lehendakariari. CNN telebista kateak eta «USA Today» egunkariak egindako inkestan Clintonek 12 puntutako abantaila hartu dio Bushi. CBS katea eta «New York Times»-ek egindakoetan abantaila 13 puntutakoa da (% 47 % 34ren aurka). Telebistako bi eztabaida bakarrik falta direnean, Clintonek ziurtatuta du ia Etxe Zuria, nahiz eta ez den ahanzi behar aurreko hauteskundeetan ere, Dukakis demokrata inkestetan Bushen aurretik zihoala eta azkenean Bushek samur irabazi ziola.

«Ministroek euren estatuetako prentsari esaten diotena entzunez gero, ekimen positibo guztiak eurenak dira eta gu memelo batzuk besterik ez gara».

Jacques Delors, Europar Batzordeko lehendakaria.

«Mundua XXI. mendean sartzerara doa eta gu (latinoamerikarrak), gure buruari ea XX.ean sartu garen galdetzen ari gara».

Sergio Ramírez, Nikaraguako lehendakariorde ohia.

«Kosovo nere ahalmenaren frogazango da».

Milan Panic, Serbiako lehen ministroa.

HONDAMEN EREMUAREN ZAIN, BOST HERRI ITO LARRIAN

Euria aspaldiko ezaguna dugu Euskal Herri inguru honetan. Uholdeak ere bai. Aurtengo udazkena euritsu etorri zaigunez, erdi itota ibili gara, beti bezala. Nafarroan, dena den, zaparradak lehenxeago hasi ziren, irailaren bukaera aldera, eta besteak beste, Erriberaldea putzu erraldoia bihurtu. Egun haietan, Erriberako bost herri, hondamen eremu izendatuak izan zitezen eskatu zuen Nafarroako Gobernuak. Zertan da gaur egun eskakizun hori?

UDAZKEN euritsua gertatzen ari da aurtengoa. Hasiera horrelakoxea izan du behinik behin. Irailaren bukaeran eta urriaren hasieran izandako euriteek, Euskal Herriko bazter ia guztiak plisti plasta utzi dituzte. Zuberoako zenbait eskualde bakarturik egon dira hil honen hasieran. Bizkaian eta Gipuzkoan arazo larriak egon dira errepideetan, eta betiko gune 'beltzetan', eurijasak izaten diren bakoitzean errepikatzen diren arazoak sortu dira berriz ere. Nafarroan, kalteak ezberdinak izan dira hego eta iparraldean. Erribera izan da, dena den, Euskal Herriko eskualderik kaltetuenetako bat; eta ho-

rren erakusgarri, bertako sei herrik Madrileko Gobernuari hondamen eremu izenda ditzan eskatzea.

Eurijasek ia urtero eragiten dituzten kalteak aurrikusteko politikaz gero eta gehiago hitz egiten ari den honetan, eskaera egin duten

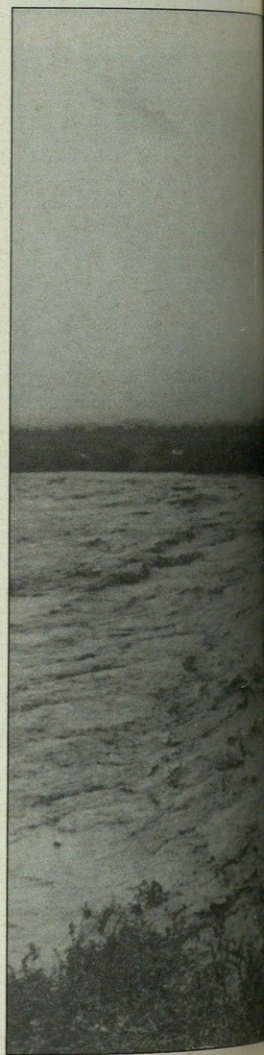
■ **«Izandako galerak kalkula ezinak dira, eta Kabanillaseko Udalak ezingo lituzke inolaz ere bere gain hartu» ●**
MIGUEL SANTOS

Erriberako herrietara jo dugu: Fustiñana, Kabanillas, Argetas, Buñuel eta Erripazuloaga. Bertako biztanleek, pixkanaka, eguneroko martxa hartu dute oster. Beharko. Beren patrikak, dena den, galdutako uztekin batera, aurtengoan zuluatu samarrik geratu dira.

Kalteak, nolanahi ere, beldurgarriak izan dira herri txiki hauentzat; artean balorapen ofizialik egin ez den arren, 3.000 milioi pezeta (150 milioi libera) inguruko galera izan dela kalkulatzen bait da. Kalte gehientsuenak azpiegiturei dagozkienak dira: errepideak, erregadio bideak, zubiak, nekazari bideak... Hauekin batera, piper uztaren %80 galdu da, eta tomatea eta tipularenaren erdia. Beste asko, nahiz ez diren erabat galdu, oso kalteturik geratu dira, horien artean alfalfa, orburuak, artoa eta azaloreak.

«Eskerrak euriak ez digun dena eraman, diosku Kabanillaseko Nekazari Kooperatibako lehendakari den Alberto Sarriasek, *bestela hau erabateko hondamena izango zen. Artoa nabiko heldua zegoen eta nabiko ondo geratu zaigu, eta zitua ere oraintxe dugu ereiteko garaia. Eskerrak horri.*

Kabanillasen, esaterako, mila tona tomate galdu dira tipularenak, berriz, 300-400 bat tona. Kabanillaseko Jesus Santos alkatearen ustez, «izandako galerak kalkula

ezinak dira, eta inolaz ere
ezingo lituzke Udaletxeak
bere gain hartu».

Erripazuloagara joanez
gero, kalteak ez dira txikia-
goak. Uztetan %50eko ga-
lerak izan dituzte bertan, eta
erregadio azpiegiturak ere
erabat hondaturik geratu
dira. Herriko UAGN (Nafa-
rroako Nekazari eta Abel-
tzaizainen Batasuna) sindika-
tuko ordezkaria den Paco
Tortolesen aburuz, «Admi-
nistrazioak ez badigu era-
bateko laguntza ematen,
hau basamortua bibur dai-
teke bizitza osorako». Fustiñanari dagokionez,
uholdeen ondoren eginiko
behin behineko azterketa-
ren arabera, 500-700 milioi
pezetara (25-35 miloi libera)
igo zen kalteen balorazioa.

Argetasen, kalterik handie-
na, erabat hondaturik gera-
turiko 1.000 hektarearena
izan da. Buñuelen, berriz,
lekuko zaharrenek ere go-
goratzen ez duten euri za-
parrada jasan zuten: 130 li-
tro metro karratuko.

Prozedura luzea

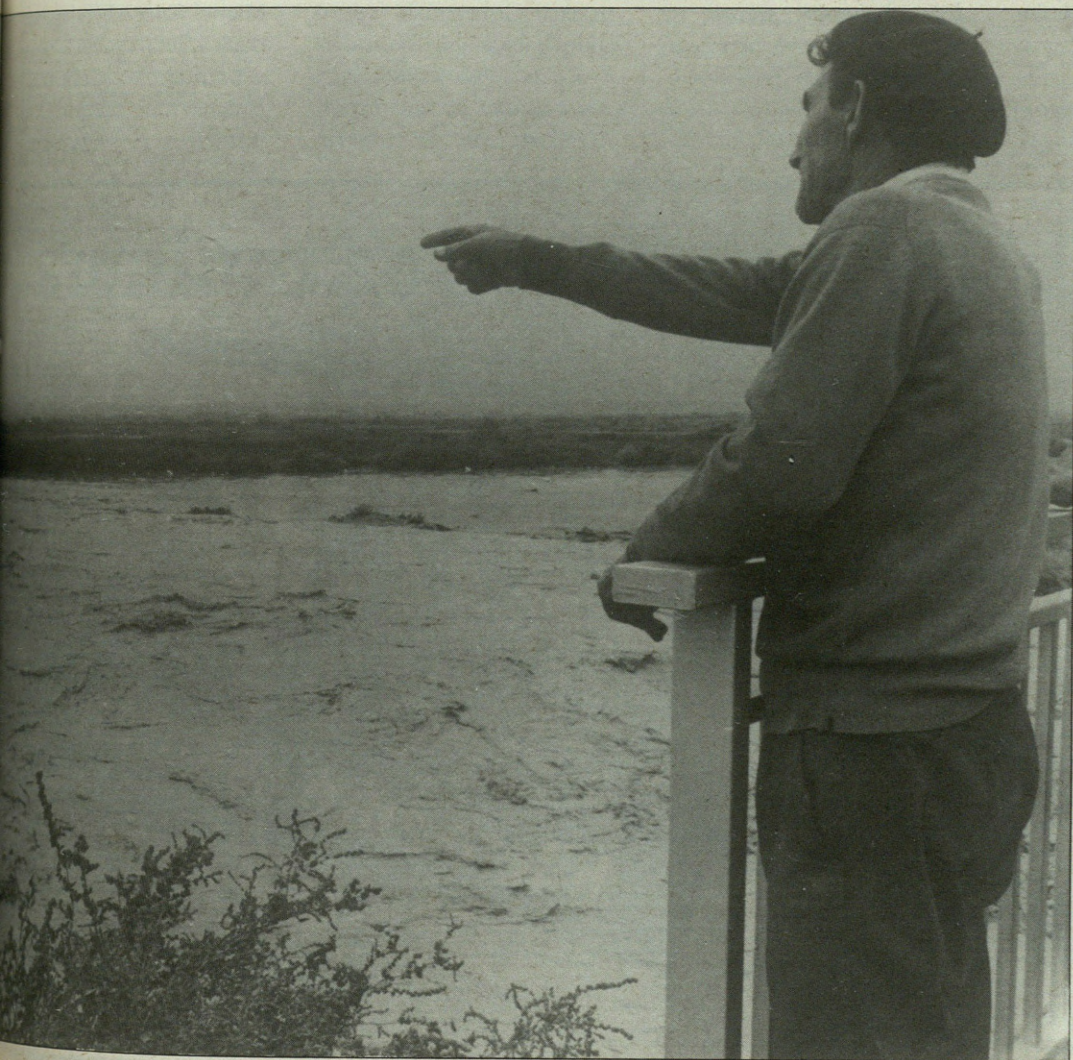
Hondamen eremua izenda
ditzaten eskakizuna egin
duten herriotan, kezka
handia nabari da diru lagun-
tzak ailegatuko ote diren ala
ez. Tramitazio prozesu lu-
zeari beldurra zaio, eta baita
Nafarroako Administrazio
autonomiko eta Adminis-
trazio espainiarraren artean
sor daitezkeen arazoei ere.

Nolanahi ere, eskualde bat
hondatutzat hartua izan
dadin, prozedura luzea ja-
rraitu behar da. Atzera eta
aurrera, dirulaguntzak ez
ote diren bidean geratuko
kezkatzen hasia da bat bai-
no gehiago.

Bost herri hauek honda-
men eremua izenda ditzaten
eskakizuna egin zutenetik,
eurijasek eragindako kal-
teen azterketa, bi bide ez-
berdinetatik abiatu da. Lehen
Estatu espainiarreko
Gobernuko Nafarroako
Nekazaritza Delegazioak
burutu beharrekoa da, bi-
garrena berriz, Nafarroako
Gobernuko Nekazaritza
Sailaren ardurapean egingo
dena. Txosten biak amaitu-
rik daudenean, Nafarroako
Gobernu Zibilean aurkeztu

beharko dira, eta handik
Madrilera igorriko dituzte.
Madrilen, txostenen balo-
razioa egin ondoren, hon-
damen eremuari dagozkion
dirulaguntzak ematea ala ez
erabakiko da. Baiezkoa
izatekotan, dirulaguntza
hauek bi eratakoak izango
lirateke. Alde batetik, Ad-
ministrazio zentralak, kal-
tetutako azpiegiturak kon-
pondu edo berreraikitze-
ko konpromezua hartu behar-
ko luke. Bestalde, kasu ho-
netan bezala kaltetutako as-
ko nekazariak baldin badi-
ra, Madrileko Gobernuak
laborariok behar izan di-
tzaketan diru maileguen
interes finantzaketa bere
gain hartuko luke.

Nafarroako Gobernuko
Nekazaritza Sailaren Kon-

Fustiñana,
Kabanillas,
Argetas, Buñuel eta
Erripazuloagan
izandako galerak
ez dira oraindik
erabat baloratu.
Kalteak, dena den,
3.000 milioi
pezetatik gorakoak
(150 milioi libera)
izango dira.
Hondamen
eremurako
eskakizuna
Madrileko
Gobernura
zuzendu beharko
da, eta horretarako
bi azterketa
aurkeztuko dira
aurki: Nafarroako
Gobernuko
Nekazaritza
Sailarena bata, eta
Estatu
espainiarreko
Gobernuko
Nekazaritza
Sailaiko Nafarroako
Delegazioarena
bestea. (Argazkia:
Javier Pellejero)

Aurrikusi ezin daitezkeenak

NAHIZ eta oraindik Fustiñana, Kabani-llas, Argetas, Buñuel eta Erripazuloagan ez duten uholdeetan izandako galeren azterketa erabat burutu, argi dago kalteak bi multzo ezberdinetan bana daitezkeela. Azpiegiturak eta uzta.

Piper uztaren %80 eta tomatearen %50 galdu izana, kolpe handia izan da herri txiki hauentzat. Baina azpiegitura izan da, dudarik gabe, kolperik handiena. Eta hortik datoz, hain zuzen ere, kalteak baloratzeko zailtasun handienak.

Azpiegiturak konpontzen edo berre-

raikitzen hastean, beraz, horrelakorik os-tera gerta ez dadin aurrikusi daitezkeen guztiak aurrikusteko beharra dago.

Nolanahi ere, bada aurreratu ezin dai-tekeenik ere. Aurtengo urriaren 6an, Arga ibaiak, Funesen, 543 m³ ur zeramatzan segunduko, eta hilabete bat lehenago 12,20 baino ez. Aragon ibaiak, egun be-rean, 925 m³ zeramatzan segunduko Ka-parroson, eta irailaren 7an 15,10 baino ez. Ebro ibaiak, Kastejonen, 1.605 m³ zera-matzan segunduko urriaren 6an, eta hi-labete lehenago 47. Hortik kontuak atera.

tseilaritzako arduraduna den Errea Jaunak, beraien azterketa nola doan azaldu digu: «Txostena oraindik amaitu gabe dago, alderdi ezberdin asko sakontzen ari bait gara. Oraindik, be-raz, ez da zenbakirik ema-terik komeni, baina azter-keta aurki buruturik egon-go da». Errea jaunaren ustez,

ez dago oraindik esaterik Erriberako herri hauei hon-damen eremuko laguntzak emango ote zaizkien, «izendapen hori lortzea ziurtatzen duen galera edo kalte bolumen jakinik ez dago. Alde borretatik ez da-go finkatutako baremorik. Galerak, noski, handiak izan behar dira. Hori ho-

rrela izanda, kaltetutako beste herri batzuk ez ditugu eskakizun bonetan sartu. Alferrik izango litzateke eta». Errea jaunak adierazi digunez, dena den, Nafa-rroako Gobernuak neurri jakin batzuk jarri nahi ditu martxan, «bondamen ere-mua delako borretan, par-tikularrei ematen zaizkien

dirulaguntzak ez dira akaso izan daitezkeen one-nak. Nekazari asko lehen-go zorrak ordaintzen ari dira oraindik. Beste diru maila-gu bat emateak, beraz, ez luke arazoa gebiegi kon-ponduko. Konponbidea di-rulaguntza zuzenak ema-tea izan daiteke».

Ahazturari beldurra

Dena den, Errea jaunak esan digunez, lehenbizi, Madrilen hartutako eraba-kia zein den ikusi beharko da. Nafarroako Gobernuak emango dituen dirulaguntza hauek, Nekazari Finantza-keta Legearen arabera ba-natuko dira, irailaren 29an Miguel Sanz lehendakari-or-deak adierazi zuenez. Estatu espainiarreko Gobernuak Nekazaritza Saileko Dele-gazioaren txostenari dago-

Ez gelditu azalean zatoz muinera

ELHUYAR 64

1992 UARIA 500 PTA

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

hilero zure eskutan

ELHUYAR KULTUR ELKARTEA

Asteasuain poligonoa. 14. pabilioia.

Txikierdi auzoa. 20170 Usurbil

Tel. (943) 363040 (943) 363041: Fax-zka.: (943) 363144

kionez, bestalde, dagoeneko oso aurreraturik dagoela esan behar. Tamalez, oraingoz, ez dugu bi txostenen ondorioak elkarrekin alderatzerik izango. Bi txostenak Gobernu Zibilean aurkeztutakoan, eskakizunak Madrileko bidea hartuko du zuzenean. Ministrari Kontseilura.

Hondamen eremu izendatzeak, beraz, burokrazi prozedura luzea eskatzen du; eta erabakia ezagutu arte, denbora puska eder bat igaro daiteke. Hori dela eta, kaltetutako herrietako biztanleek gauzak azkar mugi daitezen eskatzen dute, ez daitezela behintzat geldigera. Erripazuloagak o UAGN sindikatuko ordezkaria den Paco Tortolesek esan digunez, «ez daitezela orain, eskuduntza kontuak direla eta, bi administrazioak elkarrekin bika miktan bati. Edo batera lan egiten dute, edo publikoki salatuko ditugu». Sindikatu bereko Juan Mari Saezen aburuz, «ezin dugu ez baikor ez ezkor izan, Madrilen esku dago erabakia. Hala ere Madrilez gain Nafarroako Gobernuak ere antzeko neurriak har ditzan eskatuko dugu; azpiegitura aldetik esfortzu berezia egin behar da argi bait dago: errepideak, erregadio azpiegiturak, estolderia... kaltetutako lekuetan erabat galdurik geratu dira».

Euskal Herriko Nekazari Elkarte Mikel Petrirenaren iritziz, hondamen eremurako eskakizuna, gertu-

tik jarraitu beharreko kontua da, eskaerak bere fruituak eman ditzan: «Uboldeak izan eta handik pixkatera, leku denetan ateratzen da hondamen eremuaren kontu hori. Politikoa ere, kaltetutako inguruetara joan eta hortxe ibiltzen dira. Baina hasierako

boom hori kenduta, arazoaz abaztutzen joaten gara eta gero askotan ez da ezer lortzen». Mikel Petrirenaren aburuz, bestalde, seguru etxeek beren jarrera aldatu behar lukete nekazariei egiten dizkieten zenbait seguru klasetan: «Hor oso gauza kuriosoa

Eurijasak arbolak ere bota zituen. Piperra eta tomatearen uztak jasandako galerei, azpiegiturretan izandako kalteak gehitu behar zaizkio. (Goian) Garbiketa lanei euriteak izan eta berehala ekin zitzaion. (Argazkiak: Javier Pellerejo)

Erriberako ibaietako ur emari kopurua, historikoa izan da udazken parte honetan. Uraren indarrak kalte handiak eragin ditu inguruko zubietan. (Argazkia: Javier Pellerejo)

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

gertatzen da. Seguru etxeek era askotako seguruak egiten dizkiete nekazariari, baina euriaren kontrakorik ez dute egiten. Kazkabarra, elurra... gainontzeko eguraldi aldarte denen kon-

**«Administra-
 zioak ez badigu
 erabateko laguntza
 ematen, hau
 basamortua bihur
 daiteke bizitza
 osorako» ●
 PACO TORTOLES**

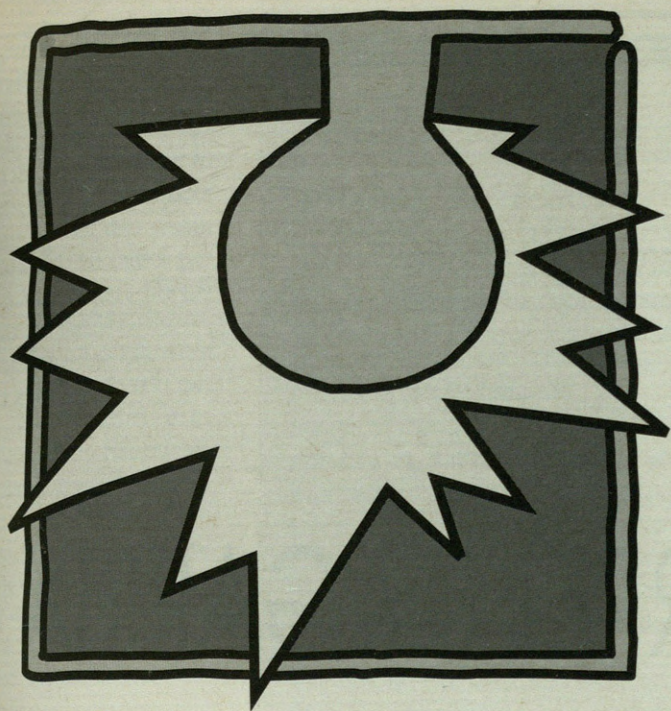
trakoa egiterik badago, baina euriaren aurkakorik ez. Nola uler daiteke hori? Nekazariaren kaltetan da erabat.

Mikel Petrirenak esanda-

koaren adibide gisa, azal dezagun nafar egunkarietako uholdeei buruzko kroniketan asko azpimarratu izan den gorabehera. Erriberako Traibuena herrian, Jesus Idiazabal Romeo izeneko baserritarrari, 30 behi baino bait zitzaizkion urriaren 6an. Familiak 3.100.000 zeta (105.000 libera) inguruan kalkulatu zuen galera. Dirua berreskuratzea, hala ere, zaila izanen da, familiak adierazi bezala «seguruak ez bait ditu borrelako kasuak babesten».

Nafarroako Erriberan izandako galera garrantzitsuen adibide bat baino ez da. Beste mila leudeke hau bezalakoa. Orain euriak kaltetutako guztiei laguntza eta konponbideak emateko garaia da.

Alberto Irazu

asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxa: 943-361048

**Harpidedun berriei
Olentzero aurreratuko zaie**

**Egin zaitez
harpidedun, eta
EGUTEGIA
dohain jasoko duzu**

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta
urtekariarena)

IZEN DEITURAK

.....
.....
.....

HELBIDEA

.....
.....

TELEFONOA

.....

HERRIA.....

.....

PROBINTZIA.....

.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.

.....

.....

SUKURTSALA

.....

.....

KONTU KORRONTEAREN Zka..

.....

.....

.....

SINADURA

.....

Harpidetza Sariak: (48 ale eta urtekaria)

Hego Euskal Herria: 9.750 pzta.

Ipar Euskal Herria: 640 libera.

Estatu espainiarra: 9.750 pzta.

Beste atzerriak: 12.800 pzta.

Airez: 20.200 pzta.

Bizkaian 5 hilerri pribatu eraikitzeako proiektuak daude

HERIOTZA, NEGOZIO ERRENTAGARRIA

Duela bi urte zabaldu zen zurrumurrua: Bizkaiak hilerri pribatu bat izango zuen. Denbora pasatu da eta 5 enpresa dira hilerri pribatuak eraikitzeako asmoa dutenak. Proiektu guztiak Bilbo inguruan kokatuta daude, non une honetan, ez dagoen hilobirik salgai, Derioko hilerria beteta bait dago. Proiektu hauek gauzatuz gero, Bilbok 60.000 hilobi berri izango lituzke.

1991n egindako inkestaren arabera Bilbo inguruko udal hilerriek ez zituzten herritarren beharrik asetzen. (Argazkia: Xouse Simal)

BERANGO, Erandio, Zamudio, Etxebarri-Donetebeko elizatea eta Ortuella dira enpresa desberdinek aukeratu dituzten udalak 5 hilerri pribatu eraikitzeako. Duela bi urte komunikabideek Zamudion bat eraikiko zela zabaldu zuten. Joan den urtean, 1991n, beste bost proiektu ezagutu ziren. Bilbok eta bere inguruko

herriek hilobi falta izugarria bizi dutenean, ekimen pribatuak ez du aukera galdu nahi izan, eta eraikuntza enpresak eta promotoreak lanean jarri dira buru belarri.

Bost proiektu hauetatik handiena Erandiokoa da —30.000 hilobi eraikitzeako asmoa du Iberpar S.A. enpresak—, eta txikiena

Etxebarrikoa —10.000 hilobi—, baina azken proiektu honek, itxuraz, ez ditu arauak betetzen eta Eusko Jaurlaritzak atzera botako du. Dirudienez Berangokoa da une honetan aukera gehien dituen proiektua. Torrejardin izeneko proiektuaren barnean 20.000 hilobi eraikiko dira Quepos. Uno enpresa madrildarra

ren eskutik. Hilobien prezioari buruz, zurrumurruak besterik ez badira ere, hilobi pribatu hauetan hilobi bakoitzak 300.000-350.000 pezeta (15.000-17.500 libera inguru) balioko ditu —samentetatik 7.000 milioi pezeta (350 milioi libera) etekina aterako litzateke—, Berangoko udal hilerrian hilobi bakoitzak 75.000 pezeta balio baditu ere. Makroproiektu hauen arduradunak hasi dira lurra erosten, eta Erandion lehendabiziko lur mugimenduak eta basozantza lanak egiteko baimena eskatu dute, oraindik hilerria egiteko baimenik ez izan arren.

Beraz, ekimen pribatua arin doa, Foru Aldundiak ez duela baimenik eman esan arren behin eta berriro. Erainkuntza enpresa hauek gaintitu beharrekoak Plangintza Orokorren berregiketara eta Hilerri Plangintza Berezia dira. Baldintza burokratikoak eta teknikoak gaintuz gero, Aldundira heltzen den lehenak baimena lortuko du, eta Juan Loresek, Hirigintza Diputatuak esan duenez «Bizkaian hilerri pribatu bakarra onartuko dugu».

Hilerria edo parke naturala?

Iberpar S.A. dugu Erandion hilerri pribatua eraiki nahi duen enpresa. Erandioko Goierri auzoan, 355.390 m² hasiak dira lehenengo lur mugimenduak eta basozantza lanak. Hilerri pribatua egiteko baimenik ez izan arren, parke naturala egiteko onespina lortu dute. Hasierako asmoa 30.000 hilobidun hilerri pribatua eraikitzea zen. Bestetik, Erandioko hilerria dela eta,

Eugenio Alvarez, Bizkaiko Foru Aldundiko Hirigintza zuzendaria:

«Aukera gehien duen proiektua Berangoko hilerri pribatua da»

ARGIA. Zenbat proiektu onartuko ditu Bizkaiko Aldundiak?

E. ALVAREZ. Aldundiak oraindik ez du proiekturik onartu. Hemendik pasatu diren eskaerak bi izan dira: Zamudiokoa eta Berangokoa. Zamudioko hilerriaren promotoreak Diputazioa jo zuen zuzenean, eta hau ez da araututa dagoen bidea. Udaletara jo behar dute eta, kasu honetan, Zamudioko Udalak atzera bota zuen proiektua.

A. Etxebarrikoa?

E.A. Etxebarriko proiektuaren baimena lortzeko Eusko Jaurlaritzara jo dute eta Hirigintza Sailak oraindik ez dio oneritzia eman. Bestalde, Berangoko proiektua gaizki bideratu zuten. Udalerraren planifikazioa berregin behar da eta planifikazio berezi bat egin. Pauso hauek betetzen direnean, dokumentuak eskuratzen ditugunean eta luraren ezaugarriak egokiak baldin badira aurrera aterako da.

A. Zein izango da onartuko den proiektua orduan?

E.A. Zamudiokoa atzera bota da, Etxebarri buruz,

Eusko Jaurlaritzaren erabakiaren zain gaude.

A. Berangokoa onartuko duzue?

E.A. Aukera gehien duen proiektua Berangokoa da. Badirudi luraren ezaugarriak egokiak direla. Dena den, oraindik plangintza desberdinak egin behar dira. Argi dagoena zera da: 20.000 hilobi dituen hilerri proiektu bat onartzen badugu beste guztiek ez dutela ezertarako balio. Ezin duguna da Bizkaia hilerri pribatuez bete. Bakarrarekin nahikoa dugu.

A. Dena den, Diputazioak Berangoko proiektua atzera bota zuen.

E.A. Plangintza egin gabe zegoelako. Guk ez diogu inori baietza edo ezetza eman.

A. Baina interesaturik dauden bost enpresek lurrak erosi dituzte, Erandion, adibidez, lur mugimenduak egiten ari dira.

E.A. Baina hori ez da

gure arazoa, hilerria egiteko baimenak behar dituzte eta ez badituzte lortzen, ez dago hilerririk.

A. Beharrezkoa al da hilerri pribatu bat eraikitzea?

E.A. Ez dakit. Galdera hori erantzuteko Bizkaiko hilerri plangintza bat egin beharko nuke eta dirua eta denbora galtzea besterik ez da. Bizkaiko udalerri gehienek udal hilerriak dituzte, baina badirudi hilerri pribatuak negozioa bihurtu direla.

A. Baina Bilboko hilerriak arazo handiak ditu. Ez dauka hilobirik salgai eta ezin da handitu.

E.A. Nik dakidanez Bilboko Udalak ez du kanposantuen zabaltzea eskatu. Eskaera egin behar da. Bitartean guk ezin dugu ezer egin. Hilerri pribatuak, pertsona batzuen hilobi handien nahiak betetzera etorriko dira, baina beste batzuenak ez dira beteko.

Eugenio Alvarezek hilerri pribatu bakarra onartuko dutela dio.

Iberparreko Kontseilari Ordezkarria den Cesar Otxagabiak berak onartu du «enpresaren helburua hilerri pribatu bat egitea» dela. Hala eta guztiz ere, Erandioko udalak 14 milioi pezeta (800.000 libera inguru) jasoko ditu Iberpar enpresatik lanerako lizentzia modura.

Martin Albizuri Quepos Uno enpresako bazkidea dugu. **Torrejardin** hilerri pribatuaren proiektuak 20.000 hilobi eraikitzea aurrakusten du. (Argazkia: Miguel Angel Gonzalez)

‘Parke natural’ honek duen aurrekontua 240 milioi pezetatakoa da eta Iberpar enpresako bozeramaleek esan dutenez, «ez da hilerri

arrunta izango, ez bait da ikusiko ez hilibirik ezta plakarik ere, ikusiko direnak zubaitzak, zubaiskak, loreak eta belarrak dira».

Bestetik, Iberparrekoe k esan dutenez ez dute hilerrian normalean izaten diren zuhaitzik landatuko.

Erandio eta Berangoko

udalerriak bata besteari alboan daude. Bertako udaletan oposiziokoak diren zinegotziek askotan esan dute egoera hau, baina «EAlkoak gorrak daude dirudi —esan digu hilerri Mentxakak, Berangoko HBko zinegotziak—, izugarria da orain arte jasan behar izan dugun ezkutu-keria, ez dugu izan informazio nahikorik, ez guk ezta berriak ere. 20.000 hilobidun hilerri pribatua Berangon, eta beste bat Erandion, 30.000koa, ez dute zentzurik. Are gutxiago, Berangoko proiektuak Erandioko zati bat hartzen du nabi duenean». Txetxu Aurrekoetxeak, Eako zinegotziak Erandion, antzeko iritzia du, eta gehitu duenez, «ez dut ulertzen Udalerri jarrera, jakinda, dakiten bezala, Urederra eta Asiatu ibaien artean eraikitzea dena ez dela parke naturala».

Harpidedunek EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA merkeago eta etxean

ARGIA astekarian harpidedun zaren horri, Urtekaria zure etxean jasotzeko aukera ematen dizugu, eta gainera askoz ere merkeago. Jakinik astekariaren harpidedun gehienek eskuratzen duzuela ARGIA Egunarekin batera argitaratzen dugun Euskal Kulturaren Urtekaria, alboan dagoen harpidetza txartela betetzea nahikoa izango da, hemendik aurrera urtez urte zuen etxeetan jaso ahal izateko. Harpidetza txartel hau bidaltzen digutenei aurtengo Urtekaria 92 aparte kobratuko diegu, baina datorren urtetik aurrera astekariaren harpidetza-sariarekin batera.

ARGIA: Industrialdea 1 eta 2 pabilioiak. 20160 Lasarte-Oria

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Tfnoa

HERRIA

Kp

HERRIALDEA

BANKUA/AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

Sukurtsalaren zka

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDE ZENBAKIA

Harpidetza sariak (BEZ barne)

Hego Euskal Herrian: 1.250 pzta.
Ipar Euskal Herrian: 80 libera.
Estatu Espainiarrean: 1.250 pzta.
Gainontzeko Estatuetan: 1.600 pzta.
Airez: 3.200 pzta.

Hilerri
pribatuetan hilobi
bakoitzak
300.000-350.000
pezeta inguru
(17.000 libera)
balioko ditu ●

bat, hilerri pribatu bat bai-
 zik. Hilerri pribatu hauek
 hilerri europarren antze-
 koak egin nahi dituztela di-
 rudi, mausoleo eta plakarik
 gabeko hilobiak bait dira.

Hilerri europarrak

Berangon egin nahi den hilerri proiektua adibidez, itxarongelak, loradenda, kafetegia, komunak, aldagelak bertako langileentzat, hilbeilak eta hiru kapera izango ditu. Pozozabale auzoan kokatuko den hilerri honek 500.000 m² hartuko ditu eta hauetatik 4.000 m² lehen aipatutako instalakuntzek hartzen dituzte. Horrez gain, Torrejardin izeneko hilerri pribatuaren proiektu honek hilotz depositoa eta autopsiak egiteko laborategi berezia ditu.

Torrejardin proiektua aurrera eramateko, Quepos Uno enpresak 2.000 milioi pezetako (100 milioi libera) inbertsioa egingo du, baina promotoreen arabera hilibiek ez dute euren jabeen ahalmen ekonomikoa islatuko, denak berdinak izango bait dira. Beraz, mausoleoak eta panteoiak debekatuta daude. Berdintasun hau hilibietara hedatzen da, hauek ere berdinak bait dira, hilerriaren estetika gordetzeko. Proiektu honen

lehenengo fasea Berangon kokatuta egon arren, Quepos Unokoek hilerria Erandio udalerrira handitzeko asmoa dute, bertan beste 10.000 hilobi egin nahian. Torrejardinek 340.000 m².tako parkea izango du eta laku bat. Katolikoa ez den beste erlijio batzuetako kideek ere bere tokia izango dute hilerri pribatu honetan.

Hilerri pribatuen sukarrak merkatu ikerketa bat du aitzindari. 1991n 45 eta 65 urteen arteko 603 pertsonarekin egindako inkestak azaltzen zuenez, dauden udal hilerriek ez dituzte Bilbo eta inguruko herritarren beharrak asetzen eta, honen ondorioz, errentagarria izango litzatekeela hilerri pribatua eraikitzea.

Torrejardineko hilerriko kaleek bertako zuhaitzen izenak izango dituzte, beraz, etorkizunean senideren bat kanposantu pribatu honetara joaten denean bilatu behar duen helbidea Haritz kalea, 137. hilibia izango da.

Myriam Gartzia

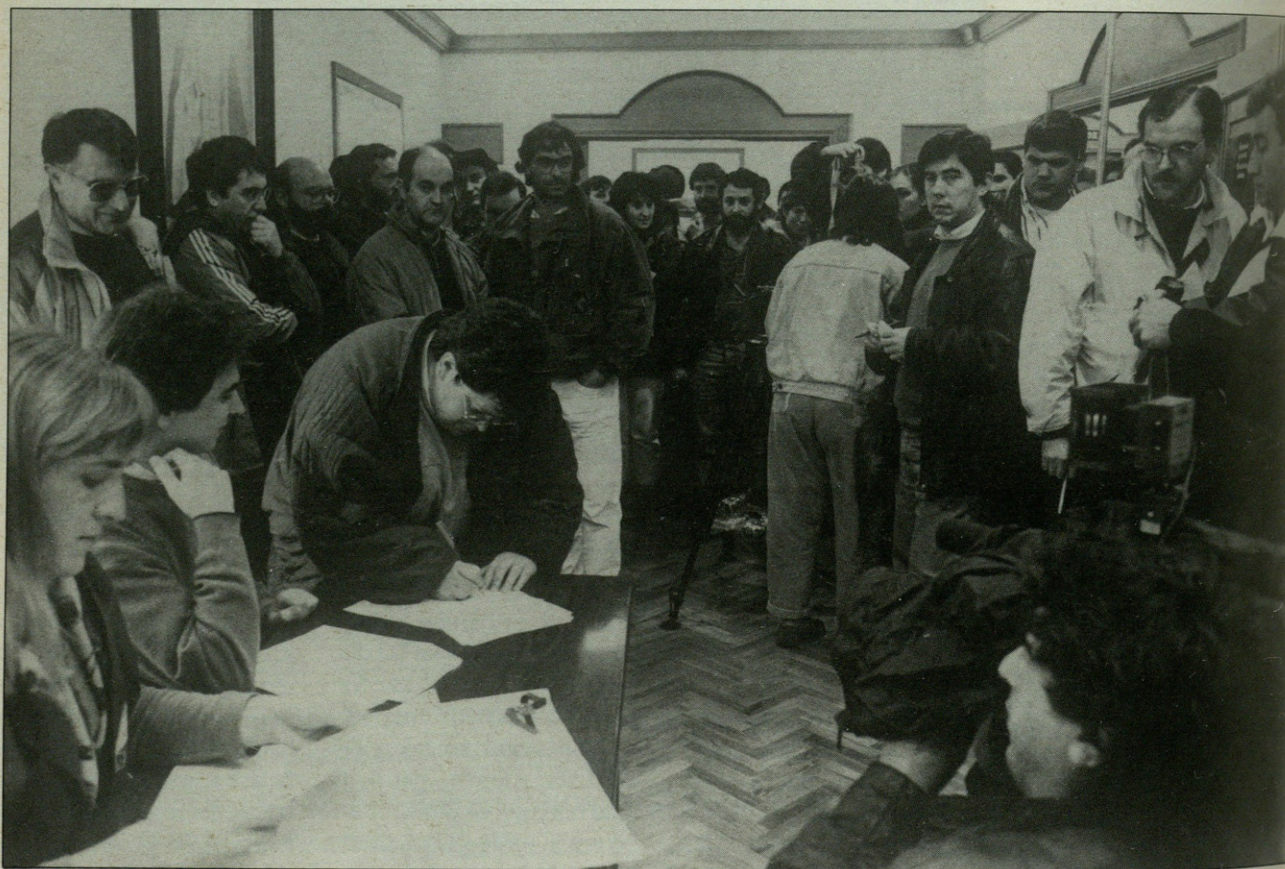
Hilerri pribatuetan, orain ez bezala, loreak, zuhaitzak eta belarra ikusiko dira soilik, europar hilerrietan gertatzen denaren modura. (Argazkia: Xouse Simal)

Zeanuri Udalerrri Euskaldunen Mankomunitateko partaide berria da

EUSKARA HUTSEZ UDALETXEAN

Egun euskaraz bizitzea zaila dela eta horretan udalek ere zer esana badutela aldarrikatuz, duela lau urte udalerrri talde batek elebakartasunerako bideari baietza eman zion. Hartutako erabakiak Madrilgo Administrazioaren hormaren kontra jo zuen hasieratik. Erantzuna epaitegietan emango da. Bitartean, Udalerrri Euskaldunen Mankomunitateak bere festa ospatzen du igande honetan, hirugarren aldiz.

IGANDE honetan ospatzen du UEMAK (Udalerrri Euskaldunen Mankomunitatea) Udalerrri Elebakarren Festa, Bizkaiko Aulestia. Hirugarren aldia da jada 1988an Euskal Herrian Euskarazek udal desberdinetan

Iazko Udalerrri Euskaldunen Eguna. Bertan UEMAKo partaide diren herrietako alkate gehienek parte hartu zuten. Aurten ere Aulestira joango dira.

aurkezturiko elebakartasu-
nerako mozioak zenbaite-
tan onartu zirenetik. Lau ur-
te pasatu dira, beraz, baina
helburuak ez dira gehiegi
aldatu, Aulestiko kultura zi-
negotzi eta festa honen an-
tolatze lanetan aritu den
Iñaki Aranguenak jakinarazi
digunez: «Egun hau udale-
rri elebakarretako biztan-
leen topagune izan dadin
nabi dugu. Baina nahi
duena etor daiteke, ez da
Mankomunitateko herrie-
takoentzat soilik». Festa
egun honetan, gainera,
UEMAko hamalau udale-
rriei beste bat gehituko zaie,
Zeanuri.

Atzerantz begiradatxo bat
bota dezagun ordea, uda-
lerri elebakarren bilakaera
ulertu asmoz. EHEk bere
mozioa aurkeztu eta gero,
30 udalerri inguruk onartu
zuten proposamena. Baina
erabaki horrek zekartzan
arazo eta aldaketak gogo-
regiak zirela edo, batzuek
atzera egin zuten. «Orduan,
aurrera egin behar zela uste
zutenek mankomunitate
bat eratzea erabaki zuten.
Pixkanaka aurrera joan
zen proiektua, eta gaur
egun hamabost udalerrik
osatzen dute Mankomuni-
tatea, urtero urrats batzuk
eman asmoz», diosku Iñaki
Arregik. Bera UEMAko tek-
nikaria dugu, eta adierazi
digunaren arabera, bost urte
barru guztiek euskara hu-
tsean funtzionatuko dute.
Baina zer esan nahi du
euskaraz funtzionatze ho-
rrek? Zer ondorio ditu era-
baki honek? Arregiren esa-
netan, «gestio administrati-
bo guztiak euskaraz egiteak
udaletxeetako langile guz-
tien euskalduntzea supo-
satzen du, eta hori plangin-
tza baten barruan bete
behar da». Horrez gain,
udaletxeetara heltzen den
guztia euskaraz idatzia egon

Maite Zelaia, EKBko abokatua, Madrilgo Administrazioarekin UEMak dituen lege arazoak konpondu nahian aritzen dena.

behar da, hala ez baldin ba-
da igörtzaileari itzuli egiten
bait zaio. Udalerrri elebaka-
rrek bidaltzen dituzten in-
preso guztiak ere euskaraz
daude.
Siplea dirudien proze-
durak zenbait arazo sortu
dizkie udalerri elebakarrei.
Mankomunitatekoek Eusko
Jaurilaritzako Hizkuntz Poli-
tikarako Saileko Zeberiore-
kin elkarrizketak izan dituz-
te, eta Arregik azpimarratu
duenez, «arazoa ez dator
Gasteizetik bereziki, Madri-
letik baizik».

Zailtasun praktikoak

Arazo horien adibide gisa,
elebakarrak diren lau uda-
lerritara heldu diren mediku
erdaldunak. «Osakidetza-
ren negoziatu beharko du-

gu—dio Arregik—, mediku
horiek euskaldundu ditzan
edota euskaldunak diren
batzuk bidal ditzan». Pos-
tariekin, INErekin (Estatisti-
ka Institutu Nazionala),
Administrazio militarre-
kin, Gizarte Segurantzare-
kin... antzeko arazoak suer-
tatzen omen dira. Idazka-
rien lana izan da gehien al-
datu dena, paper guztiak
euskaratu behar izan bait
dituzte. Lan hau bateratua
izan zedin, udalerri eleba-
karretako idazkari guztiak
bildu egin ziren. Ana Zaba-
lak, Lizartzako Udaletxean
idazkaria denak, hori ez de-
la arazo izan adierazi digu:
«Herrian beti euskaraz egin
izan dugu, eta paperak
euskaraz idaztea ez da lan
berezia izan».

Madrilgo Administrazioa
da, lehen esan bezala, kezka
gehien sortu dituen. Man-
komunitatea bertan legez-
tatua egon arren, elebaka-
tasuneko ordenantzak eza-
rri dituzten udalen aurkako
errekurtsoak aurkeztu izan
dituzte Gobernadore Zibil
desberdinek, eta Euskal
Herriko Auzitegi Nagusia-
ren epaiaren zain daude

**Euskal Herriko
104 udalerritako
biztanlegoaren
% 80tik gora
euskalduna da ●**

UDALERRI EUSKALDUNEN ZERRENDA

GIPUZKOA:

Aizarnazabal
Errezil
Getaria
Zizurkil
Leaburu-Gaztelu
Orexa
Lizartza
Altzo
Amezketza
Gaintza
Abaltzisketa
Zaldibia
Baliarrain
Orendain
Ikaztegieta
Aduna

BIZKAIA:

Etxebarria
Aulesti
Munitibar
Muxika
Gatika
Dima
Nabarniz
Gizaburuaga
Zeanuri

NAFARROA:

Ituren
Oiz
Urdiain

Antton Iztueta, UEMako lehendakaria:

«Udaletxeetako langileen euskara maila da ikusten dugun arazorik larriena»

ARGIA. Noiztik zara UEMako lehendakaria?

ANTTON EZEIZA.

Sortu zenetik. Lehendakari bat behar zen, eta ni aukeratu ninduten.

A. Zein izan da zure lana bereziki?

A.E. Batez ere aldiro egiten ditugun bilerak prestatu eta bideratzea. Horretaz gain, antolatu dugun plangintzari jarraituz, gehiengo euskalduna duten zenbait udalerriara joan, beraiek ere elebarrak bilakatu daitezkeen boronbekin. Horretarako gure teknikaria den Iñaki Arregirekin aritu naiz hara eta hona.

Bestetik, Mankomunitatea asentatzea ere nahi dugu, bereziki, duela oso gutxi sortu bait da eta oraindik lekua bilatzen

gabiltzalako. Hau berria da, eta etenik gabeko lana eskatzen du.

A. Zer nolako arazoak ikusi dituzue bisitatutako herrietan?

A.E. Praktikoak bereziki. Gu ez ginen aldarrikapen politiko edo antzekorik egitera joan. Euskararen aldekoak gara, baina gu ez ginen horretara joan, dauzkagun arazoak poliki poliki konpontzera baizik. Mankomunitateko partaideek udaletxeetako langileen alfabetatze maila bat eskatzen dute, eta hori da bisitatutako herrietan ikusi dugun arazorik handiena. Biztanle gehienak euskaldunak izan arren idazkariek ez dutela beharrezkoa den euskara maila.

Obrak egiteko lizentzia

Ezkerrean, Antton Iztueta. Bere alboan, Iñaki Arregi. (Argazkia: Ander Gilleena)

eskaerak egiterakoan ere arazo berdina ikusi dugu. Arkitektu edo ingeniari baten beharra denean, ez dago euskaraz bere lana egin dezakeenik.

A. Zertan dira Eusko Jaurlaritzarekin izan dituzuen harremanak?

A.E. Ados daude gure lanarekin. Egoeraren azterketa bat egin behar dugu, eta Jaurlaritzari aurkeztu, hori ardatz bezala hartuz arazoa konpondu asmoz.

ez diegu erdaldunei agiriak gazteleraz jasotzeko aukera ukatzen. Eskatu besterik ez dute, idazkariek segituan egingo dizkiete eta, gehitu du Zelaiak. Mankomunitatearen estatutuak ere errekurritu dituzte Estatuko abokatuek.

guztiak. Maite Zelaia da UEMak arazo hauetarako duen abokatua: «Estatuko abokatuek Konstituzioan aipatzen den berdintasun printzipioa erabiltzen dute beren errekurtsoen oinarri bezala, erdaldunekiko

diskriminazio bat dagoela esanez». UEMak horri ematen dion erantzuna koofizialtasun printzipioan oinarritzen da. Printzipio horretan agiri guztiak elebidunak izan behar direla diote, gazteleraz zein euskaraz

jasotzeko aukera izan dezaten biztanleek. «Kontuan hartzen badugu udalerri hauetan biztanlegoaren % 80 baino gehiago, askotan % 95etik gora, euskalduna dela, elebitasunak ez du zentzurik. Gainera, guk

arazoak arazo, Mankomunitateko kideek partaide gehiago lortzeko ahaleginetan darraite. Zeanuri da gehitu zaien azkena. Baina hau UEMak martxan jarrituen lan plangintzaren emaitzetako bat besterik ez

Partaide berrien bila

udalerri euskaldunen mankomunitatea

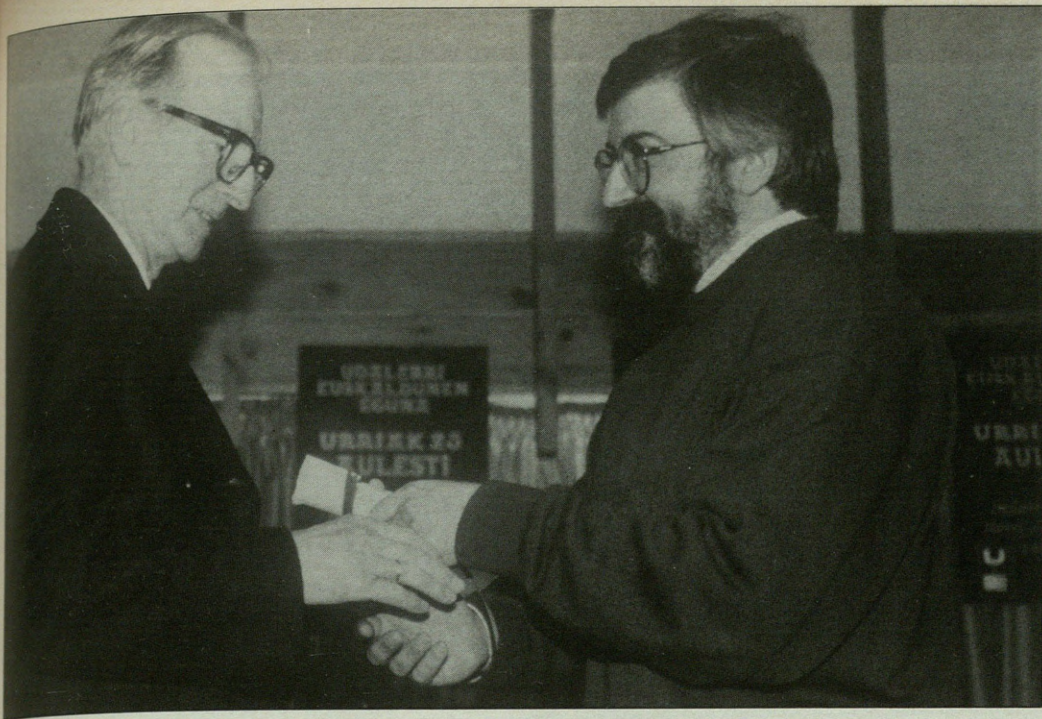
UDALERRI EUSKALDUNEN EGUNA

Gauza serioak ahaztu barik

fiesta giroan ospatuz

AULESTIN, Urriaren 25an

Aulestiko Udalerri Euskaldunen Festa ospatu baino astebete lehenago UEMAK euskararen alde lan egiten duten elkarte, pertsonaia eta erakunde desberdinei sariak banatu zizkien.

da. Mankomunitatean sartu ahal izateko, udalerrien biztanlegoaren % 80tik gora euskalduna izan behar da, eta teknikariak egin duen txostenaren arabera, 104 udalerrik betetzen dute baldintza hori.

Mankomunitatekoek udalerri hauekin harremanetan jartzea espero dute, eta egin dute dagoeneko zenbaitetan, Aduna, Leniz eta Herrigoiti, adibidez. Ehundaka hau osatzen duten herri gehienak

1.000-2.000 biztanle ingurukoak dira, Lekeitio edo Azpeitia bezalako herriak ezik. Gaur egun, udalerri elebakarren biztanleen batuketak 10.000 lagun inguru besterik ez ditu biltzen. Hala ere, zenbaki hori asko han-

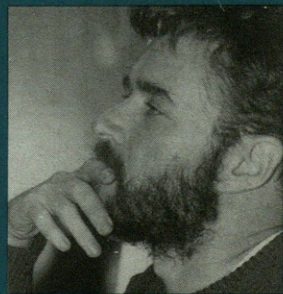
ditu daitekeelakoan daude herritar hauek, eta hori lortzekotan jarraitu egingo dutela oso argi dutela esan digute behin eta berriro.

Amagoia |ban

MARIAREN MENDEA

PABLO
SASTRE

idazlearen azkeneko liburuak bi narrazio luze biltzen ditu:
«Mariaren mendea» eta
«Hautsi du negua»
(130 orrialde)

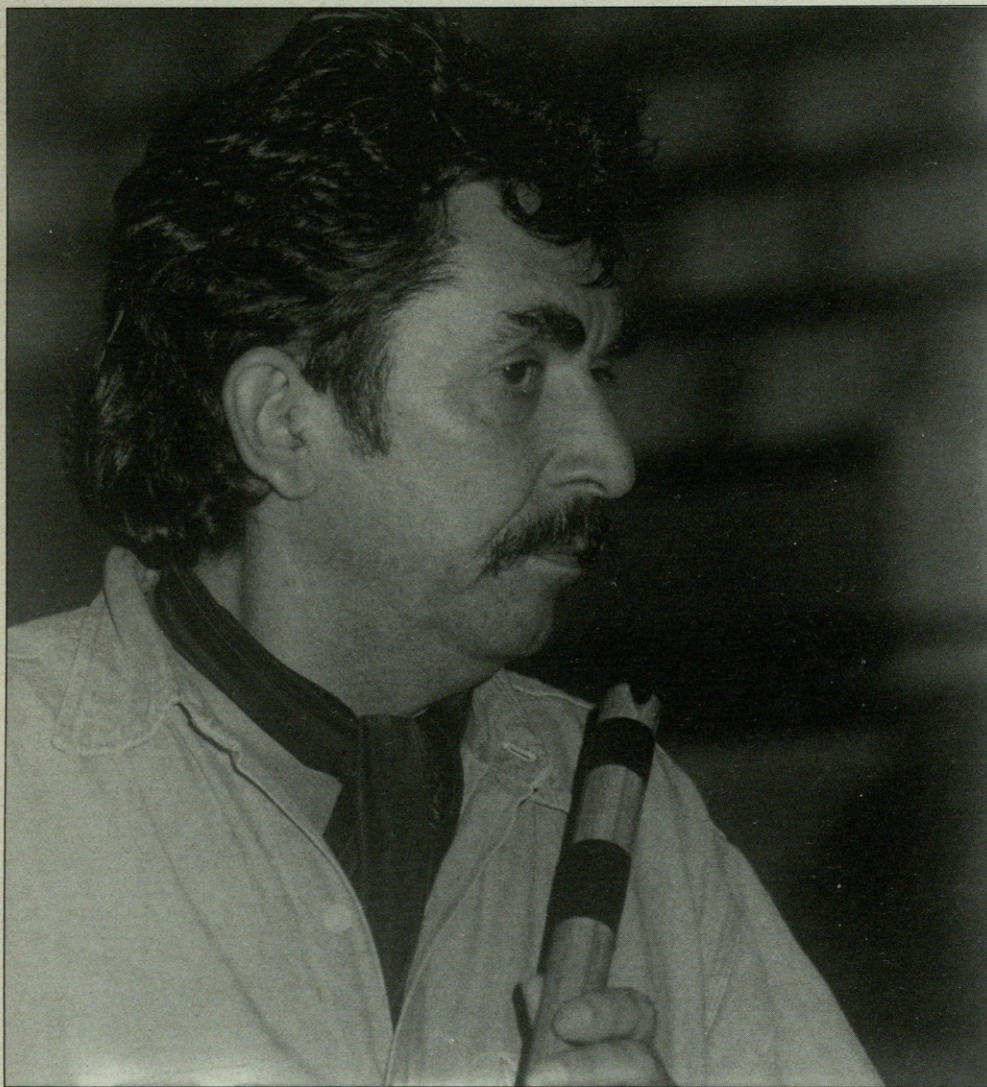
✱

Eusa

LITERATURA

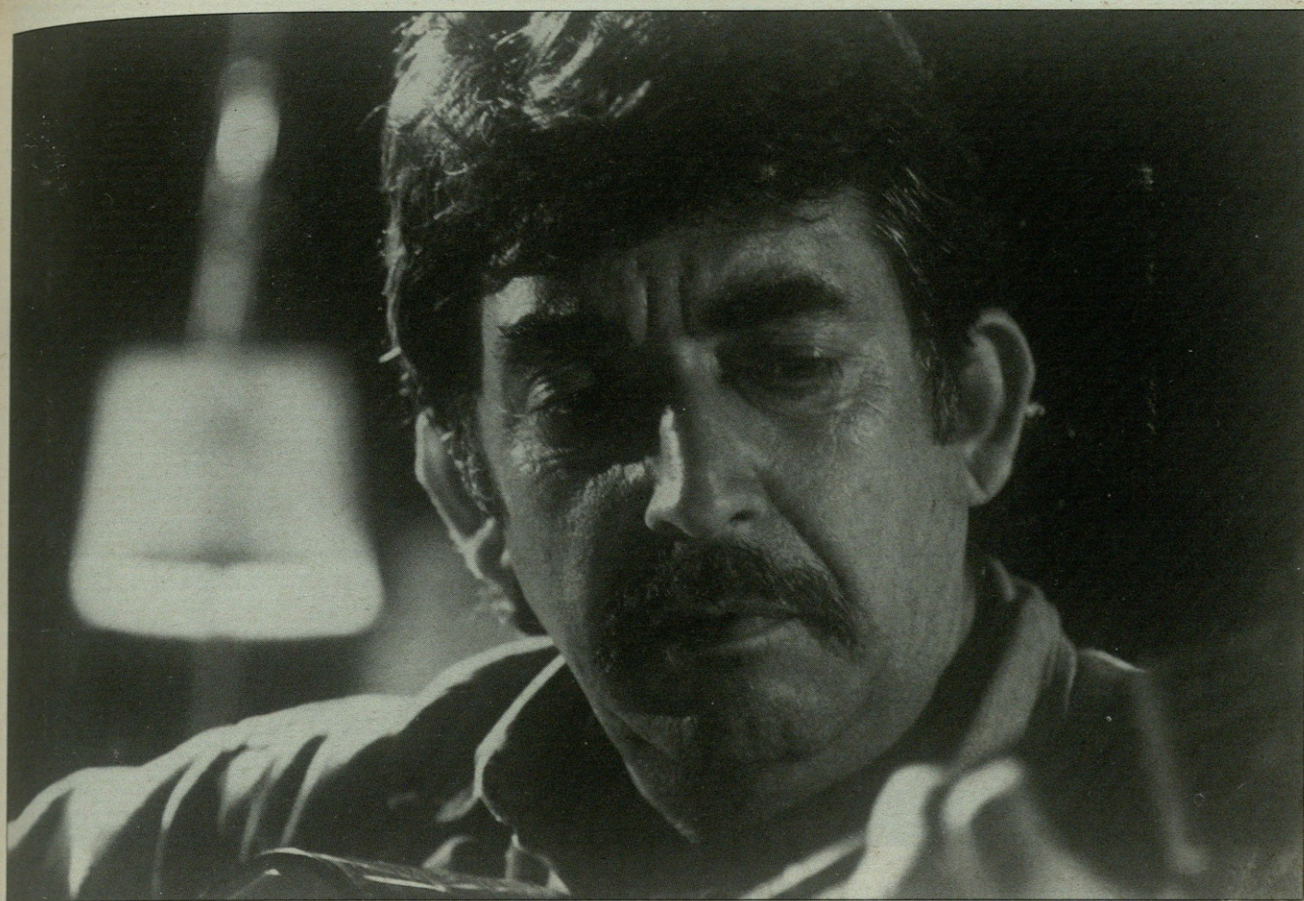
☎ (943) 37 07 38

«Bidegabekeriak egon bitartean kantautoreak existituko dira»

Violeta Parraren semea orain 35 urte hasi zen kantagintzan, bere arreba Isabelekin batera. Txiletik erbesteratu behar izan zuenetik Parisen bizi da eta etengabe sortzen ari da kanta berriak. Azken muntaiaren —«Cristobal Colonen bidaia— emanaldia hilaren hasieran Donibane Garazin eman zuela eta, beregana jo genuen horrenbeste urtetako urruntasunaren ondoren, bere berri jakiteko.

«Txilen aurkitu dudan entzulegoa 12 eta 35 urte artekoa da, garai hartan ezagutu ez ninduen»

«Estatu frantziarrean kantagintza herrikoia galdu egin da eta bere ordeaz rock taldeak sortu dituzte»

ARGIA. Txile utzi behar izan zenuenean, Latinoamerikako kultur munduko beste askok bezala, Paris aukeratu zenuen bizitzeko. Zer dela eta bizkuntza arrotzeko herri batetara jo?

ANGEL PARRA. Txilen Pinochet generalak estatuko kolpea eman zuenean, 1973ko irailean, Estatu espainiarrean Franco diktadorea zegoen agintean. Hori zela bide, eta ordura arte arrazoi ekonomikoengatik etorkin guztiek hara jo zutelako, ez zegoen aukerarik bizkuntza aldetik arazo izango ez zen herri honetara joateko.

Neure kasuan, gainera, 1961tik aurrera, hiru urte eman nituen Parisen Isabel errebarekin eta, beraz, bizkuntza ez zen arazo. Taberna eta areto txiki askotan aritu ginen kantari.

A. Egia al da Parisek kultur munduko jendearentzat xarma berezia duela?

A.P. Hiri zabala da eta kultura aldetik mugimendu handia dago. Gainera, arraza eta jatorri ezberdineko jende ugari biltzen da han eta horrek bidea ematen du

A. Errealitate berriaren aurrean, Amerika utzi eta Europara etorririk, zuen kantagintzak aldaketa sakonik izan al zuen?

A.P. Ez, garai hartan oso ugariak ziren munduan zehar Txilerekin egiten ziren elkartasun ekitaldiak. Beraz,

gure mezua mundu osora iristea lortu ere bai.

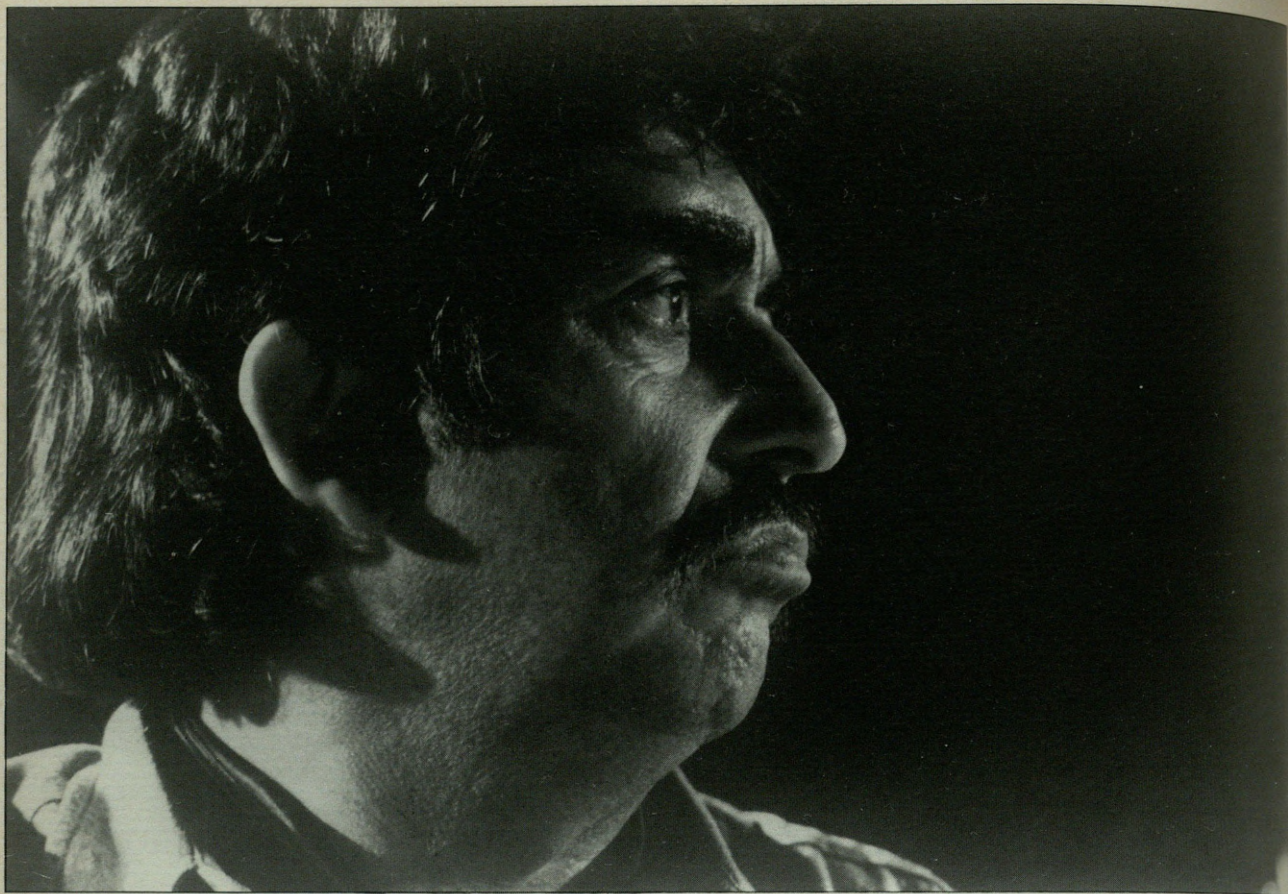
A. Orain bi urte Txilek demokraziarantzko urrats garantzitsua eman zuela eta, bertara itzultzeko aukera izan zenuten. Zergatik geratu zara Europan?

A.P. Honez gro hamazazpi urte dira Txiletik atera nintzenetik eta neure bizitza egun Parisen dago. Isabelek itzultzeko erabakia hartu zuen. Ni, harez gero, bitan joan naiz. Baina, urtean bitan abiatu ahal izateko, urte osoan aritu behar naiz lanean Parisen. Neure herrian bost milioi pertsona pobre daude eta ezinezkoa da kantagintzaz bizitzea. Hala ere, kantaldiak zoragarriak izan ziren: ehun bat mila pertsona hurbildu ziren Santiagon, izugarria, baina kantaldiak dohainekoak ziren han ez

«'Cristobal Colonen bidaiak' Sevillako Expo 92n kantatuko nuela agindu zidaten, baina gero ez zidaten aukerarik eman» ●

elkarren berri izateko. Horretaz gain, errefuxiatu politikook laguntza handia jaso genuen han: dirua, apartamentuak, hizkuntz ikastaroak... Gu kantariok, gainera ezagunak ginen eta gure lanarekin jarraitu ahal izan genuen.

ez genuen gure mezua ikusle berriei aldatu edo egokitu behar izan. Kantari erbesterratu moduan ibili ginen garai hartan gure herriatik aldentutakoak: Quilapayun eta Inti Illimani taldeak, Patricio Manns, Isabel eta biok. Aberria galdu genuen baina

«Kantautoreok zirkuitu alternatiboa osatu behar izan dugu, herri elkarteetako mundura eta auzoetara iritsirik»

bait dago bizibiderik horretarako.

A. Zer nolako barremana izan duzu zeure publikoarekin?

A.P. Txilen ezagutu dudan

entzulegoa 12 eta 35 urte artekoa da batez ere, hots, garai hartan ezagutu ez ninduen. Hunkigarria izan da beraientzat eta neuretzat; izan ere, klandestinitatean nik eginiko kanta politikoak entzuten zituzten eta lagungarri zitzaizkion; heziketa eta kontzien-

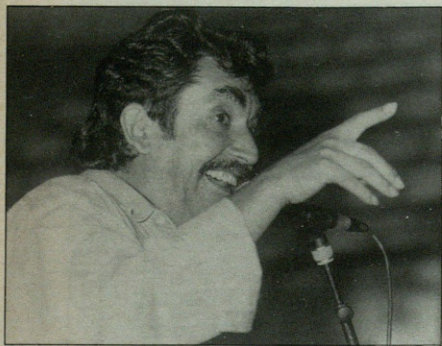
tziatze modua zen. Txiletarrrek kanta horiek beren egile fisikoarekin lotu ahal izan dituzte eta giro majikoa sortu da eszenategiaren bi alderdietan. Huraxe da berezkoa dudan entzulegoa.

A. Nola ikusten duzu, politikoki, zure herriaren etor-

kizuna, mamutzarra oraindik ere hor dagoela?

A.P. Egia da hor dagoela eta egun armadaren komandante nagusia dela, baina demokraziaranzko epeak ezarri zitzaizkion eta betetzen joan dira. Hauteskundeak deitu zirenean, Patricio Aylwinek Pinochet diktadoreak ezarri nahi zuen kandidatura gainditu zuen. Gainera, armadako ofizial gazteak konturatu egin dira demokraziaranzko bide berriak jorratu behar direla, —armada barruan ere bai—, oraingo bideak irteerarik ez duelako eta inguruko beste herriekin atzeratuta gertatzen ari direlako. Horretaz aparte, Augusto Pinochetek 80 urte ditu. Neure iritziz, bi urtetan sekulako aldaketa emango da, diktadoreak behin betirako alde egin beharko du eta.

A. Eta herriaren jarrera?

NORTASUN AGIRIA

Valparaíso sortu zen, 1943ko ekainaren 27an ● 1958an bere lehen diskoa kaleratu zuen ● Erbesteratu

behar izan baino lehen hiru urte espetxean eman zituen ● Aukera badu ere, ez du Txilen bizitzen hasteko asmorik ● Osatu duen azken kanta Camaron de la Isla-ri eskaini dio ● Atzeritar nazionalitate eskatu duen azken txiletarra dela dio ● «Cristóbal Colónen bidaia»n Pariseko Anaiki eta Gernika euskal abesbatzek laguntzen diote

A.P. Diktaduraren basati-keria gehien jasan zuten giza-zaizaleek —pobreek, garai hartako ikasleek...— lehen bait lehen aurkitu nahi dute konponbidea, baina, eurek ahaztu egin nahi dute, ez ordea barkatu. Horretaz gain, El Salvadorren horrenbeste odol alferrik isuri duen gerra zibilera ez dute inolaz ere iritsi nahi, biolentziarik gabe espero dute egoera politikoa erabateko demokraziara iristea.

A. Oraindik ere geratzen al da urte lasgarri batieta bildakoen aztarnarik, hau da Victor Jara, Pablo Neruda, Violeta bera...?

A.P. Dudarik gabe. Bakar-ka edo nere taldearekin ematen ditudan kantaldietan beti biltzen ditut euren kantak. Victorrek 200 kanta inguru osatu zituen eta Violetak 400 bat. Horrelakorik ez egitea neure buruari uko egitea litzateke. Latinoamerikako kulturaren oinarriak dira. Eta horietako bakoitza kantatzean ematen dira kantaldiak o-nerik hunkigarrienak.

Santiago, bestalde, Violeta Parra Fundazioa zabaldu dugu «La Peña de los Parra» izena zuen aretoan. Bertan, amaren eskulanean erakusketak (margoak, tapizak, olioak... osatu zituen) egiteaz gain, kantari berriei aritzeko aukera ere emango zaie. Bestalde, era guztietako musikak izango du lekuri han.

A. Hogei urte haue-tan, igarri al duzu aldaketarik Europara iritsi zinetenean aurkitu zenuten el-

kartasun egoeran?

A.P. Zalantzarik ez, aspal-dian utzi genion egunero jendearen ahotan egoteari. Baina ez da gurekin bakarrik gertatu. Izan ere, komunika-bideek osatu duten zir-kuituan multinazionale n

zurrupatzeko eta gero hon-doratzen uzteko.

A. Arrazoia ez ote da kan-tautoreek iragan den beste garai bateko errealtateak sortutako beharrei erantzun-ten zietela?

«Txileko armadako ofizial gazteak demokraziarantzko bide berriak jorratu beharraz konturatu dira» ●

izen handiak nagusitzen di-ra eta sorkuntza ekartzen duten ekoizpen etxe txikiei desagertarazi diete. Beraz, Europako kantautoreek ere ez dute aukerarik Michael Jakson eta Madonnari makurturik dauden zirkuituetan sartzeko. Ingelesera da hizkuntza bakarra. Estatu frantziarrean, adibidez, kantagintza herrikoia galdu egin da eta bere ordezk rock taldeak sortu dituzte, merkatalki funtzionatzen duten bitartean ahalik eta gehien

A.P. Ez horixe! Gizartean etengabe sortzen diren arazoak salatu egin behar dira. Europan, adibidez, arazoak ugaltzen ari dira: arrazakeria, hezkuntza, osasun publikoa, kohabitazioa, delinkuentzia, prostituzioa... Afrikatik eta Ekialdeko herrietatik etortzen diren pobre berriekin sortuak. Bidegabekeriak egon bitartean, kantautoreak existituko dira horiek salatzeke.

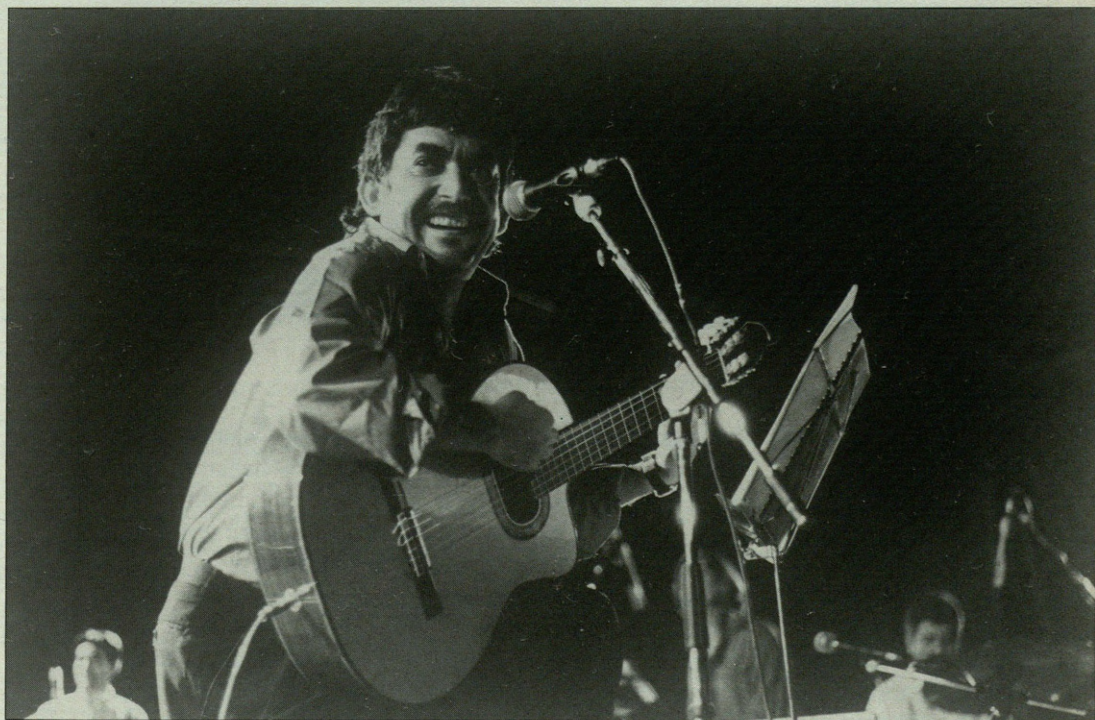
A. Zirkuituetatik at egonik,

nola jasoko du herriak kantautoreen mezua?

A.P. Telebistak eta irrati komertzialek ateak itxi dizkigute. Beraz, kantautoreok zirkuitu alternatiboa osatu behar izan dugu, herri elkarteetako mundura eta auzoetara iritsirik; beraiek dira oraindik ere sentsibilitatea duten bakarrak. Eten-gabeko borroka da. Kantariak bere kantak ekoizteko beharra izan du, ez bait dago dirua inbertitu nahi duen enpresaririk, gure kanta-gintza arriskutsutzat jotzen dute.

A. Zein da, orohar, jendearen jarrera?

A.P. Gazteriaren %70ek itsuki eta modu zitalean jarraitzen du telebistak eta irratiak eskaintzen dion produktuari. Estatu frantziarrean irrati baimenak ematen hasi zirenetik ehun bat lizentzia banatu dira, eta horietatik %90ek kaka hutsa eskaintzen diote entzuleari. Gelditzen den %30ean oi-

«Gazteriaren %70ak itsuki eta modu zitalean jarraitzen du telebistak eta irratiak eskaintzen diona»

«Txilera itzuli nintzenean 100.000 pertsonaren aurrean kantatu nuen»

narrituta, jendearen hezkuntza maila hobetzen sekulako lana daukagu egiteko. Hauek dira kontzientziarik dutenak, politikoki konprometiturik daudenak, eguneroko berriak jarraitzen dituztenak eta irizpide kritikorik dutenak. Besteek begiak itxi egiten dituzte.

A. Hala ere, behin edo

behin esan duzu jadanik ez zarela kantari politikoa.

A.P. Hala da. Etapa musikalak oso modu naturalean bizi izan ditut: gaztaroan amaren eta Atahualpa Yupanquiren kanta folklorikoekin hasi nintzen. Gero neurekin Latinoamerikako eta beste herrietako folklorea. Estatu kolpea iritsi zenean kanta politiko-sozialak

egiten hasi nintzen. Gure herria utzi behar izan genuenean «Erbesteko kantagintza herrikoi txiletarra» deitzen ziguten.

Baina egoera honek demokrazia berriarekin bere amaiera ezagutu du eta kantari berriei lekua utzi diegu. Gure lana amaiturik, bide berriei ekin diegu, hala nola, «Cristobal Colonen bidaia»,

«Gabonetako Oratorioa» eta «Herriarentzako Oratorioa». Beraz, doinu berriak erabiltzen hasi gara: jazz, abesbatzen partaidetza, orkestra... Musika unibertsalagoa egin nahi dugu, baina gure jatorria ahaztu gabe, neronek ere neure gitarraren laguntza bakarrekin kantaldiak ematen jarraitzen dut eta.

■ «Neure iritziz, Txilen, bi urtetan sekulako aldaketa emango da, diktadoreak behin betirako alde egin beharko du eta»

A. Zenbaezinak zaizkitzu egin dituzun disko guztiak. Eta, gainera, proiektu berri ugari daukazu.

A.P. Cristobal Coloni buruzko muntaiarekin ari naiz. Maitasun eta haur kantekin disko banaren proiektua dut. Gainera, 1968an Pablo Nerudak-hitzak egin eta nik doinuak ezarritako kantekin ere beste proiektu bat daukat... Abenduan Txilera itzuliko naiz, Txileko Orkestra Filarmonikoa eta semearekin batera «Gabonetako Oratorioa» kantatzera.

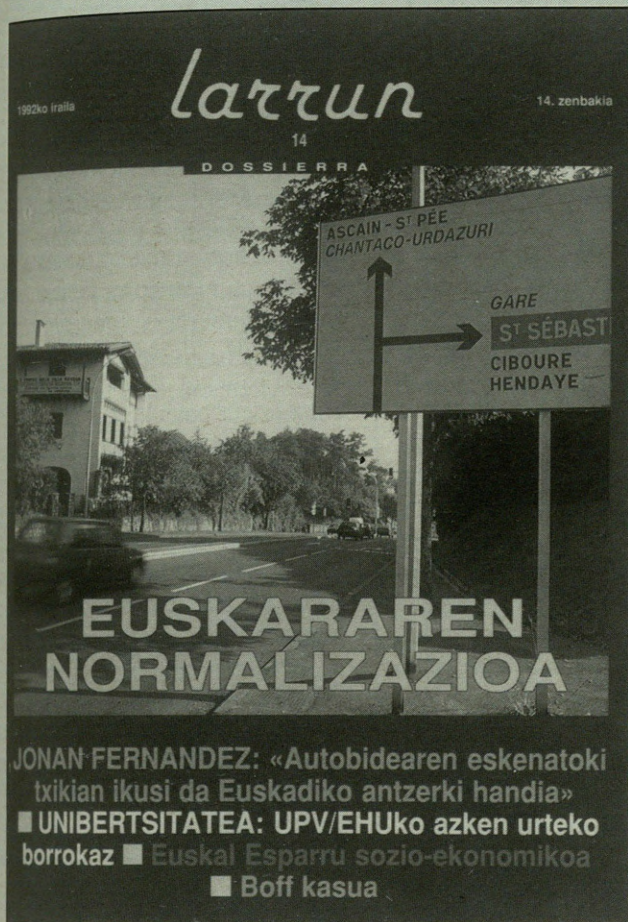
A. Cristobal Colonen bidaia Expo 92n kantatzeko proiektua eskaini zizuten.

A.P. Bai, Sevillako Expo 92n kantatuko nuela agindu bai baina gero ez zidaten aukerarik eman. Bere muina Latinoamerikako ikuspegitik ukitua dago. Indiarrek jasandako zapalkuntza agertzen duenez gero, ez dugu 1992ra mugatuko. Beti esan izan dut beste 500 urterako balio izango duela.

Ritxi Lizartza

Larrun

14. zenbakia
kalean

DOSSIERRA

Euskararen normalizazioa

JONAN FERNANDEZ

«Autobidearen eskenatoki txikian ikusi da Euskadiko antzerki handia»

UNIBERTSITATEA

UPV/EHUko azken urteko borrokaz

ERLIJIOA

Askapen Teologiaren ezbaian, Boff kasua

LANGILERIA

Askatasunerako elkartasun berriak

Euskal nazio proiektu bati buruz

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA

HERRIA K.P.

HERRIALDEA

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera).

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, 20.160 LASARTE-ORIA

Euskara, Nafarroatik Arabara

NAFARROAKO azken muturrean gertatu zen. Duela bi aste. Auto lerro-kada luzeen enbutuak tarte estue-nean harrapatu gintuen hartan. «*¿Pero, que es eso del Nafarroa Oinez?*» galdetu zidan batek, autoaren muturra Donostia aldera jartzen zuela. «*Una fiesta en favor de las ikastolas.*» Ez nuen asetu, nonbait. «*¿Tanto revuelo por eso?*». Irribarre zabala erakutsi nion, oraingoan. Nere golgorako gorde nuen, baina, harrotasunez baino apaltasunez jokatu behar nuelakoan, galderak merezi zuen erantzun egokia: «*¡Y más que va a haber!*». Estu eta berant sartu ginen Bianara. Bi ordu eta gero askatu zen enbutua gainditu ondoren. Ordurako, ezarrietako korapiloa ere, gose eta egarri bait geunden, libratzeko bidean jarriarik genuen, gero eta ozenago entzutzen zen leloaren konpasean, «*Ze arraroa...*».

Bianako gertaerak —ehun mila

pertsona batera biltzea ez da, tamalez, eguneroko ogia— inoren dudak argitzeko moduko adibidea zabaldu du Erreinu Zaharrean. Lege okerren gainetik eta subentziorik ezean, gerrikoa estu-estu eginda, urteen joan etorrian erresistentziaren gune larrienetan lanean, euskararen mugak zer faltsu eta balio gabeak diren frogatzen jakin dutenen adibidea. Akats historiko baten adierazpen garbienaren berri jaso genuen Nafarroa Oinezen. Halaxe jakinaraziko zuen, gainera, Hizkuntz Politirako zuzendaria den Jose Maria Rodriguez Ochoak, bertako soro eta zelaietan bildutako lokatzetan emandako urratsen segidan: «*Euskararen mesedetarako baldin bada, alda dezagun Legea.*» Aurretik, zona ez euskaldunetako ikastolentzat 50 milioi pezeta (2,5 milioi libera) onartuak zituzten.

Nafarroako egoera soziolinguistikoa arautzen duen Legea, sortu zene-

tik arras kritikatu, azken arnasera iritsi da, beraz. Gaitz kronikoak jota. PSOE-PSN edo UPNren jarrera berririk ere horren adierazgarri dira. Nola hilobiratu izango da kontua. Aldaketa noraino iritsiko den, alegia. EA, HB eta IU alderdien ildoari erreparatzen badiogu, euskararen ofizialtasuna mutur batetik bestera zabaltzea eskatzen duten proposamen nahiz egitasmoak aurki ditzakegu. UPN eta PSOE-PSNren aldetik, alabaina, «*aldaketarik bai, baina lehenago iritsiz*» moduko iritziak nagusitu dira. Oraingoan, Parlamentura zuzendu da eztabaidaren zain, Bianarakoan, «*¿Tanto revuelo por eso?*» galdetzen zidanari erantzun egokiak bilatzen saiatuko naiz, baina, agintarien akatsen zama astuna arintzen nahikoa lan izango dugu eta, aurrerantzean ere.

sailetan, berriz, euskararen auziak bestelako norabi-

Euskal Herriko mugetatik landa aritzeko okasierik gutxitan ezagutzen duten euskal antzerki taldeek, Madrileko Antzerki Alternatiboaren Erakustaldian parte hartzeko gonbitea jaso dute, oraingoan. Bergarako Porpol, Errenteriako Ur eta Durangoko Markeliñe eta Geroa taldeek euren obrak jokatu dituzte bertan, urriaren 23tik aurrerantzean. Emanaldiak Madril hiriko eta bere probintziako aretoetan emango dira, guztira, 160 antzezpen bildu dituztela antolatzaileek. Nazioarteko 4. Jaialdi honetan arituko diren partaide guztiak, bestalde, bide komertzialetatik kanpo eredu alternatiboak lantzen dituztenak dira.

TERMINOLOGIA

Merke. *Prezio txikian saldu nabiz erosten dena, diru gutxi balio duena.*

ETBren etorkizunari buruz Gasteizko Legebiltzarrean hasitako eztabaida pil-pilean dagoen honetan esaldi bat nabarmendu nahi nuke. Joseba Arregiri zor diogu. Telebista merkeena omen dugu. Gastu gutxiarekin etekin handiak erdietsi omen dituen. «Merke eta ona», kaleko saltzaileen moduko leloa. Segituan atera diogu punta, baina. Errazegi, gainera. ET-Bren programazioarekin ohituta gaudenoi, euskal katearen udazkeneko berrikuntzek ez digute aho zapore onik ekarri. Kalitatearen listoa oso behetik antzematen dugun honetan inolako pozik ez dakargu, beraz, merke-merke esanez, etxeko telebista propio, diferente eta erakargarria saldu nahi digun Arregiren leloak. Gu ez gaitu engainatuko, alajaina!

deari eutsi dio, azken aldian. Bertako Diputazioan, euskalduntze planari erantzunez egindako azterketen porrotak aldaketen beharra agerian uzten duela nabarmendu du Maria Teresa Rodríguez PSOeko ordezkariak. Aurka atera zaizkio, berehala, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea nahiz Hizkuntz Politikako Idazkaritza Nagusiko ordezkariak, plangintzaren egokitasuna defendatu eta emandako datuen gezurtatuz. Hizkuntz perfilen aplikazioak ezagutzen dituen trabak areagotzeko eremu aproposa bilakatu da Araba. UAK irekitako ildoaren atzetik diharduten alderdiek ez dituzte, antza, Nafarroa eta Ipar Euskal Herriko adibideak oso kontuan. Euskararen kalterako, noski.

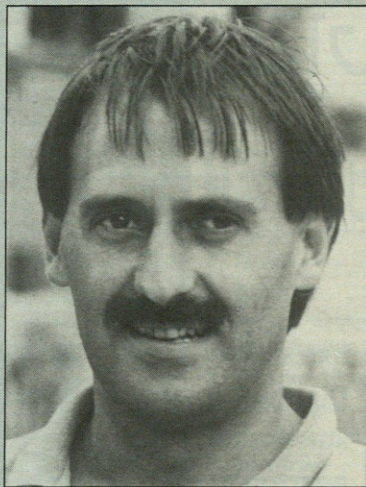
J.J. Petrikorena

TXINDOKI AURREAN DUDALARIK

USA-tik dator notizia

E**STATU** Batuetan bizi den adiskide baten gutuna jaso berri dut. Bera Dinamarkatik joan zen Minniapolis-era bizitzera duela lau-pabost urte bertako batekin ezkondu zelako. Aurtan izan dute hirugarren semea eta gutun hortan kontatzen didanez asper-asper eginda dago iadanik bertako bizimodu aldrebesarekin. Hain daude nazkatuta non senar-emazteak erabaki duten berriz ere Europara itzultzea bizitzera, etxea, lanpostuak eta dena utzi ondoren.

Hango bizimodua erokeria hutsa bihurtu omen da, bereziki ume eta gazteentzat. Eta telebista aipatzen dit nagusiki bizimodu aldrebes horren motibu latzenetatik batzu sailkatzerakoan. Biolentzia eta programa txoro mordo bat besterik ez omen dago ikusgai bertan, gau eta egun, segidan.

JOXEMARI ITURRALDE

EGUN hauetan eman da ezagutzera Estatu Batuetan egin duten inkesta baten berri: ezin dutela estatubatuarrek telebistarik gabe bizi. Etxera ailegatu orduko piztu egiten dute telebista ia denek eta beti piztuta edukitzen dute askok eta askok, ehuneko hogeitamarrek aparailuaren aurrean lo hartzen dutelarik.

Ehuneko berrogeitaseik ez lukete telebista baztertuko beren bizitzan ezta milioi bat dolarengatik ere. Askorentzat telebista bere adiskiderik minena bihurtu da eta beste askorentzat gainera, esan daiteke hori dela daukaten lagun bakarra. Aldare batean jarri baitute, antza denez, estatubatuarrek traste sakratu hori eta ez dago leku hortatik mugitzerik.

INKESTA hau «TV Guide» aldizkari iparramerikar famatuak egin du eta erantzun dutenen artean ehuneko 37 gizonak segurtatu dute beren bizitzetako une jakin batean prest egongo liratekeela telebista emaztearen ordeztatzeko.

Horrek esan nahi du, gutxi gora behera, iparramerikar batentzat emaztearen dirubalioa milioi bat dolarretakoa dela hortxe-hortxe, gehitzen dut nik orain.

Egia esan, oraindik inkesta horrek ez digu zehaztu alderantzizko datua, alegia, zenbaterainoko balioa duen senar batek emakume estatubatuetar batentzako telebista aparailuarekin gonbaratzen badu.

Maria Jesus Aranburu, Gipuzkoako Kultura eta Turismo Saileko diputatua

«Gizarteak, orohar, ahaztu egin ditu gure kultur adierazpen herrikoiak»

Gipuzkoako Diputazioaren aurrekontuak onartzeko garaian, oposizioaren botoen bitartez hainbat aldaketa izan ditu hasierako asmoak, kultur arloan bereziki. Maria Jesus Aranburu, Kultura eta Turismo Saileko diputatuaren-gana jo dugu aldaketen ondorioz izango diren eraginak eta erakunde honen kultur politikaren xehetasunak azaltzeko.

«Azken batean, Administrazioa ere gizartearen isla da».

ARGIA. *Gipuzkoan zer eragin izango dute, kultur arloan, oposizioak aurrekontuetan sorturiko aldaketek?*

M.J. ARANBURU. Ez dut kultur arloan aldaketa

izugarririk nabaritu, beharbada kapitulu batzuetan diru gehiago dagoela... Aurrekontuak aurkeztu genituenean, eta azkenik geratu direnekin ez da egon oposizioaren aldetik programa

edo ekintza berezirik. Azken batean, Diputazioak berak bere bigarren proiektuak aurkeztu zituenak onartu dira.

Zer eragin izango dute? Uste dut ez dugula egun batetik bestera ikusiko beren eragina. Aurrekontuak uztailearen 2an onartu zirela kontuan izanik, irailean eman direla ezagutzera zeintzuk izan diren gure oinarriak, eta urriaren amaieran bukatzen dela epe hau; ez dakigu oraindik zenbait pertsonak izan duen oinarrien berri eta zenbat jende dagoen ados. Urte bukaeran egin ahal izango dugu lehendabiziko balorazioa. Dena den, uste dut zaila izango dela lehenengo urtean hemen ipintzen diren ekintza guzti hauen ebaluaketa egitea. Denbora pixka bat gehiago beharko dugu jendea ohitu dadin eta zein aukera dituen ikus dezan.

A. *Herrietako kultur ekimenen zuzenduriko diru laguntzek izango al dute aldaketa?*

M.J.A. Baliteke herriren batean edo bestean gauza bereziren bat izatea, baina orohar ez, herrietako programazioak bere martxan doazelako. Ez dut uste aldaketa handirik egongo denik. Agian, orain arte gauzatzeko zaila izan den talderen baten proiektua orain gure laguntzaren bidez biztu daiteke. Dena den, uztailaren 2an onartu ziren aurrekontuak, oporrak izan dira bitartean, eta jendeak denbora behar du berriro ere guzti horretaz konturatzeko. Hau dela eta egin ditugu gure prentsarekoak irailaren hasieran, pertsona oro adi egon zedin. Lehen esan dudan bezala, abendu aldean ikusiko ditugu beren eraginak, baina datorren urtean nabarmenagoak izango dira emaitzak.

A. Aurtengo aurrekontuak onartzearen atzerapena ebaideteko, ba al dauka EAJ alderdiak inongo proposamenik oposizioarekiko?

M.J.A. Diputazioko ki-deak honez gero ari gara aurrekontuak prestatzen. Noski, horretarako, bana-keta egiteko, Haziendako Ministeritzatik zenbat diru ematen diguten jakin behar dugu. Hala eta guztiz ere, orain prestatzen ari gara zimborro bat besterik ez da. Ez da denbora asko diputatu nagusiak esan zuela harremanak alderdi politiko guztiekin egongo zirela gure zimborroa azaltzeko. Elkarriketaren bidez, nahiko genuke Gipuzkoak bere aurrekontuak garaiz izan ditzan; aurtun gertatu dena berriro ere ez gertatzeko.

A. Diputazioaren barruan, bestalde, euskararen erabilpen murritzua dela eta bainbat kritika agertu obira komunikabideetan.

M.J.A. Gipuzkoako Ad-

«Uztailaren 2an onartu ziren aurrekontuak, oporrak izan dira, eta jendeak denbora behar du berriro ere guzti horretaz konturatzeko; abendu aldean ikusiko ditugu oposizioak aurrekontuetan sorturiko eraginak, baina datorren urtean nabarmenagoak izango dira emaitzak».

ministrazioa, beste probintziatiko administrazioekin konparatuz, euskaldunena izango da. Guzti hau, denok buruan nahiko garbi daukagu. Hala ere, nahiago genuke, eta horretarako, Lehendakaritza bere pausoak ematen ari da. Azken batean, Administrazioa ere gizartearen isla da, eta Gipuzkoa euskaldunena izan arren, oraindik badago ze-

reginek gai horretan.

A. Barne euskalduntzean, berts, langileak eta lan produktzioaren aldetik, zein plangintza dauka zure sailak?

M.J.A. Batetik, nere sailean dauden langileetatik %60tik gora langilek euskara ondo menperatzen dute; badaude, bestalde, teknika maila lortu behar duten zenbait pertsona; baina guregana hurbiltzen den edozein hiritarrek euskaraz lasai hitz egin dezake. Beti ere, hobetzen joan behar dugu, eta lehen esan bezala, Diputazioaren programak gure langileak eta gure saileko jendea ere kontuan hartzen ditu.

Bestetik, lan produk-

zioan, gure sailetik egiten diren deialdiak, eta gizartera kaleratzen diren agiriak, liburak... bi hizkuntzetan egon behar dira gutxienez. Orain, programa honen bidez, euskara soilean kaleratzeko asmoa daukagu. Gure eskutik oraintxe bertan argitaratu diren zenbait liburutan eta Artelekuren aldizkarian, esate baterako, euskararen presentzia bultzatzen ari gara erabat. Jakina, gizarteak maila bat du eta ezin ditugu euskara ez dakitenak ahaztu. Gure eskutik plazaratzen diren lan guztietan euskararen presentzia nabarmena izan dadin da gure nahia.

Euskara gero eta gehiago sustatzen ari gara. Kantagintzan esate baterako, an-

■ «Gure kantari, idazle eta arte plastikoetako artistei lehen maila eta tokia eman nahian gabilta» ●

«Orain, programa honen bidez, euskara soilean kaleratzeko asmoa daukagu; gure eskutik plazaratzen diren lan guztietan euskararen presentzia nabarmena izan dadin da gure nahia».

tzerkian ere, zirkuituak antolatu ditugu... Zenbait artistak lehen oso bolada ona izan ondoren garai txarra izan dute eta guk berriro ere bultzada eman nahi izan diegu. Gure kantari, idazle, arte plastikoetako artistei lehen maila eta lehen tokia eman nahian gabilta.

A. Bestalde, ez dirudi azken urteotako kultur politikak herrietako ekimenak ugaritu dituenik. Nahiz eta orain diru laguntza gehiago egon, ekitaldi gutxiago antolatzen direla ematen du.

M.J.A. Bi alde bereiztuko nituzke hemen. Kultur ekitaldiak antolatzen dituzten taldeak beraiek amateur egoeratik profesional izatera pasatu dira, eta baldintzak ezberdinak dira. Amateur zarenean badago militantismoa ere, eta profesional izatera pasatzen zarenean ekonomiak zeresan handia dauka. Nahiz eta ekitaldi gutxiago izan, kalitate handiagokoak antolatu dira. Orduan, erabaki beharko da

zer den egokiena: ekitaldi asko antolatzea maila apalagoan, edo gutxiago baina benetako kalitatea dutenak.

Badira ekonomikoak soilik ez diren beste arrazoi batzuk. Urte oparo batzuk izan ditugu. Bai udalek, bai zenbait erakundek hainbat ekitaldi kontratatu dituzte orain arte; baina ekonomiaren egoera dela medio, denak berriro ere ari gara planteatzen.

■ «Erabaki behar da zer den egokiena: ekitaldi asko antolatzea maila apalagoan, edo gutxiago baina benetako kalitatea dutenak» ●

tzen zer den garrantzitsuenak. Hala eta guztiz ere, esan nahi nuke Diputazioan apustu handia egin dugula, pentsatzen dugulako dau den taldeak lehen mailakoak izan behar direla, eta horretarako, formazio arloan maila hori lor dezaten, gure aurrekontuak begira-

tzea besterik ez dago jakiteko zer diru laguntza ematen diegun.

A. Beraz, orain kalitatea gehiago lantzen da?

M.J.A. Lehen, lagun batzuk elkartu, obra bat muntatu, eta edozein tokitara joaten ginen antzeztera. Gaur egun, profesionaltasuna dago, antzerkiak beste tamaina hartzen du eta ezin

guztioi estimatzen gure sinboloa. Gaur egun, edozein dantza taldekin hitz egiten baduzu esango dizu zein toki gutxitatik deitzen duten. Hor, beraz, badaude bi arrazoi: kalitatea, batetik; eta bestetik, badirudi, momentuz behintzat, gizarte bera ere gure nortasunaren zenbait ikur pixka bat baztertzeko ari dela.

Azken honek kezkatzen nau. Dantzariak edo kantariak lehen herri guztietan parte hartzen zuten festa edo beste zenbait ekitalditan, eta beraiekin identifikatu egiten ginen egoera baten aurrean. Ikusi nahi nituzke herrietako kontratazioak jakiteko zenbat alditan parte hartzen duten gaur egun euskal talde eta kantariak.

Guri dagokigu, herriari, adieraztea, hau gurea dela eta gurea izaten mantentzeko esatea. Nahiz eta ateak ezin itxi isolatuta ez gelditzeko.

da edozein tokitan egin. Kalitateak eskatzen dituen baldintza bereziak daude.

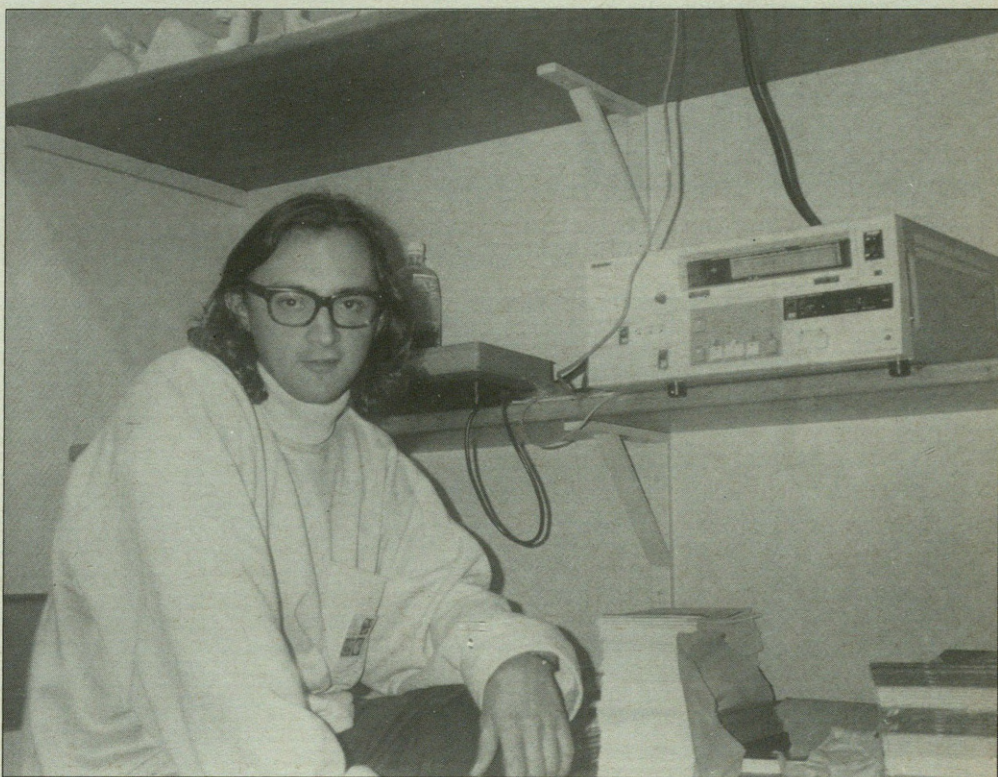
Bestalde, gizarteak, orohar, ahaztu egin ditu gure kultur adierazpen herrikoiak. Dantzariak kasu. Lehen, edozein herritako jaietan dantzariak izaten genituen eta beraiek ziren

Joxi Goikoetxea

Bilbo eta Donostian bideo emanaldi iraunkorrak aurkeztu dituzte

Bideo artearen norabide berriak

Artearen esparruan diziplina berria den bideo artearen agerpena finkatzen ari da gure artean. Orain egun gutxi Ruiz de Infante artistak Gasteizen eskaini berriak ditu hiru obra, eta egunotan Bilbon eta Donostian jenero honen inguruko programazio berriak aurkeztu dira. Xehetasun gehiagoren bila Ruiz Infante eta Gabriel Villota artistekin mintzatu gara.

Gabriel Villotaren ustez artearen esparruan beste adierazpide bat da jenero hau.

batera, eta arte plastikoetatik aldendu nahian, bideo arteak berriki egin du bere agerpena.

Besteak beste, Francisco Ruiz de Infante gasteiztarren honako bideo hauek ikusi ahal izan dira Gasteizen iragan hilaren bukaeraren: «Lehenengo bidaia» izenburua duena, Montbeliard-eko Bideo Jaialdian

epaimahaiaren ohorezko aipamena jasotakoa; «Epai-keta» izenekoak ere lehengo urteko Cádiz hiriko sari berbera jaso zuena, eta «Ni Europa zabalekoa naiz» izenekoak, aurkeztu berria duena.

Lan hauei segida emango diotenen artean, besteak beste, badira Bilbon eta Donostian ere bideo artearen

inguruan kokatutako beste programazio eta asmo berriak: Bilbon Alameda Rekalde kalean dagoen erakusketa aretoan hilaren 13an hasitako programazio iraunkorra, batetik, eta Donostiako Intxaurreondoko Kultur Etxean hilero lehenengo ostegunetan eskaini asmo dituzten bideo emanaldien programazio berria.

ERABAT berria ez bada ere, gure artean hastapenetan dagoen arte diziplinatzat har dezakegu bideo artea. Izan ere, bideoa eta ikusentzutekoen garapenarekin

Lekeitioko 15. Euskal Zinema eta Bideo Bilerako arduraduna:

Benito Ansola: «Egile onak izateko bide bat ipini nahi dugu»

ARGIA. Tolosako Bideoaldia ez da jadanik antolatzen, eta Zestoako Euskal Bideo eta Zinema Topaketetako azken edizioa ez zen burutu. Beraz, Lekeitiokoa da egiten den jaialdi bakarra.

BENITO ANSOLA. Abenduaren 9tik 12ra arte izango da 15. edizioa. Super 8-ko filmeen lehiaketa egiten hasi ginen, eta sei urte dira bideoak ere egiten hasi ginela. Super 8-ko filmeak bertan behara utziko direla ikusirik —etxe guztiek esaten dute hori—, bideoak ere parte hartzea erabaki genuen, bide bat ikusten genuelako amateur arloan eta beste

zenbaitetan ere. Bi jeneroekin jarraitzeko asmoa dugu, indarrak eta laguntzak amaitu arte.

Ez dakit zergatik ez dituzten egin aurtengo Zestoako Topaketak, behar bada aurrera ateratzeko jenderik ez dutelako izan... Hemen talde bat dago, gazteak dira, eta eurak oraindik indartsu eta umoretsu agertzen dira aurrera jarraitzeko.

A. Zuen helburua Super 8 eta bideo lanak bultzatzea da.

B.A. Lehen bi formatoe-tan lan asko egiten ziren erdaraz, bai Estatu espainiarrean, baita Euskal He-

rrian ere. Guk euskara erabili nahi genuen. Orduan, gure baldintza bakarra, hemen aurkezten diren lanen hitzak euskaraz izatea da. Bide batez, amateur mailan, parte hartzen duten gazteek ilusio apur bat izan dezaten. Eta ez bakarrik hori gelditu, egile onak izateko bide bat ipini nahi dugu. Badakigu hemen parte hartu eta lan egiten dutenak ETBn ari direla, eta gustatuko litzaiguke beste batzuk zinema munduan hastea. Ea euskal zinemari bultzada ematen dioten!

A. Lekeitiokoa bezalako lehiaketak beharrezkoak

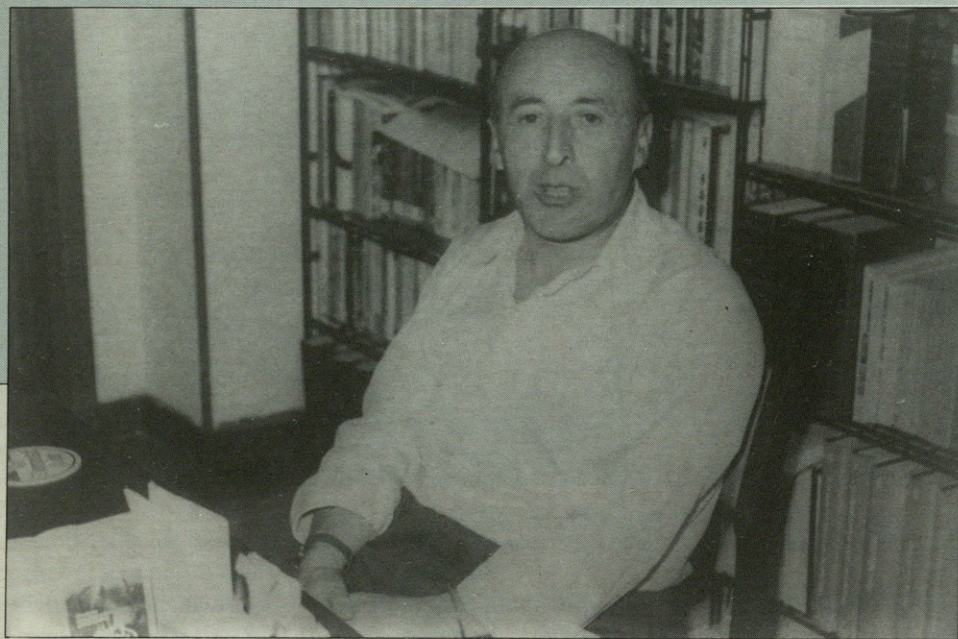
dira bideo artea sustatzeko?

B.A. Bideo artea, hizkuntza bat, kontatzeko modu bat da. Lehen filmeak egiten ziren bezala, orain bideoa izan daiteke. Orain egiten diren 35mm-tako filme komertzialak, egunen batean definizio altua lantzen hasi den bezala. Oraindik ez daukagu kolore aldetik filmeak daukan garbitasunik, baina noizbait lortzen bada, tresna hauek ere erabiliko dira. Bideoa erraza edo merkea denez gero, teknika hori erabiltzen da hizkuntza ezberdinak eta berriak lantzeko.

Bideoak aurrera jarraitzeko lehiaketak ez dira beharrezkoak, baina bere lanak telebistan ez badira agertzen, jendeak nahi izaten du horrelako lekuetan aurkeztea bere burua euren lanak ezagutzera emateko. Sarituak badira hobe. Beste artistekin egoteko aukera ere izaten dute...

egin daiteke, edota beste tratamendu konplexuagoen bidez».

Orain dela aste gutxi Ruiz de Infante artista gasteiztarak eman dituen bideo emanaldiak, esate baterako, ikusentzutekoetako azken joerei begira egin dituela ez dago dudarik, eta artista beraren iritzian, «testua, irudia eta soinuaren arteko lotura, sekuentzia bakoitzean, ia erabatekoa dela esan daiteke; bat edo bestea neurri handiagoan edo txikiagoan, baina balako kon-

Benito Ansola Lekeitioko Zinema eta Bideo topaketetako arduradunaren ustez:
«Bideo artea, hizkuntza bat, kontatzeko modu bat da; lehen filmeak egiten ziren bezala, orain bideoa izan daiteke».

Baina zer da zehazki bideo arteaz uler dezakeguna? Kanariar Irletan jenero honen inguruan izandako ihardunaldi batzuetatik etorri berria den Gabriel Villota donostiarra honela mintzatu zaigu: «Artearen esparruan beste adierazpi-

de bat da bideo artea; kasu bonetan, irudi elektroniko bidez egiten da hori, eta artea egiteko beste modu berri bat da azken finean». Artista honen ustez: «Irudiak jaso eta gero tratatu egiten dira, eta hori irudi bat eta bestea batera jarritz

zentrazio kontzeptuala duten bideoak direla esan behar da, helburu artistikoa dutenak».

Esanahi asko bildu

Bestalde, Gabriel Villotak adierazi digunez, «honako bideoek esanahi asko bildu ditzakete, lantzen denaren arabera. Batzuetan hirurak elementu nagusi horietatik (irudia, soinua edota testua) bakarra lantzen da gehiago, eta besteetan hirurak lantzen dira neurri berean. Hori artista bakoitzaren esku gelditu obi da».

Europa mailako bideo artearen egoerari dagokionez, oraingoz oso etorkizun garbiak duenik ezin esan daiteke. Zabalkunde aldetik nahiko mugatua dagoenez, oraindik ere ezaguna izateko hainbat oztupo gainditzeko ditu diziplina berriak.

Gure artean antzeko egoeran gaude. Lekeitiokoa da burutzen den bideo alaldi bakarra, Tolosakoa desagertu egin bait da eta Zestoakoak ere hainbat gorabehera izan bait ditu. Honen harian, Gabriel Villotak zehaztu digunez, «nere ustiez, oraingo egoerari inonbidea emateko alternatiba bakarra, bideoak erakutsiko dituzten toki iraukorak bilatzea da». Honen ondorio dira, besteak beste, Bilbon eta Donostian hasiko diren esperimentzia berriak.

Batetik, hogei pertsona-

rentzako bideo gela berria martxan jarri da Bilboko Alameda Rekalde kaleko erakusketa gelan, eta, bestetik, Nosferatu programazioaren barruan, Donostiako Kultur Udal Patronatoaren bultzadaz, Intxaurrendoko Kultur Etxean, hilerio, lehenengo ostegunean, programazio oso baten barruan, bideo emanaldi batzuk eskaini asmo dituzte hurrengo hiletik aurrera. Honela, bada, bideo artea publikoarengana iritsiko den itxaropena agertu digute elkarriketatutako bideoegileek. Hala espero dute behintzat.

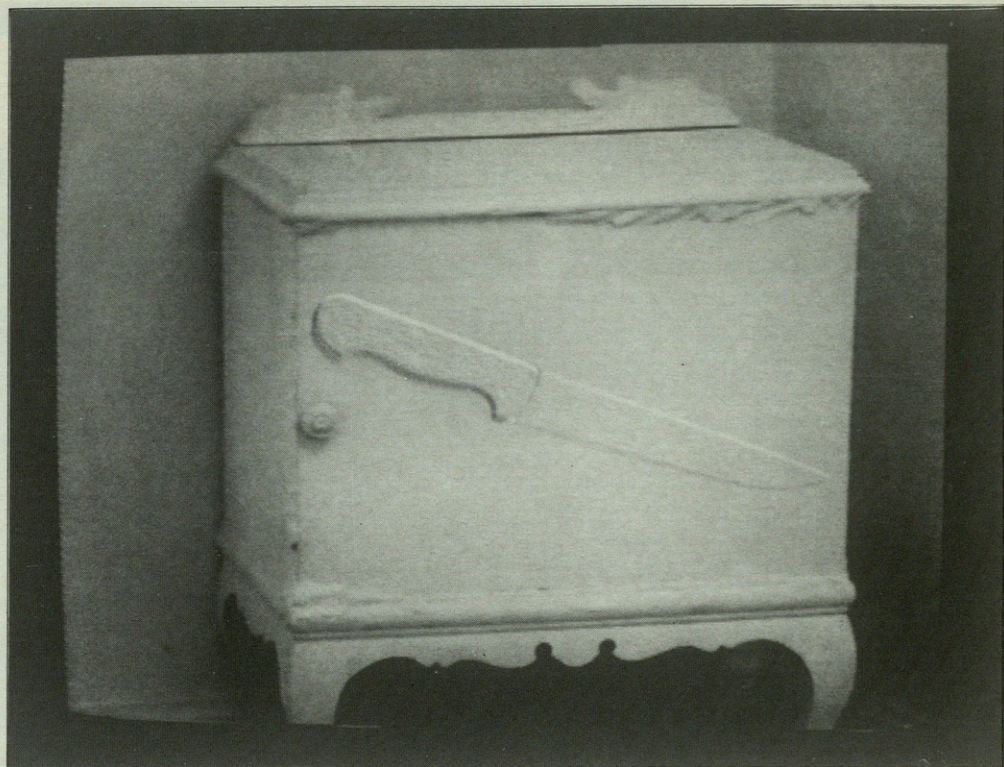
Jenero honek, ohizko bideoaren erabilpenarekin al-

deratuta, bestalde, baditu nabarmendu beharreko alde desberdinak. Bideo artearen kasuan, irudimenaren tratamendua beste edozein espresibidetan eman daitekeenaren antzekoa da, eta honekin loturik, oso era berezian egin daiteke. Esate baterako, Gabriel Villota artista donostiarrak gehitu digunez, «irudiak lantzeko mugarik, nolabait esateko, ez dago. Joko gehiago eman dezake ideiak adierazteko bidean, eta bere interesa horretan datza, baina zuzen ere, ia erabat librea delako. Izan ere, hasiera batean ez bait dago muga jakinik, eta geroago, agian telebistan agertzeko garaian etorriko dira mugak ezarriko dituztenak, edota toki konkretu batean eskaini nahi izatean. Ideia asko eta oso desberdinak bil ditzake bideo batek, inongo filtratatik pasatu gabe».

Erabiltzen dituzten tekni-

kei buruz, bestalde, datu interesgarriak eman dizkigute elkarriketatu ditugun artistek. Ruiz de Infante nabarmendu digunez, «nere lanetan nabarmen erabiltzen dut testua; asko erreparatzen diot horri, ia momentuero, eta off-eko abotsa ere asko erabiltzen dut. Askotan interferentziak sortzen ditut bien artean, diskurtso paraleloak sortuz, eta mezua, alde batetik zaildu daitekeen arren, bestetik asko aberasten dela esango nuke. Askoz aberatsagoa da». Izan ere, artista gasteiztarrek aurrekoari erantsi nahian, «gauzak oso mantso kontatzen dituzten bideoak izaten dira. Ikusleak lan handia egin behar izaten du azaltzen diren ideiak behar bezala lotzen eta ulertzen joan abal izateko. Eta irudimenak ere izan obi du bere konponente nagusia».

Patxi Sarriegi

«Las armas y los cuidados (el juicio)», Francisco Ruiz de Infante artistak eginiko bideoa.

«Nere azken lanetan, testua, irudia eta soinuen arteko lotura, sekuentzia bakoitzean, ia erabatekoa dela esan daiteke» ●

FRANCISCO RUIZ DE INFANTE

Tolosako Abesbatza Lehiaketa: izar berriak sortzeko ekitaldia

Amerikatik etorriko diren taldeak izango dira Tolosako 24. Nazioarteko Abesbatza Lehiaketako berrikuntza garrantzitsuenak. Urtero bezala, Europatik ere goi mailako ordezkariak izango dira euskaraz kantatzen, urriaren 23tik azaroaren 1a arte burutuko den musika festa honetan.

ZAILA izango da domina bat eskuratzea hainbeste abesbatza onen artean, urriaren 23an hasiko den jaialdi honetan. Lehiaketa nagusiaz gain, Haur Abesbatza Lehiaketa eta beste ekitaldi frankok osatzen dute aurtengo egitaraua.

Euskal Herriko abesbatza lehiaketa garrantzitsuenak 24 urte bete ditu aurtengo antolatzaile taldeak (Turismo Ekinbide Etxea-CIT) urrezko eztaiak. Urtebetetze horiez baliatu dira, Eusko Jaurlaritzako «Amerika eta Euskaldunak» programaren

barruan, abesbatza amerikarrek Euskal Herriratzeko. Lehendabizi Tolosara, eta ondoren, egiten den zirkuituko beste zenbait herritara. Europako ordezkariak ez dira faltako edizio honetan eta bi kontinenteen artean goi mailako talde asko bilduko dira Leidor aretoan.

Historia batzuen aipamena egitearren, ozeanoren beste aldetik etorriko diren abesbatzetatik bi aipatu behar dira: Argentinako Grupo de Canto Coral eta Estatu Batuetako Colorado-ko Unibertsitateko taldea.

Irabazle franko

Lehendabizikoak Latinoamerikako ordezkariak izango dira datorren urtean Vancouver-en (Canada) ospatuko den Abesbatza Musika Nazioarteko Simposium-ean. Estatu Batuarrek berriz, oso dotore aritu dira aurtengo simposium-ean. Canada, Mexico, Kuba, Uruguay, Brasil eta Argentinako beste abesbatza batzuk ere izango dira 24. Lehiaketan.

Europako Sari Nagusian irabazle izan ziren bi talde ere izango dira: neskez osaturiko Vilnius-eko (Lituania) eta Danimarkako Kammerkoret Hymnia. Tours-eko (Frantzia) lehiaketa garrantzitsuan garaile izan zen The Joyful Company of Singers ingelesak eta Ukrainiako talderik onenak (Oreya) ere parte hartuko dute. Estoniatik datozen bi abesbatzak (Dextera eta Ellerheim) musika eskola ospetsu batetik datoz. Galeseko taldeak (Sirenian Singers) eta Norvegiakoak (Grex Vocalis) lehiaketa handi asko di-

MUSIKA klasikoaren beste alor batzuk ukituz, Tolosako CITEk kontzertu bat antolatzen du urtero, 1983tik, Nazioarteko Abesbatza Lehiaketan. Kontzertu horretan musikari gazte bat plazaratzea da helburua, ahal bada tolosarra edo Tolosarekin erlazioa duena.

Bere garaian, balore gazteei eskainitako txoko horretatik Ainhoa Arteta soprano ospetsua eta Enrike Ugarte orkestra zuzendari eta konposatzailea pasatu ziren. Geroztik, maila handia lortu dute bi tolosar horiek: lehendabizikoa Estatu Batuetan ari da ikasten eta azken urteotako Musika Hama-

bostaldian entzuteko aukera izan dugu, eta bigarrenak orkestra bat du Alemanian. Miguel Angel Herrero pianojolea, Pedro de Miguel Garbizu, Felipe A. Temes biolontxeloia, German Ormazabal pianojolea, Martin Aranzegi eta Goretti Zugasti akordeoilariak, Mª Isabel Martin pianojolea eta Jone Rezola flautajolea, Inigo Agirre gitarrajolea eta Luis San Sebastian klarinetejoleak aukera hori izan zuten baita ere.

Aurten, pianojole donostiar bat (familia tolosarra duena) izango da urriaren 27an, Tolosako Jesusen Alaben ikastetxean. Itziar Iriarte Orma-

zabal gazteak goi mailako ikasketak burutu zituen Madrilako Kontserbatorioan eta iaz Budapest-en (Hungaria) izan zen Franz Liszt musika akademian, László Baranyay irakaslearekin. Eskaintzen zaion aukera ez du pasatzen utziko dudarik gabe.

tuzte irabaziak. Bestalde, Tolosako ordezkariak, Hodeiertz abesbatza, Varna-ko (Bulgaria) lehiaketa irabazi zuen iaz eta uda honetan Gorizia-n (Italia) ospatu zen Europako Sari Nagusian oso

dotore aritu zen. Bulgaria, Alemania, Hungaria, Finlandia, Estatu espainiarra eta Iruñeko Ilunaldi abesbatzak ere arituko dira. Lehiaketa honek Europako Sari Nagusirako sailkatzeko

Donostiako Txepetxa abesbatza arituko da, atzerriko ordezkariekin batera, aurtengo Haur lehiaketan. (Argazkia: J. Urretabizkaia).

Euskal Herriko zazpi ordezkari atzeritarren artean

EUSKAL Herriko zazpi abesbatza izango dira urriaren bukaeran burutuko den Tolosako 24. Nazioarteko Abesbatza Lehiaketan. Horietatik bi, helduen lehiaketan arituko dira; beste lau, Abesbatza Topaketetan; eta azkena, Haur Abesbatza Lehiaketan. Abesbatza euskaldunen maila gorantz doa, neurri batean Tolosako lehiaketarekin batera. Hodeiertz tolosarra, ekitaldi horren fruitua dela esan daiteke. Eta ez makala! Nazioarteko lehiaketa garrantzitsu bat eskuratu zuen Varna-n

(Bulgaria) eta horri esker Europako Sari Nagusian parte hartzeko txartela lortu zuen. Azken uztaillean ospatu zen Gorizia-n (Italia) ere dotore aritu ziren gazte tolosarrak. Tolosan iaz garaile izan zen Saint Jacobs suediarrek irabazi zuen sari hori, eta Hodeiertz onenen artean egon zen. Enrike Azurzak gidatzen duen taldea Estatu espainiarreko sariketa garrantzitsu batzuetan garaile izan da (Zaragozako Ejea de los Caballeros-en eta Asturias-eko Aviles-en).

Helduen lehiaketako

beste euskal ordezkarien kurrikuluma ez da hain distiratsua. Iruñeko Ilunaldi sortu berria da, duela hiru urte. Kantariak oso gazteak dira, nahiz eta esperientzia handikoak.

Bestalde 12. Abesbatza Topaketetan Iruñeko San Fermin, Arrasateko Goiko Balu, Azkoitiko Iraurgi eta Legazpiko abesbatza izango dira. Talde guzti hauek kontzertu asko eskaini dituzte Estatu espainiarrean eta atzerrian. Azkoitiarrak disko bat dute grabatua. Iruñearrak Sevillako Expon izan dira kantari. Legazpiarrek «Gerni-

ka» ikuskizunean eta iaz bere herrian egin zen pastorealean parte hartu zuten.

Arrasatekoa da lauen artean berriena. Elkarlana eta esperientzia trukaketa bultzatu nahi da topaketa hauekin, lehia alde batera utziz. Batera entseiatu ondoren, lau abesbatzek kontzertu bat eskainiko dute urriaren 24ean. Lehendabiziko zatian, bakoiitzak bere errepertorioa eskaintzen du eta bigarreanean, denek batera kantatuko dute Maite Ocaren zuzendari ezagunaren gidaritzapean.

Azkenik, Haur Abesbatza Lehiaketan euskal ordezkari bakarra izango da: Donostiako Txepetxa abesbatza. Ana Maria Olazabalek zuzentzen duen taldeak esperientzia handia du eta lan ona egingo du, dudarik gabe, Letonia, Finlandia, Eslovakia eta Federazio Txekiarreko ordezkarien aurrean.

Tolosako Hodeiertz abesbatza gogor aritu da entseiatzen lehiaketa honetarako, hala ere oso zaila dauka beste taldeen kalitatea ikusi ondoren. (Argazkia: J. Urretabizkaia).

balio du beste bost lehiaketarekin batera. Ez dugu ahaztu behar iaz Tolosan irabazi zuen abesbatza suediarrek Sari Nagusia irabazi zuela ondoren.

Helduen lehiaketaren osagarri gisa, beste zenbait ekitaldi izaten dira urtero Uzturre eta Oriaren ondoan. Garrantzitsuena, Haur Abesbatza Lehiaketa. Urriaren 25ean bost haur talde

izango dira lehiari: Tachov-eko (Federazio Txekiarra) Tachovsky Detsky, Rigakoa (Letonia), Previdza-ko (Eslovakia) Prieboj, Lahtiko (Finlandia) Laulupuu Choir eta Donostiako Txepetxa. Partaideen kalitatea ziurtatuta dago hamaseigarren urtea betetzen duen lehiaketa honetan.

Aurten beste ekitaldi garrantzitsu bat ere badugu:

abiesbatza zuzendariei zuzenduriko ikastaroa, Erkki Pohjola finlandiarraren eskutik. Euskal Herriko 120tik gora zuzendarik izango dute aukera paregabea munduko onenetakoarekin ikasteko. Horretarako Pohjolak bere abesbatza, Tapiola izeneko, ekarriko du Tolosara eta ikastaroko erakustaldi praktikoen ondoren kontzertu bat eskai-

niko du talde horrek.

Beste bi berrikuntza txiki dakartza aurtengo edizioak: musika tresna autoktonoak erabiltzeko aukera, folklore sailean (abiesbatza amerikarrak horrela ohituta dudelako), eta entzuleek emango duten saria. Horretaz gain, pregoia (Antonio Carrizo Argentinako kultur ministrari agregatuaren eskutik), Euskal Herriko Abesbatza Topaketak, meza kriolla ikusgarria azaroaren 1ean, eta urteroko konposaketa lehiaketak izango dira.

Joxemi Saizar

Aladinoren jeinua Walt Disney-ra joan da

Azaroan estreinatuko da EEBBetan Disney etxearen azken produkzioa, «Aladdin» marrazki bizidunetako luzemetraia. Orain arteko arrakastak kontuan harturik, larrosa kolorekoa ikusten dute etorkizuna Disneyko nagusiek.

KRISEILUTIK aterako da oraingoan ere Aladinoren jeinua, baina pantaila handian eta marrazkitan, John Musker eta Ron Clements-en zuzendaritzapean. Filme berriak badu desberdintasunik Hollywood-eko Oskar bat merezi izan zuen «Ederra eta

piztia»rekin, aurreko luzemetraia, eta besteak beste aldendu egiten da jenero musikaletik.

Lau urteko lana eskatu du «Aladdin»ek eta azpimarratzekoa da pertsonaia ugari dituela filmeak, gizakiak batzuk, eta hauen alter-egoa diren animaliak besteak: printzesa eta tigrea, Aladino eta tximinoa...

Produkzio berriei gain, Disney Cia.k lehenagoko filmeak berpantailaratzeko politikarekin segitzeko asmoa du, hau da, zazpi-zortzi urtetan behin txikitik liluratu gintuzten ixtorio xarmagarriak berriro ikusteko aukera izango dugula. Eta Disney etxekoek mozkin ederrak ateratzen segituko dute. Argi azaltzen du Eisner konpainia-buruak, «jendeak egungo errealitatetik atera beharra du».

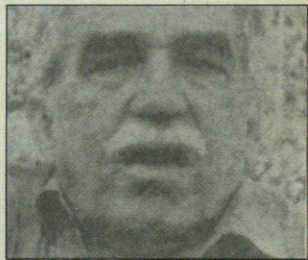
J.M. Heritz.

Z I P R I Z T I N A K

Saria zientzia fikzioari

Ramón Caride-ren «Soños eléctricos» nobelak lortu du aurten, Galiziako Blanco Amor literatur sari ezaguna. Caride orengarrak bi nobela ditu lehenagotik argitaratuta, biak ere jenero beltzekoak, eta hirugarren honekin masa komunikabideen desafioari erantzun nahi izan dio.

G. Márquez-en proiektuak

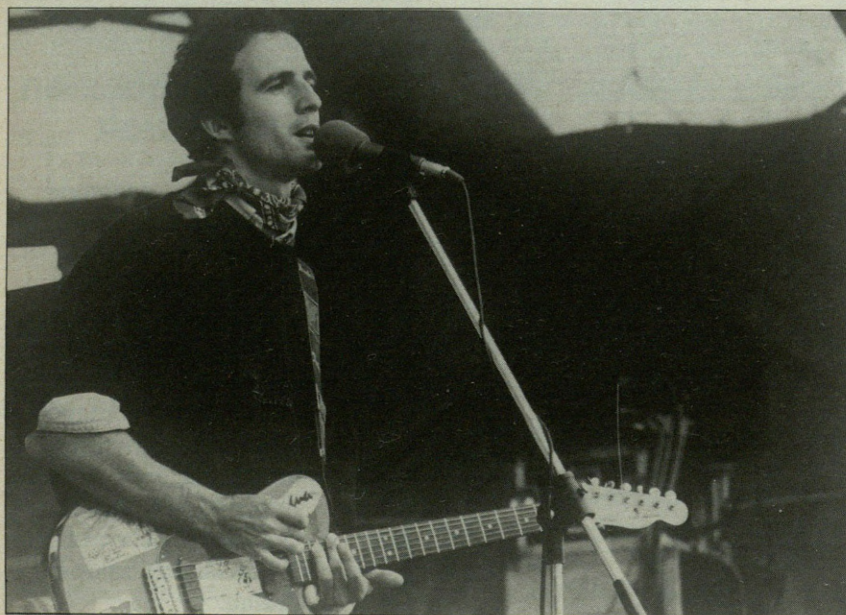
Etengabe ari da Gabriel García Márquez lanean, Mexikotik Colombiara. Berriak eta iritziak bat egiten dituen Qap telebistako albistegi kolonbiarra, uztailan argitaraturiko kontakizun bilduma... Eta hurrengo nobela bat, oraindik idatziz gabea baina buruan. Oraingoz XVII. mendean kokatuko dela baino ez dakigu.

URRIAK
24■ ANTZERKI JAIALDIA
IRUÑEAN

URRIAREN 11n hasi ziren «**Udazkeneko antzerkia**» izeneko zikloa eta, bertan, 24 eta 25 gauetz, **Iruña Pequeño Teatro** taldeak «Pakearen pipa» antzezlan eskainiko du. Urrian eta azaroan zehar burutuko diren ihardunaldi hauek **Esteve y Ponce** taldearen «Egia ingelesez dago» lanarekin izango dute jarraipena azaroaren 8an, Principe de Vianarekin batera antolatzaile den Antzerki Eskolaren aretoan.

URRIAK
25■ J.M. BARZAMEN
KOADROAK
IRUÑEAN BILDURIK

JOSE Manuel Barzam pintoreak bere lanen aurkezpena egin ahal izan zuen **Gotorlekuko Misto**en pabiloian antolaturiko erakusketa bati esker. Iruñera, hainbat hiritan erakusketa burutu eta gero iritsi da urriaren 25ean zabalduko den lan-bilduma hau. Egileak adierazi zuenez, 1956an izan zuen lehenengo aukera erakusketa bat egiteko eta orduz geroztik gustoko duen estilo klasikoan egin ditu lanik gehienak.

MINXORIAK plaza taldea izango da azaroaren 8an Tolosako Ferialekuan. Arratsaldeko 7etan hasiko da kontzertua eta sarrera 300 pezetakoa (15 libera inguru) izango da. Tolosako Udal Gazteri Batzordeak urriaren 18an eman zio hasiera dantzaldi zikloari. Abenduaren 6an Egan taldea arituko da ordu berean, eta urte amaiera arte antolatu den ekimen honek datorren urtean jarraipena izan dezake, arrakasta izanez gero. (Argazkia: Serge Minguet).

URRIAK
26■ AGACE-K ANTOLATURIKO
HITZALDI ZIKLOA

EAE-KO hiru hiriburuetan burutzen ari dira **Euskadiko Arte Garaikideko Galerien Elkarteak (AGACE)** eraturiko hitzaldiak. Galeristak, kritikariak, biltzaileak eta egileak elkartzen dituzten saio hauetan, urriaren 26an, «Bilduma publiko baten sorkuntza» izenburupean Sol Panera, Sara Gonzalez, Felix Lopez, Javier San Martin, Ana Salabarría, Kosme Barañano eta Javier Viar arituko dira. Bilboko Merkatal Ganbaran burutuko da aipatu mahai ingurua. Azaroaren 2an, berriz, «Guggenheim Museoaren eragina Euskadiko Arte Garaikideko Testuinguruan» izenburupean, Javier Gonzalez de Duranak hitzaldia emango du Kutxaren Donostiako aretoan.

POTTOKA amaiurtarrak joko du, Balerdi-Balerdi taldearekin batera, urriaren 31n, gauetako 11etan, Nafarroako Erratzu herrian. «Xorroxin Irratia Entzun eta Lagundu» kanpainaaren barruan, kontzertu hau antolatzeko garaian, Xorroxin Irratiak entzule gehiago izan eta era berean irratia laguntzeko prest egotea izan dira helburuak. (Argazkia: Ander Gillenea).

■ MASKARADAREN AZKEN MUNTAIA KALEAN

ANTZERKI talde bizkaitarrak Gernikan estreina-tuko du azken muntaia. «Logalea zeukan ekilibristaren kasua» Bernardo Atxagaren lana da, baina erabat eraberrituriko ikuskizuna eskainiko dute Maskaradakoek Gernikako Institutuko aretoan, arratsaldeko 8.30etatik aurrera. Era berean, ikuskizun honek Gernikako 1992ko Antzerki Ihardunaldiei hasiera emango die.

■ TORRELAVEGA KO ARTISTAK ZUMARRAGAN

ITARTE etxean, urriaren 17an zabaldu zen 9 artista kantauriarren lanen erakusketa eta azaroaren 1era arte egongo da zabalik. **Domingo Beristain, Aurelio Bonilla, Elvira Mediavilla, Micaela Rodríguez, Jose Antonio Gomez, Rafael Crespo, Muñoz Serra, Antonio Rodríguez eta Manuel Castro** artistek parte hartu dute. «AN-DADURA 366» izenpean zabaldu zen Torrelavegan erakusketa eta bertan Tertulia Sago taldeak parte hartu zuen. Hauxe da, hain zuzen ere, Zumarragara bere lanak eramango dituen taldea. Ordutegia, azkenik, astegunetan 18.30etatik 21.00etara eta asteburuetan 12.00etatik 14.00etara eta 18.30 etatik 21.00etara izango da.

NEGU GORRIAK taldea arituko da zuzenean urriaren 23an, Estatu Batuetako Washington DC hirian. Boskotearekin batera, Chumbawamba talde ingelesak eta Fugazi iparamerikarrak joko dute kontzertu honetan. Negu Gorriaken kanta entzuteko aukera paregabea izango dute hurrengo ostiralean Washington inguruko zaleek.

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Azkenik azkena

HAMAHIRU urte eman ditu Sigourney Weaver-ek Ripley komandantearen itzalpean, 1979an filme honen lehen emanaldia egiten zenetik.

Bigarrenean gertatu zen bezala, sorpresa ugari ekartzen ditu «Alien 3»-saioak: horren ezaguna izan den aktore nagusiaren itxuraldaketa anekdota hutsa baino ez da. Izan ere, agorturik zegoen eskemari soluzioa emateko, argumentu aldetik berrikuntza handirik ez badago ere, oso nabariak dira efektu bereziak eta giroitze-lanak.

Sorpresa nagusia istorioa kokatzeko aukeratu den lekua da: espetxe beldurgarri eta ilun bat, ederki asko gi-

rotua. Bertan kondenaturik egon ziren preso basatienek, askatasuna lortu eta gero, leku hori aukeratu zuten bizitzeko. Hortxe kokatu du Fincher-ek filmea.

Aktoreen lana, berriz, hiru saioetan onena oraingoa dela dirudi, bai protagonista nagusiarena baita partehartzaile berriena ere.

Zomorroi buruz, zer esan, ia etxekoa bihurtu da. Bere betiko agerpentara ohiturik, ez du beldur handiegirik eragiten eta filmean eragin handia badu ere, ez du lortzen «Alien 1»-en ematen zuten beldurra.

Horixe dateke azken pase honen ondorioa: ez da beldurrezko filmea; erritmoa oso zaindurik dago eta tentsioa amaieraraino gordetzen da, baina aktoreen lanak gaititu egiten du zomorroiarena.

ALIEN 3

ZUZENDARIA: DAVID FINCHER.

AKTOREAK: SIGOURNEY WEAVER, CHARLES S. DUTTON, PAUL MCGANN.

Filmearen banda sonora, azkenik, oso egokia da eta, bide batez, konfirmatu egiten du, terrore filmea baino, suspentse pelikula dugula aurrean.

RITXI LIZARTZA

L I B U R U A K

«LARRUN».

14. ZENBAKIA. 89 orr.

LURRALDEA taldearen plan-teamendu, bilakaera eta al-daketaz balantze egin, eta autobidearen auzia bukatu ondoren aro berriari buruz talde honek dituen xedeak eta gogoetak azaldu asmoz, Jonan Fernandezi egindako elkarrizketa agertzen da «Larrun»-en azken ale hone-tan. Euskararen normaliza-zioari buruz egindako do-sier bat ere agertzen da, eta bertan, Joxe Manuel Odrío-zolak filosofiaren arloa lan-tzen du gehienbat, euska-raren aldeko mugimendua-ren boluntarismoa eta edo-

zein prozesutan botereak duen garrantzia; eta Xabier Alegria euskarak azken ha-mabost urte hauetan izan dituen gorabeherak azter-tzen ditu. Joxe Ramon Etxe-barria, Rafa Diez, Jesus Le-zaun, Joakin Balentzia eta Joseba Tobar Arbuluren idazlanak ere irakur daitez-kē aldizkari honen 14. zen-bakian ■

«BERTSO ESKOLA». MIKEL
MENDIZABAL, ANTON
KAZABON. IKASTOLEN EL-
KARTEA, BERTSOLARIEN
ELKARTEA.

MIKEL Mendizabal eta An-ton Kazabonek, Bertsola-rien Elkartearen laguntzaz idatzi dute ariketa-liburu hau. Bertso eskolen artean banatu da, baina argitaratu duten bi elkarten bidez ere lor daiteke. Bertan, bertsoak egiten ikasteko 200 ariketa baino gehiago daude, erra-zak eta zailagoak direnak. Hamar ataletan banatu dira ariketak: «Errima lantzen», «Oinak emanda kopla osa-tu», «Oinak eta gaia emanda», «Lau oinak emanda», «Hu-

tsuneak betetzen», «Ideiak neurtzen», «Hasierako pun-tuak jarrita», «Bukaera emanda», «Bertso eginekin» eta «Irudimena lantzen». Idazlan honetan, Xabier Amurizak duela urte batzuk kaleratutako «Zu ere bertsolari» laneko zenbait bertsos baliatu dira, baita Amurizak berak eta Andoni Egañak beren ikastaroetan erabiliko materialaz ■

«NAPARTHEID».
7 eta 8. ZENBAKIAK.

IRUÑEKO komikiaren az-ken zenbaki bikoitz hone-tan, aipagarriena, koloretan egindako orrialdeak, bi al-detako poster bat, eta «Gato Bazka» izeneko gehigarria agertzen direla. Guztira, ia ehun orrialde. Argitalpen mardula beraz. Gaiak, bost-

garren mendeurrena, Expo-ekitaldia, gaur egungo Eus-kal Herriko gizarteko egu-neroko bizitzako pasadi-zuak, eta beste hainbat jo-rratu dituzte bertan. Erdiko orrialdeetan, «Harat hunat», marrazkiak koloretan dituen istoria; eta gehigarrian beste zenbait komiki eta berri la-burak ere agertzen dira. Bere betiko estiloan jarra-itzen dute «Napartheid»-eko kideek, kritika eta ironia lantzen. Euskal Herri osoko 38 marrazkilarik parte hartu dute «1991+1eko udazkena» dataz datorren aldizkari ho-netan ■

«LOTTE ETA LUISA HAU
BIZKI PAREA». ERICH KÄST-
NER. ITZULTZAILEA: ANTON
NARBAIZA. ELKAR. 183 orr.

ERICH Kästner (1899-1974), haur literaturan, Alemania-ko idazle ospetsua da. 1960an «Hans Cristian An-dersen» saria jaso zuen. Izenburuak dioten bezala, Lotte eta Luisa neskatilak bikiak dira; baina txikitatik, gurasoak banandu zirene-tik, ez dira elkarrekin bizi izan. Eguneroko bizitzan sortzen diren arazoak ager-tzen dira liburu honetan ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

«ALPERRONTZI ERREGEA».
MIRA LOBE. ITZULTZAILEA:
PELLO ZABALETA. SM. 95 orr.

ZAZPI urtetik aurrerako haurrei zuzendutako liburu honen egilea, Mira Lobe, idazle austriarra da. Alperontzi gaiso jarri da, eta

sendabide bakarra dieta eta ariketa fisikoa dira; baina hain alferra denez ez da sendatzen ■

«BIZKAIERAZKO IDAZLE KLASIKOAK». XABIER ALTZIBAR. BIZKAIKO FORU ALDUNDIA. 678 orr.

EUSKAL Herriko Unibertsitateko irakaslea den Xabier Altzibarrek berak egin zuen doktoradutza tesiaren laburpena da liburu hau. Bere ustez, bizkaieraren etorkizuna auzitan jarri da euskara batua dela medio. Lan hone-tan, gero eta jakingura bizia-

goa dagoela, euskalki honetaz lan gehiago agertzen ari direla egunotan, eta tradizioa ez dela agortu azaltzen du. Mogel, Añibarro, Astarloa eta Frai Bartolomeren nortasuna, idazlanak eta grafia aztertu ditu Altzibarrek ■

D I S K O A K

AMAYA Uranga, Mucedades talde ospetsuko kantari ohiak euskaraz grabatzen duen lehen diskoa da «Lilura urdinak».

Hamaika kanta agertzen dira disko honetan. Bertan, alde batetik kanta herrikoiak agertzen dira, batzuk eza-gunak, besteak ez hainbeste; eta bestetik, Benito Lertxundik konposaturiko bat,

eta Oskorriko partaideak diren Natxo de Felipe eta Fran Lasuenek sorturikoak. Aurelia Arkotxak eta Rafa Egigurenek idatziriko poemak kantatzen ditu, besteak beste Amaya Urangak, eta bitxikeria gisa, aipatu *fado* bat ere jorratu duela eta doinu honen grabaketa Lisboan bertan burutu zela. Fran Lasuen bera eta Uran-

garen laguna eta taldekide izandako Carlos Zubiagak ekoiztu dute LP hau, eta bere grabaketan, Kepa Junkera, Ganbara taldeko Alex Blasco, Ruper Ordorikarekin aritzen diren De la Casa anaiek eta Oskorriko partaideak diren Jose Urrejola eta Aitor Gorostiza musikariek, besteak beste, parte hartu dute ■

«LILURA URDINAK».
AMAYA URANGA. ELKAR.

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Muga arriskutsuetatik urrun

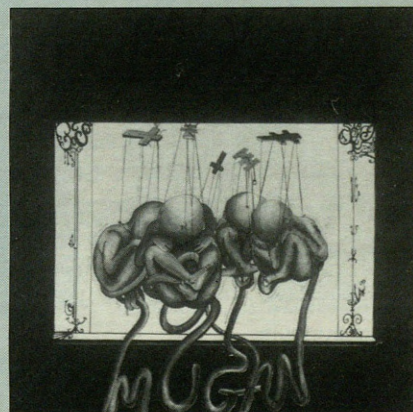
EUREN lehen maketako sei kantak grabatzera joan, eta azkenik, konturatu gabe, diskoa daukate eskuartean Hondarribiko zazpi gazte hauek. Talde honetan, ohizkoak ez diren elementuak biltzen dira. Hiru partaidek instrumentu bera jotzen dute: gitarra, eta emakumezkoen bi ahots eta gizonetzkoen beste bi daude. Lau kantari, guztira.

Gitarra indartsuetan eta erritmo bizkorretan oinarriturik, melodia lantzen du talde honek. Leloetan gehienbat nabari diren pop kutsuko melodiak agertzen dira diskoan zehar. Buruan hartzeko errazak eta kantagariak diren leloak. Hau dela eta, ez

luke zaila izan behar kanta hauek ohizko irratietan entzuteak.

Musika aldetik, bi multzotan bana daitezke LP txiki honetako sei pieza hauek. Alde batetik, Nagore eta Nataliak kantatzen dituzten biak; eta bestetik, Koldo eta Javik kantatzen dituzten beste laurak. Kantatzeko modu ezberdinak izateaz gain, lehenengo biak ingelesez landuta daudelako.

Hitzen aldetik, aurrekoekin zer ikusirik ez duten beste bi multzo egin daitezke. Bakardadea, itenbide eza, gaur egungo gizartea, euren betiko mugetatik ezin ateratzea, eta egunero bizitza azaltzen duten hitz gorrorak, multzo batean («...norbaitek oihu egin du, zauri zaharrak ezin ditut gainditu...», «... zaborrak eta odola gure egoeraren lekuko, kale estuetan bizi gara, kale estuetan bukatuko...», «... ezer gertatzen ez den herri arrantzale bat iparraldean, bakoitza izen bat besterik ez den eta inork deus esaterik ez duen lekua...»); eta ez hain

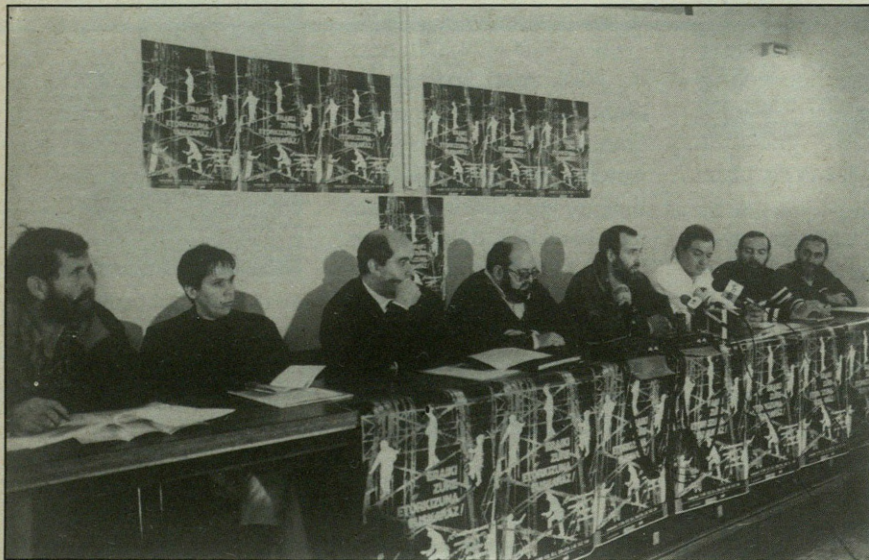

«MUGAN». BETI MUGAN.
BASATI DISKAK.

gogorrek eta errazagoak direnak, bestean («.. ez dago inor zu ez bazau-de, ez dago ezer ez dago inor...»).

Sortu berri diren taldeen artean, aurrera ateratzeko aukera izan deza-keen taldea da, dudarik gabe, Beti Mugan. Honen adierazgarri, euren es-treinuko lana den «Mugan».

T E I L A K

■ «ERAIKI ZURE
ETORKIZUNA EUSKARAZ»

NAFARROAKO UGT, CCOO, ELA, LAB, ESK, USO eta CGT sindikatuek bat egin dute AEKrekin euskara lan munduan sartzeko xedez antolatu den kanpaina bultzatzeko orduan. Gobernuko Hizkuntz Politikaren babesa jaso dute gainera, iazkoari jarraipena emanez, langile nahiz enpresen euskalduntzeko urratsak bideratzen dituen ekimen honetan.

■ ARTE ERAKUSKETAK
ARABA OSOAN

DIPUTAZIOAK aurkeztutako plan-gintzaren arabera, Gasteizko Arte Ederretako ondasunak ezagutzeko aukera Araba osoan zehar zabalduko da. Horrela, hasiera batean, Legutio, Amurrio, Laudio eta Agurainek, eskultura bildumarik (hamalau obrez osatua) jasoko dute bertako aretoetan erakutsi ahal izateko, honez gain, zenbait tailer ere antolatuko direla.

■ EUSKARA-JAPONIERA
HIZTEGIA KALEAN

EUSKARA-japoniera-euskara hiztegia argitaratu berri du Japoniako Daigoku Shorin argitaletxeak. Maizpide euskaltegian euskara ikasten ari den Hiromi Yoshida izan da lanaren egilea, hango Antxon Idiakenez eta Pello Aranburu irakasle eta zuzendariaren laguntzaz. 6.000 hitz biltzen ditu eta euskara batuan oinarriturik dago. 5.000 pezeta (250 libera) balio ditu.

■ EHU-K KALERATUTAKO
IRAKASLEA GOSE GREBAN

JOSE Luis Herrero, EHUK kaleratutako irakaslea gose greban jarri da Ekonomia Departamenduak bere lanpostua ordezkatu duela jakin ondoren. Hain zuzen, Errektoretzak eskaintako kontratu administratiboa sinatu ez dutenen artean dagoen Herrerok, «*beste irtenbiderik ez zaiola geratu*» esan eta negoziaketa baten eske dator neurri honen bidez.

E R R A N A K E R R A N

«Madrilen bizitako hainbat zinema zuzendari bapatek euskaldunak zirela konturatu ziren. Zergatik? Dirulaguntzak zeudelako».

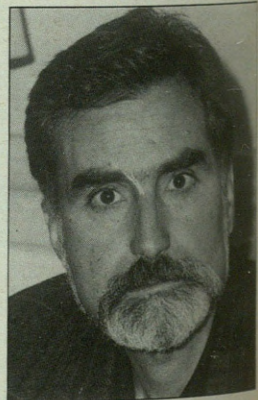
Rafa Castellano, kazetaria.
El Globho, 92ko iraila.

«Euskararen erabilera modu arrazoitu eta progresiboan normalizatu behar dugu».

Juan García Blasco,
Nafarroako Unibertsitate
Publikoko errektorea.
Egin, 92-X-13.

«Zuberotarrek zilegitasun osoa daukate beren tradizioak aldatzeko».

Xabier Lete, kantaria.
Egunkaria, 92-X-15.

TXUTXU - MUTXUKA

HERRI PRENTSARI EMANDAKO DIRULAGUNTZAK

EUSKO Jaurlaritzak 26.174.000 pezeta (1.300.000 libera inguru) banatu ditu aurtien herri aldizkarien artean. «Herri-ko» aldizkariak dakartzan datu zehatzen arabera, Bizkaiko aldizkariak, produzioaren %19 izanik diru iturrien %61 jasotzen dute. Guzti honen arrazoituz, Gipuzkoako Diputazioak emango dituen dirulaguntzak eta bizkaierarekiko trataera berezia jarri omen ditu argudiotzat Mikel Etxeberria Kultura sailburuordeak. ARGIAren iturriek harridurarik azaldu dute, ordea, banaketarako kriterioetan, zenbait kasutan, nabari den «argitasun falta» auzitan jarritz. Aspaldiko leloa dugu hau, bai horixe!

NOR - NORI - NOR K

«Errepresentatzaile guztien aurka zerbait badut; Matxitxa kenduta ez dut uste ezer ordaintzerik merezi dutenik, ez bait dute Euskal Herriarengatik ezer egiten».

Markox Juaristi, Akelarre
musika taldeko partaidea.
Egunkaria, 92-X-11.

«Taldeko lanak, proiektu amankomunak, lagunak, guzti hori gaztetasunaren ondorio bat duk. Gero, zenbat eta zabarrago baizen, beure bidea markatuagoa daukak eta talde barremana galdu egiten duk».

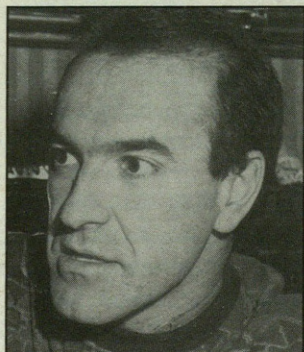
Jose Luis Zumeta, pintorea.
El Diario Vasco, 92-X-14.

«Kritikatua baino iraindua sentitu dut nere burua».

Rudy Barnet, Donostiako
Zinemaldiko ordezkari orokorra.
El Mundo, 92-X-14.

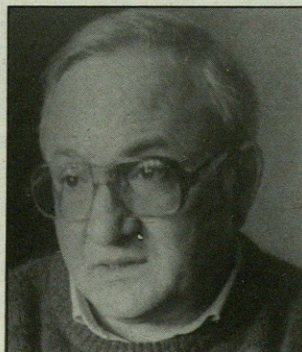
«Enfrentamenduaren kultura gaititu du gure».

Juan Jose Goiriena, EHUKo
errektorea.
El Mundo, 92-X-14.

G. MENDIBIL

proiektuez gainezka dabil. Zeanurin, Iparragirrerren gainean egindako antzezlanaren bideoa plazaratuko du Durangoko Azokan. Honekin batera, Foru Diputazioaren dirulaguntzen zain dago Bilboko Orkestra Sinfonikoarekin bat Iparragirrerren doinuak nahiz bereak bilduko dituen diskoa argitaratzeko ●

J.M. LEKUONARI

«Basarriren bertsolari proiektua» izenekoa artikulua argitaratu berri dio Euskaltzaindiak, «Iker» aldizkariaren seigarren alean. Basarrik, bere garaian bertsolaritzaren inguruan zituen kezka nagusiak aztertzerako jo du lan honetan, hark ekarritako berrikuntzak azaltzen dituela hainbat adibideren bitartez ●

X. MONTOIAK

liburu berria argitaratuko du Susa argitaletxearen eskutik, «Emakume biboteduna» izenekoa. Azaroaren lehen astean kaleratuko den lan hau hamaika ipuinez osatua dago eta Montoiaren bigarren narrazio liburua da, «Non dago Stalin?» en segidakoa. Amodioa eta desamodioa gaiari lotu zaio oraingoan ●

EGITARAUA

X URRIAK 23

● Gaueko 9etan Lezoko futbol zelaiari bertso afaria Jon Sarasua, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso eta Anjel Mari Peñagarikanorekin. Gai jartzailea: Mayi Iza.

X URRIAK 24

- Arratsaldean beheko plazan: haur jolasak, euskararen aldeko ekitaldia, sardina jatea txaranga musikaz alaiturik.

- gaueko 11etan: dantzaldia Drindots taldearekin.

X URRIAK 25

10,00etan: diana txistulari, dultzainero, trikitilari eta guzti.

11,00etan: Zanpantzarrak herrian zehar.

11,30etan: Gizasugea.

Eguerdian: AEKren ekitaldi nagusia.

Ordubatean: Haurren parkea zabalduko da.

- Antzinako euskal ezkontza (Iraul-tza dantza taldea).
- Herri kirolak (Leioa eta Eibarreko taldeen artean).
- Trikitilariak. Bertsolariak.
- Euskal Herriko Malabarista Elkar-tearen emanaldia.

14.30etan: Herri bazkaria.

Arratsaldeko 16,00etan: antzerkia
Xilipurdiren eskutik.

Kantaldia: Jon Txurio, Jon Bergaretxe, Sorotan Bele folk taldea, Mikel Markez.

17,00etan: Euskal dantzak (Ereintza dantza taldea)

18,00etan: Dantzaldia Eganekin.

✕ Egun osoan zehar trikitilariak, dultzaineroak, txistulariak, zangoluzeak, txarangak, erraldoi konpartsak... izango dira Lezoko kaleetan barrena.

Festa giroa Lezon, AEKren eskutik

ASPALDIKO partez, mendiak alde batera utzi eta ihesaldi urbanoa proposatzera goaz. Oso ongi dago birikak aire garbiz eraberritzea. Atsegin zaigu paisaia berdeaz gozatzea eta urrutira begi bista luzatu ahal izatea. Gustora etzaten gara haritz, pago zein beste edozein arbolaren itzalpean. Baina, tarteka, festa giroak batere kalterik ez.

Alfabetatze eta Euskalduntze Koordinakundeak urriaren 25ean antolatuko du bere festa. Aurreko edizioak Hernanin, Atarrabian, Ondarroan eta Agurainen ospatu diren gisan, 1992ko saioa Lezora eraman dute AEK-kideek. Berez, egun bakarreko festa dirudien arren, ekitaldiek hiru egun iraungo dute, alegia aste-buru osoa goitik behera. Horrela izanik, festazaleek eta euskaltzaleek bi aukera dituzte: igandean egun pa-

san AEKzaleek antolatuta-koari jarraituz eguna ospatzea, edo bestela, ostiraletik hasi eta igandera bitartean eskainiko diren guztiak aprobetxatzea. Kanpina hartuta joan nahi dutenekin ere gogoratu dira AEK-koak. Lezoko sarreran Altamira auzoan herrigunetik 500 metrotera lekua prest dago.

Besteak beste, bertso afaria, haur jolasak, euskararen aldeko ekitaldia, sardina jatea, dantzaldia, txistulariak, trikitilariak, antzerki saioak, zanpantzarrak, kantaldiak, gizasugea izango dira Lezon gozagarri.

EKITALDI nagusia urriaren 25ean izango da eta, sorpresa ugariren artean, herri bazkarian bilduko dira AEKzale guztiak. Ospakizunok AEKren proiektuaren itzala jasoko dute: elkarlana eta batasunerako helburua aldarrikatuko dira hiru egunotan ■

Besteak beste,
haur jolasak,
bertso afaria,
euskararen
aldeko ekitaldiak,
sardina jatea,
dantzaldia,
txistulariak,
trikitilariak,
antzerki saioak,
kantaldiak eta
gizasugea
bezalako
ekitaldiak
gozatu ahal
izango dira
Lezen, AEKren
eskutik.

MOKO FINA

● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

SABEL FINA

Ore otarreak espinakez beteak

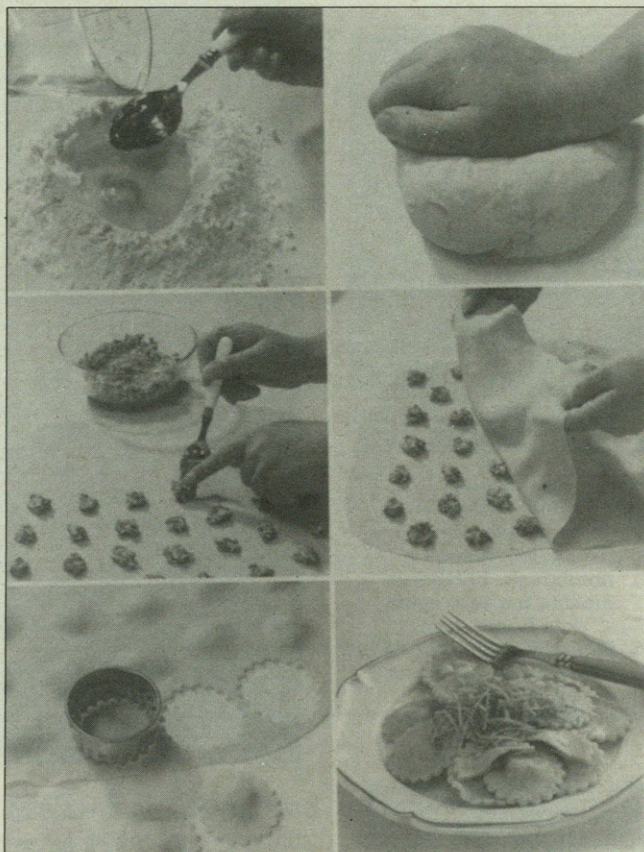
OSAGAIAK

LAGUNTZAT

Oreako: 400 gr irin
3 arrautza ● 2
goilarakada esne epel
goilabetua ● goilarakada
bat olio dietetiko ● gatza.
Betegarrirako: 200 gr
espinaka ● 250 gr
gastanbera ● 10 gr irin ●
50 gr Goudako gazta
arrailatua ● arrautza bat ●
gatza ● piperrauts izpi bat
● intxaur muskada
arrailatu pixka bat ● 2 litro
ur.
Jazteko: 20 gr gurin
dietetiko ● 10 gr ogi
arrailatu ● 50 gr Gouda
gazta arrailatu.

PRESTATZEKO ERA

IRINA zetabe batetik pasatu,
marmol edo azpil handi ba-
ren gainean. Erdian zulo bat
egin, eta arrautzak, ur epela,
ahoa eta gatza sartu. Eragin,
eta irina pixkanaka gehitu.
Orea landu, lehuna egon ar-
te, eskuetan itsasteari uzten
duen arte. Orea toki fres-
kuan mantendu 20 minutuz,
aluminiozko paperaz estali.
Ondoren, ore aarrabol batez
zabaldu eta zati berdinetan
zabitu. Betegarrirako: es-
pinakak garbitu, iragazton-
ti batean itzuri eta zati fine-
ni moztu. Espinakak gaz-
tanbera, irina, gatza, arrau-
ta, gatza eta espeziekin
zahastu. Zabalutako ore a-
ren zati batean goilaraz uni-
formeki banatutako piloak
erri. Piloak orearen beste
atariarekin estali. Molde ba-
z forma biribilez moztu
piloak. Ertzak estutu. Ur ga-
tua eltze handi batean ira-
n, kontu handiz bota «pi-

lotxoak» eta 15 minutuz
egosten utzi. Gurina paela
txiki batean urtu eta ogi
arrailatua goritu. «Pilotxoak»
bitsadera batez atera ureta-
tik, itzuri, eta aurrez bero-
tutako platerrean zerbitu.
Ogi eta gatza arrailatua bota
gainetik.

■ **Prestatzeko denbora:** 55
minutu inguru.

■ **Egiteko denbora:** 20 mi-
nutu.

■ **ongi osatzen da:** tomate
saltsarekin eta anana, sagar
eta apio entsaladarekin.

■ **Familiako gainera-
koentzat:** 3 goilarakada
gurin gainezka eta 3 goila-
rakada ogi arrailatu goritu
paela batean eta «pilotxoak»
estali ■

**Argazkian, espinakaz
beteriko ore opiltxoak
egitean jarraitzen den
prozesua. Orea zabaltu
lehenik; ondoren, espinakak
bertan banatu pilotxoetan.
Amaizteko, pilotxoak orez
estali eta opiltxo antzekoak
egin. Egostea besterik ez da
falta azken argazkian
bezalako jaki goxo bat
zerbitu ahal izateko.**

HURA OTORDUA!

KOLDO
AMEZTOI

Ipuin kontalaria

**Tripontzi
berritsua**

KONTU kontari orduak
eta orduak pasatu behar
izaten dituenak ongi daki
ahoa lehorteza baino
gauza okerragorik ez
dagoela. Lapurditar hau
ezin gutxiago izan, eta
garrantzi handia ematen
dio jatorduetako edariari.
Ardo beltzak gozaten
omen dio ondoen ahoa,
eta Errioxa edo Arabakoa
bada, ipuinak jarioan
botatzen omen ditu.

Horrek ez du esan nahi
egun osoa edaten pasa-
tzen duenik. Jatun pare-
gabea, Ameztoui ez dio
uko egiten jatekoa den
ezerri. Hasteko, baraz-
kiak ditu gustoko, entsa-
laldan zein potajea.
Bigarrenik, edozein mo-
tatara prestaturiko arrai-
na. Postre gisa, txoko-
latezko moussea. Sabela
ongi beteta joatea beste-
rik ez dagoela dio.

Ipuin saioa mugaz he-
goalderantz suertatzen
bada, Donostiako Alde
Zaharrean jatea maite
duela eta, Urola jatetxea
etortzen zaio lehenik
burura. Kontuekin jate-
korik lortzea zaila dela
eta, Arzak-era ezin joan.

Ordezka itzazu hondatutako erraiak

GERO eta sekretu gutxiago gordetzen du zientziak. Gaur egun posible da eskurik, belaunik, birikarik edo beste gorputz atalik ordezkatzeko, burmuina eta bizkar hezurreko muina izan ezik. Minbizia eta antzeko beste gaitzak sendatzeko modurik egokiena da.

TRANSPLANTEAK gero eta arrakasta handiagoa izaki, aurrerantzean animalien erraiak jarriko dizkigute gaitz askoren erremedio gisa. Askok dago, hala ere, ikasteko.

Aurrerantzean pertsonak osorik apenas topatuko du. Gure bizitza gero eta luzeagoa den neurrian, *aberiak* gero eta ugariagoak izango dira. Protiesez jositako gizakia, ez da jada zinemaren asmakizuna.

Ordezkatze hauek denak, zientziaren arrakasta erakusten duten neurrian, prebentzioaren porrota ere frogatzen dute.

Etorkizunean, animalien erraiak ordezkatzeko dituzte gure organo hondatuak. EEBBetan makina bat saio egina dute honez gero. Oraindik, ordea, ez da behar adina arrakasta lortu. Bestalde, protesiak ere izugarri aurreratu dituzte.

EMAITZARIK onenak eman dituzten transplanteak giltzurrunarena, bihotzarena eta gibelarena izan dira. Aipaturiko hiru kasu hauetan esperientzia zabala da: gil-

tzurruna 1954 urteaz geroztik ordezkutzen da, gibela 1963az geroztik, eta bihotza 1967tik.

SINESTEAK zail egiten den ordezkatzeko ere egin dituz-

te. Esate baterako, laringearena, esteena... Baina organuak ordezkatzeko hontako arazo larriak ditu. Jende askok jarri zaion organu berria gaitzetsi egiten du. Gaur egun farmakoak dira gaitzespenari kontra egiteko modu bakarra. Ikerketak ordeak asko aurreratu beharko dira hori gerta ez dadin.

Baina arazorik larriena organoak lortzea da. Gehienak istripuetan hildako pertsonen kenduta lortzen dituzte, baina ez dira nahikoak. Joan den astean, Susan Fowler 26 urteko emakume iparramerikarra hil egin zen, zerri baten gibela barruan zuela, 36 orduz iraun ondoren. Oso gaizki jarri zelarik, pertsonaren gibelik ez zuten inodik inora lortu hari jartzeko ■

ASTRONOMIA

Zer arraio egin behar dugu martitzarrekin?

JOAN den astean, urriaren 12an, extralurtarren bila arituko den ordenagailuaren programa martxan jarri zuten. Harez geroztik, Puerto Rico eta Kalifornian kokaturiko bi teleskopio handiak zerua goitik behara arakatzen hasi ziren, jo ta fuego, seinale inteligentek irits litekeelakoan.

Bitartean, astronomoei lan ederra sortu zaie. Noizbait lurtarrak bakarrik ez garelako konturatzaren diren egunean zer arraio egin beharko ote den asmatu nahian, ero moduan dabilta.

John Billingham NASako kideak aitortu duenez, ez dute ezeren berri emanen ziurtzat jo arte teleskopioek hartu dutena extralurtarren seinalea dena eta ez beste ezer: *«Ezin dugu horrelako berria zabaldu, gero, akatsa zela, abioi bat besterik ez zela esan behar izateko»*. John Billinghamen ustez, ez da soilik zientzilaria eta injenierien arazoa, eta noizbait teleskopio hauek seinalerik topatuko balute, lehen bait lehen inkesta internazional asko egin beharko lirakezteko erabakitzeko.

Disko konpaktua

JOAN den hamarkadan musika entzuteko oinarri berri bat ezaizatu genuen, hots, disko konpaktua. Disko konpaktuarien ezaugarriak nagusiak, batez ere, hiru dira: batetik, musika-kantitate handia espazio txiki-
an sartzea; bestetik, errepro-
duzitzen den musika-kalitate
ona izatea eta azkenik, diskoak
kolpeekiko eta denborarekiko
duen iraupen luzea izatea.

Etxe askotan arrunt bihurtu
den musika-tresna hau beste
eremu batera zabalduko da ha-
markada honetan, informati-
kara alegia. Musika alorrean
disko konpaktu deitzen bada,
informatikan CD ROM, disko
optiko edo disko konpaktu ere
bai, deitzen zaio.

CD ROM «Compacy Disk
Read Only Memory»-ren labur-
pena da eta euskaraz «Disko
konpaktua. Irakurri besterik
ezin den memoria» esaten da.
CD ROMean, beraz, ezin da
ezer ere grabatu, musikarako
disko konpaktuearekin antze-
ko gauza gertatzen delarik.
Baina zein da disko konpaktu
batek informatikan eskaini
dezakeen abantaila?

Erantzuna haxe da: datuak
metatzeko duen kapazitate
handia. Informatikako hitzak
erabilita kapazitatea 600 MB-
koa dela esan daiteke. Hone-
lako gordailu batek aukera
pentsaezinak eskaini diezai-
kioke ordenadore «erabiltzai-
leari. Esate baterako, gaur egun
hainbeste entzuten den multi-
mediarako tresna ezin hobea
da. Multimedia hitzarekin tes-
tua, irudia, soina eta bideoa
batera landuko dituen sistema

adierazi nahi da eta denbora
gutxi barru aplikazio ugariak
ikusi ahal izango ditugu.

CD ROMen bezeria leku as-
kotan aurki daiteke. Hezkun-
tzan ezezik industrian ere oso
erabilgarria izan daiteke. Hez-
kuntzan, multimedia sistemek
oso leku egokia izan dezakete
irakaskuntzaren erreformaren
barnean, gauzak ikusiz eta soi-
nuak erantzunez ikusitako au-
kera ematen dutelako. Indus-
trian edozein proiekturi ekin
aurretik DIN, ISO edo UNE
arauak edo estatu desberdine-
tako legedia kontsultatu behar
izaten direnez, informazio guz-
ti hau CD ROMean izanez gero,
enpresako bulegoan bertan
egin daitezke kontsultak eta
denbora nahiz dirua aurreztu
egiten dira.

Azkenik, prezioa ez dela oz-
topoa esan beharra dago. CD
ROM irakurgailu batek

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

60.000pta balio ditu eta egiten
diren aplikazioen salneurria
ohizko softwarearena da.

ETXE ZULOAN

• ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

TEKNOLOGIA

Mikrouhinen labea arropa garbitzeko

MIKROUHIN labeak sortu
zirenean, askok erreparo
handia izan zuten makina-
txoa erosteko. Gaur egun,
ordea, tresna honek lortu
duen arrakasta ezin uka
daiteke. Horregatik, mikro-
uhinek beste segidarik izan-
go zuela ez zen zaila asma-
izea.

ARROPA lehertzeko gaur
egun dauden makinek aire
beroz funtzionatzen dute,
eta maiz ehun delikatuak
hondatzen dituzte. Ez da ha-
mitzekoa, 70 gradutik gora
aritzen bait dira. Gainera,
arropa asko lehorrean gar-
bitu behar izaten da, eta ez
unik onartzen ez dutelako,

baizik eta lehertzeko gaitzak
direlako. Californiako Ener-
gia Elektrikoko Institutoak
agindu duenez, bada mo-
durik ehunak berotu gabe
ura lurruntzeko.

Instituto honek, Thermo
Energy eta JG Microwave
konpainiekin batera, arropa
lehertzeko tresna bati
mikrouhin labea erantsi dio.
ITXURAZ, arropa lehertzeko
edozein makinaren tanke-
rakoa da, barrenak, ordea,
erabat desberdinak ditu. Eli-
kagaiak prestatzeko erabil-
tzen diren mikrouhin maki-
nen prozesu berbera jarrai-
tzen du lehorgailu honek.

Mikrouhin makina honek

zitu batean astintzen ditu
inguruan dituen molekulak.
Horregatik, astinduen on-
dorioz ura berotu eta lurrun-
du egiten da, baina arropak
berotu gabe jarraitzen du ■

**Mikrouhinen makinek,
janariak prestatzeko izan
duten arrakastaren ondorioz,
garbiketaren esparrua
menderatuko dute aurki.**

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

● Datorren urriaren 26an, «**Haurtxoaren gogoetak**» telesailaren lehenengo atala. Maggie Campbell ezkongabea 18 hilabetetako Michyizeneko haur baten ama da. Hiri berri batera doaz bizitzera eta han, auzoko jende bereziaz egingo dute topo. Arratsaldeko 21.05etan.

● «**Sugeen sekretua**» adieraziko digu «**Basabizitza ikusgai**» dokumentalen saioak. Naturari buruzko historia, bidaiak, eta animalien munduko erreportaiak dira nagusi, **astelehenez, eguerdiko 12.30etan.**

● «**Ilunabar aldea**» saioan «**Gramma**» deituriko filmea emango da. **Asteazkenean, urriaren 28an,**

23.50etan. Etxea zaintzen utzi duten neskak ezustekoren bat jasotzen du pasilu amaieran hilda dagoen mona ikusten duenean.

● **Urriaren 29tik aurrera,** osteguna, 26 kapitulu-tako «**Conan**» saioari emango zaio hasiera. Haurrei zuzendutako programa honetan munduko bi herrialde boteretsuek guda magnetiko arrisku-tsuari ekingo diote, lurrikara nahiz itsasikarek egoera larrian jarriko dutela munduaren etorkizuna. **Arratsaldeko 13.15etan.**

● «**Sei Bionikoak**» marrazki bizidunetan, hainbat etsai garaitu beharko ditu sei lagunez osatutako koadrila ausartak. **Astelehenetik ostiralera, arratsaldeko 18.00etan.**

● «**Egizu dantzan**» en Joan-en historia kontatzen da. 30 urte ezkondata egon eta gero, senarra hiltzen zaio. Janet eta Kevin bere lagun minek lagunduko diote goibeltasun sentimendu nahastuak gainditzten. **Azaroak 1, igandea, 21.20etan.**

TXORI BATEK ESAN DIGU

TBren hamargarren urtebetetzea gogoratzera datozen hainbat saioen ikusteko parada eskaintzen digu «**txoritoak**». Horien artean, arrakastatsuenen taldean dagoen «**Funtzioa**», Xabier eta Peter-en emankizuna. Garai bateko esketx, txiste nahiz parodien aurrean barre gustora egiten du, oraindik, teleikusleak. Kontratua amaitu eta gero, «**Funtzioa**» saioa emititzeari uzteko arrazoietan, hika-mika anitz entzuteko parada izan zen. Oraingoan, berriz, saioaren berrikusteko baimena eman beharrean aurkitu dira Xabier eta Peter, ordainetan, Txirri, Mirri eta Txiribitonon hurrengo diskoaren publizitatea egingo dietela.

Teleikusle sufritua tirokatzen denean

**LARUNBATA 31,
22.05-ETAN.**

ABENTURA ZINEA:

**«URKAMENDIKO HAMABIAK
IV: HERIOZKO MISIOAK».**

ZUZENDARIA: ROBERT

ALDRICH. ANTZEZLEAK: LEE

MARVIN, ERNEST BORGNINE,

CHARLES BRONSON.

IPARRAMERIKAR aginteak preso dituen hamabi gizonei aukera bakarria emango die urkamenditik salbatzeko, hots, ofizial baten eskuetan

jarri eta alemandarren aurkako misio arriskutsuan parte hartzea. Hasierako aurkako jarrera eta gero denak bat etorriko dira jaso-tako aginduekin nahiz eta jakin badakiten bakar batzuk baino ez direla itzuliko.

Behin baino gehiagotan ikusgai izan dugun filme honek Bigarren Mundu Gerrako gaia aitzakiatzat hartu, eta tiroen hariari eusten dio hasieratik bukaerara bitartean ■

Teleikusle sufrituaren argudioa indartzen duten pelikula horietakoa dugu «**Urkamendiko Hamabiak**» en istorioak dakartziguna. Askotan eman duten filme kaskarra.

● **URRIAK 31**

11.15ETAN, ZINEA:

«FUMANCHUREN

ANDREGAIAK». ZUZENDARIA:

DON SHARP, CHRISTOPHER

LEE, DOUGLAS WILNER ETA

MARIE VERSINI.

FUMANCHUK hamabi gazte, politikoa nahiz negozio gizonen alabak, bahitu ditu, ekingoa honen bitartez, gurasoek mundua menperatzen lagun diezaizoten behartu asmoz. Bera baino indartsuago den arerioa aurkituko du, halere ■

● **URRIAK 29**

21.05ETAN, ZINE GAUA:

«TRUMOI OPERAZIOA».

ZUZENDARIA: TERENCE

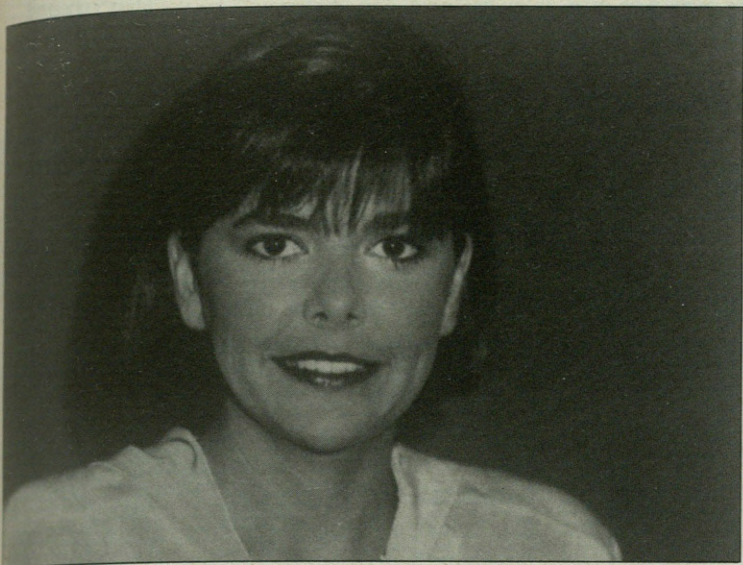
YOUNG. ANTZEZLEAK: SEAN

CONNERY, ADOLFO CELL

BERNARD LEE ETA CLAUDINA

AUGER.

MUNDUKO agente ospetsuenak, 007 espioi ahalguztidunak, Emilio Largo begi bakar gaizkileari egingo dio aurre, oraingoan. Honek, bi lehegailu nuklear ezkatatu dituen mehatxua zabaldu du lau haizetara ■

Jasone Aretxabaleta hiru urtetan ibili da albistegiak aurkezten, oraingoan «Neuk esango dizut» saioarekin erronka berri bati ekin dio.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Sorkunde kirolari

Euskar Telebistako lehenengo kateak garrantzia handia ematen ari zaio kirolaren munduari. Informatibo edo albistegietan tarte berezi bat eskaintzen zaio aurkezle eta guzti eta baita programazioan zehar ere «Kirolez kirol» programa eta hainbat erretransmisiorekin (albistegien ordutegiak mugitzeko 'borterea' ere badutelarik).

Egia da, jende askok atsegin duela kirola, eta azken urteetan gero eta gehiago direla kirola egin egiten dutenak; baina telebistak erakusten digunaren arabera, badirudi kirola gizonezkoek egiten duten zerbait dela. Gizonezkoak dira futboleak, saskibaloia, eskubaloia edo beste edozein kirolek hartzen dutenak, emakumeek tenisen esparrua bakarrik utziz.

Telebistatik beti eman izan zaie garrantzi handiagoa gizonezkoak protagonistatzat dituzten kirolei. Gauzak honela, nola ez dira ba kirolari profesional gehienak gizonezkoak izango? Ez al dago paralelismorik telebistak erakusten duen eta jendeari gustatzen zaionaren artean?

Gauza guztietan bezalaxe, kirolek ere ekin-tza positiborako neurriak hartu behar dira; eta errepikakorra izan badaiteke ere, ETB bezalako telebista publiko baten komertzialak ez diren baina egia diren errealitate horiek erakutsi behar dira; eta Euskal Herrian emakumeek kirola egiten dugu. Bada garaia ETBko kirol saioetan ere Sorkunde sartzen hasteko.

BEA NARBAIZA

Jasone Aretxabaleta: «Orain ez nuke berriro albistegietara itzuli nahi»

Duela zazpi bat urte hasi zen ETBn lanean Arrate Irratian aritu ondoren. ETBko aurpegi ezagunenetako bat denak albistegietan hainbat urte eman zituen. Gero urtebete egin du «Erreportari» saioan eta orain «Neuk esango dizut» saioaren erronkari ekin dio Xabier Zalduekin batera, beraiek haseratik garatutako ideia batekin.

tora ibili naiz.

A. Saio berri hauetan ala albistegietan sentitzen zara gustorago?

J.A. Hasieran, albistegiak uztea nolabaiteko tristezia ematen zidan, baina saio hau hasi ondoren orain albistegietara itzultzeko esango balidate ezezkoa emango nuke. Beste era bateko lana da oraingoa, beste mundu bat. Hemen jende gehiago ezagutzen duzu eta dibertigarria da.

A. Zein da zuen saioaren helburu nagusia?

J.A. Telebista guztietan orokorrean kultur arloa eta batez ere liburu eta diskoak ez dute toki gehiegirik. Telebistetan beste gauzek dute lehentasuna. Irakurzaletasuna bultzatu eta euskal kultur arloan gauza interesgarriak egiten direla adieraztea. Euskal Herrian euskaraz dakiten eta gauza interesgarriak egiten dituzten pertsonak badaudela agertzea.

rrizketa nagusira jende eza-zaguna ekartzea da. Ezezaguna, telebistan askotan azaldu ez arren interesgarria den zerbait kontatzeko duen jendea euskal munduan biltzea oso zaila da. Beti pertsona berberengana jotzen dugu eta denok nahi izaten dugu gauza berri bat egin eta zailtasun bat hau izan daiteke.

Nere aldetik, hasiera batean beldur apur bat ere bannon saioan nola moldatuko nintzen ez nekielako, baina orain uste dut nere saltsan nagoela. Oso berritsua naizenez, gustatzen zait giro hau. Hala ere, batzuetan gogorra ere izaten da eta elkarriketatuak berak ere asko baldintzatzen du zure papera. Orain arte oso gus-

ARGIA. Nola sortu zen saio berri hau egiteko ideia?

JASONE ARETXABALETAK. Aurreko ikasturtea bukatuta etxe honetako elkarrizketetan oinarritutako saio bat egitea proposatu zidaten. Etxe honetan ez dut honelako saiorik egin eta ideia ona iruditu zitzaidan. Neri saio bat egitea proposatu zidaten eta nik asmatu nuen saio nolakoa izan zitekeen, gero Xabier Zalduari komentatu nion eta bion artean erditutako saioa da «Neuk esango dizut». Gu izan gara saio honen asmatzaile, sortzaile, aurkezle eta denetatik apur bat.

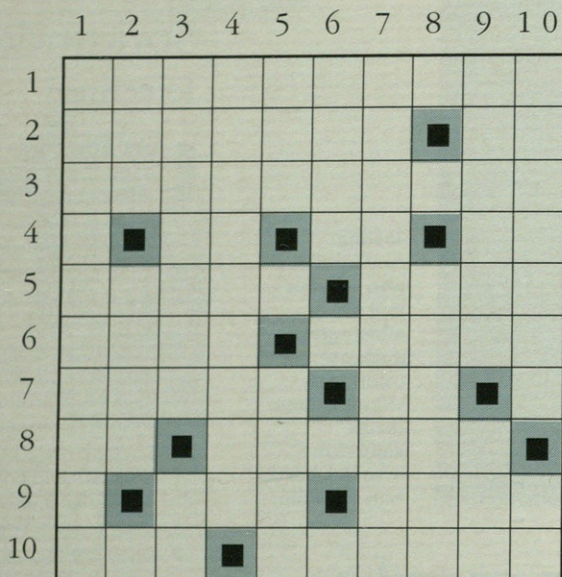
A. Zein izan da saioa egitean aurkitu duzuen oztoporik garrantzitsuena?

J.A. Oztopoetako bat elka-

AITZIBER YARZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Labain baten bidez eginiko ziztada. 2.- Emakumea. Lehen biak. 3.- Amildegiz beteriko tokia. 4.- Lehenengoa. Kasik. Bizkaiko herria. Kriptonen sinbolo kimikoa. 5.- Ekialdean, zoaz. Pluralean, suari dariona. 6.- Arto, hitz elkarketan. Gustatu aditzaren infinitiboa. 7.- Iruten duena. Emea hitzaren erdian. Potasioaren sinbolo kimikoa. 8.- Naizen hau. Emakume ezkondua. 9.- Bokala. Alderantziz, eguzki. Giro. 10.- Ekarri aditzaren erroa. Auzapez.

GOITIK BEHERA: 1.- Lemariak. 2.- Sortu zintuena. Hosto. Bokala. 3.- Zerbait lortzeko erabili. Iridioaren sinbolo kimikoa. 4.- Azazkalak. 5.- Arnas ezak hil. Bat. Nirea. 6.- Gipuzkoan, nire. Kontsonantea. Bostehun. Berrogeitamar. 7.- Katuaren kumeak. 8.- Bokala. Sufrearen sinbolo kimikoa. Jezarria. 9.- Dut. Erdi, hitz elkarketan. 10.- Espartinak. Alderantziz, egile atzizkia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Eraikiak
Itzalpea
Koroatua
Labekada

7 letra

Betilun
Emaztea
Ezabatu
Lastari

4 letra

Aida
Aker
Arau
Area
Arin
Batu
Ekin
Eman
Ezik
Gale
Gazi
Iaio

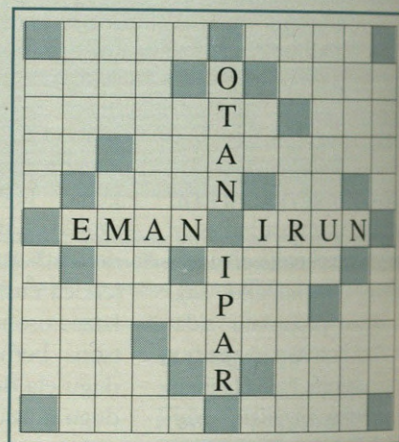
Ines
Inon
Ipar
Irun
Kaka
Otan
Tiki
Urak
Zama
Zein
Zerk
Ziba

3 letra

Ama
Art
Dit
Tea

2 letra

Ad
Az
Ii
Iz
Ll
Ol
Ri
Ui

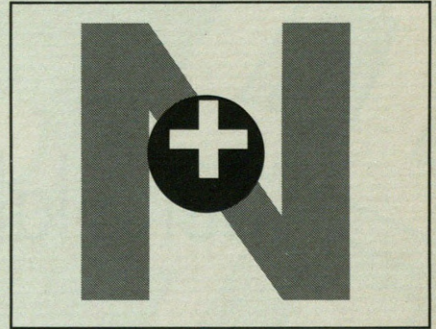
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Irungo pintore handi baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
7	8	9			

Sarratolari		Sailak		Eguna		Oilarren kantua	
Zurginak		Izen arabiarra		Zuen, hari			
Bukatu		Bat				8	
Aranondoaren fruitu		Lekutu arazia		Uranioa		Hitz grekoa	
(Ald.) Lutezioa		Potasioa		Iridioa		Tente	
Har ezak!		Partitiboaren marka		Ordaindu gabea		Ehun mota	
		Ikaratu		Ez eme		6	
Hesolak		Lehenengo pertsona		Titanioa		Bokala	
(Infi.) Gurtu		Mila		4		Bokala	
50		Lapurdiko herria					
9							

Hieroglifikoa

Osatzen al dituzue denborapasak?

Aurreko asteko soluzioak

XABIETZ
LETE

●	Z	●	L	●	K	●
M	A	Z	E	L	A	K
T	X	A	P	E	L	D
U	N	A	K			
●	O	K	A	Z	T	A
A	R	●	L	●	A	N
●	I	S	A	T	S	●
I	B	I	●	Z	U	R
●	U	K	A	●	N	●
I	R	U	N	D	A	R
●	U	A	●	A	K	A

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN 1. Banketxeak. 2. Inauti. Tsu. 3. Zauri. Loti. 4. Ik. Akerra. 5. Radiat. K. U. 6. It. Agiriak. 7. Dui. Ak. N. A. 8. E. Ehiak. An. 9. Arloa. Ahia. 10. Kafakariak.

GOITIK BEHERA: 1. Buzidueak. 2. Arakatu. Ra. 3. Nau. D. Tell. 4. Kopia. Hoa. 5. Eliakariak. 6. Ti. Etika. A. 7. s. Ir. Kar. 8. Etorkin. Hi. 9. Asta. A. Aia. 10. Kui. Ukanak.

Hieroglifikoa: Bi bote

Hitz Kateatuak

B	O	T	A	B	A	H	E
L	A	N	A	E	G	A	Z
A	D	A	B	A	K	I	R
I	A	E	R	I	Z	A	I
A	O	R	E	A	L	Z	S
E	S	N	A	A	T	T	A
Z	T	A	E	T	Z	I	E
E	M	A	K	U	M	E	A
R	A	T	H	E	R	R	E
I	R	U	N	A	I	R	A
I	A	I	A	Z	A	T	I

KAXKU

Ati

Sei hilabete eta gero... hau!

AZKEN egunotan, Sevillako Erakustaldiaren inguruan bota diren goraipamenek inbaditu gaituzte. Dirudienez, eta Erregeak, Felipe Gonzálezek, Casinellok eta beste batzuek esan dutenaren arabera, erabat arraskatsua izan da. Hemendik aurrera, hain ondo atera denari esker, Espainiak krisia ere gaindi dezake. To.

Dena den, hainbeste su eta satisfakzio ofizial izan arren, bati zalantza batzuk sortzen zaizkio. Ez dut ukatzen, azken urteotako aurrerapen zientifikoak agertzen dituen Erakustaldi Unibertsal batek izan dezakeen interesa. Sevillako erakusketako pabilioi batzuen erakargarritasuna ez dut ukatzen, batzuk benetako perla arkitektonikoak izan bait dira. Eta Sevillako herriari sei hilabetetako luxuz beteriko jaialdia eskaintzea ez zait gaizki iruditzen. Baina arazoa da 2 bilioi pezeta gastatzea, urriaren

12tik aurrera hondagarria izan litekeen eta ekologikoki zakarra izan den Abiadura Handiko Trena egitea, eta errentabilitate dudagarria izango duen erakusleho iragankor bat eraikitzea beharrezkoak ote ziren. Bizi dugun krisi ekonomikoak Exporen zarrastelkeria ulergaitza bihurtzen du.

HALA eta guztiz ere, guzti honek badu azalpenik. Pentsa dezakegu, Felipe Gonzálezek Gobernuak, Ardanzak eta enparauen laguntzarekin, zeukan helburua lortu duela. Sinpleki, Espainia, euren Espainia herrialde modernoak zela, mendebaldeko herrialde garatuekin konparagarria eta halako edota bestelako gertakizun bat antolatzeke gai zirela frogatu nahi zutelako. Transizioa erabat gaindituta zegoela eta eskubide osoz, herrialde handi eta aberatsen kontzertuan parte har zezakeela. Larriena zera da: guzti honekin frogatu izan da jaialdi honetako ahantziena, hain zuzen ere, Latinoamerika dela. 500 urteen kontua fartsa bat izan da, 'Topaketa'ren usitezko beste protagonista, Latinoamerika, Ipar aberatsean hasi eta amaitu nahi zuten plangintzak aurrera eramateko aitzakia bat besterik ez zelako. Amerikako gehiengo nagusiak, euren aldarrikapenak, euren arazoak, euren duintasuna, jaialditik baztertuak izan dira. Arrazoiz eta sutan esan dezakete, 500 urte eta gero, konkista jarraitzen dela. Hobeto

elkar ezagutzeko, irainorderako, z aukera ederra galdu den!

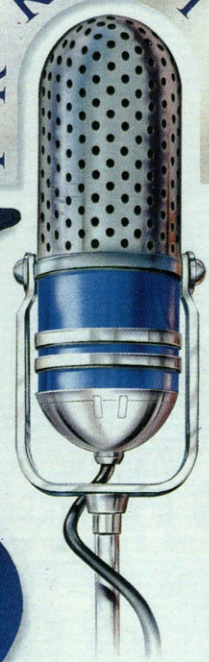
ETA zer esan Sevillako eusko presentzia instituzionalerako Laku ko plangintzez? Pabilioi-baserri eraiki da, beste gauza gutxien arte Amerikan izandako balentria b kongadoak erakusteko. Exporto itxiera eta gero, Eusko Jauriaritza aldeko egunkari ezagun batek pabilioiari buruzko balantze soziokultural bezala agertu zuen titularra nahi adierazgarria da: «Sari bat euskal astronomiarentzat». Horretan gastatutako 1.000 milioi pezetatik goi Joseba Arregi ilustreak onartu zuenez, 92 urteko aurrekontua baldintzatzen duen diru partida. Aipatzeko ez.

ANTONIO DUPLA

EHUko irakaslea

AREA, ZE
AREA, ZE
AREA, ZE
AREA, ZE
AREA, ZE
AREA, ZE

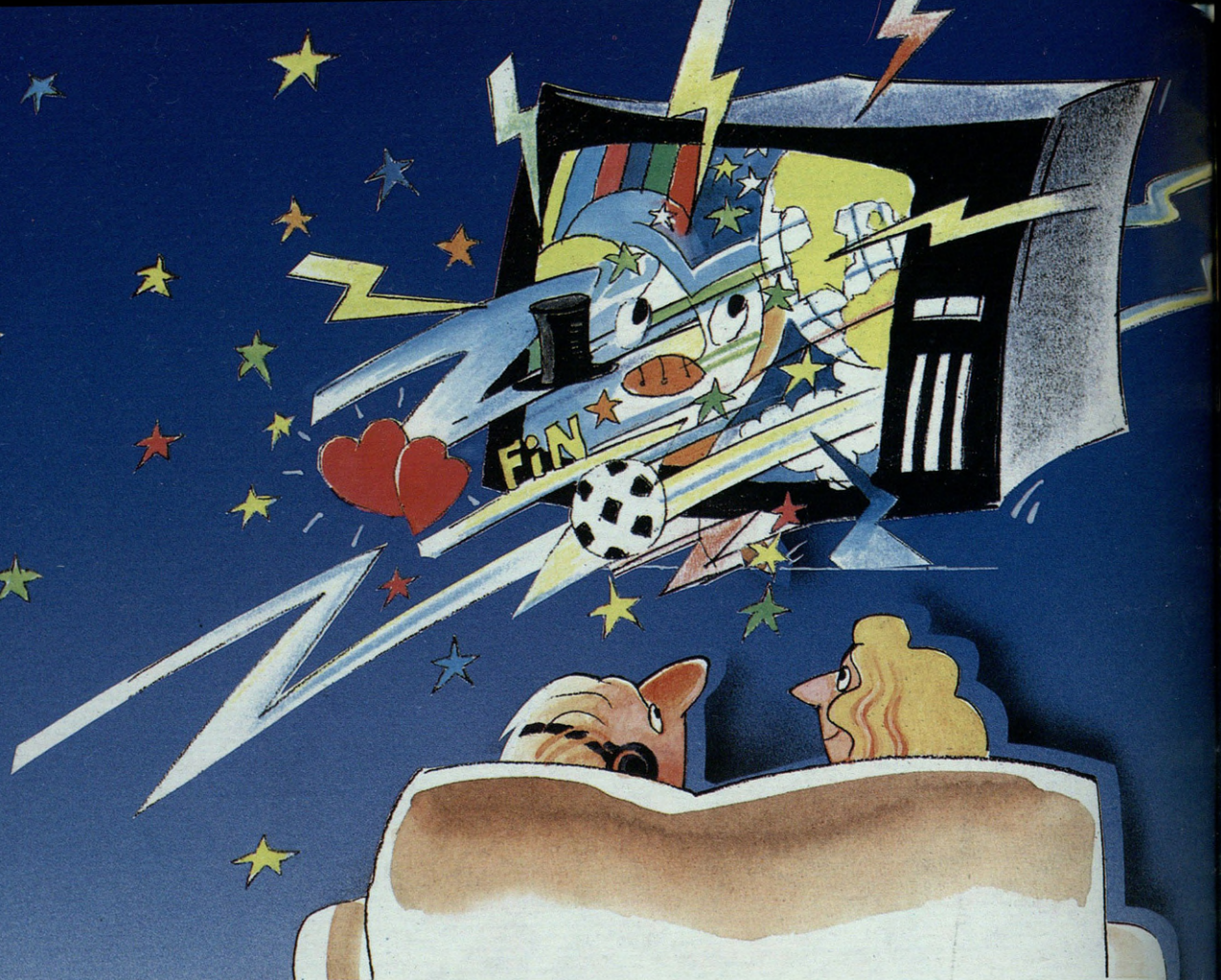
I · R · A · T · I · A

egn

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

EUSKARA IKUSGARRIA

400.000 pertsonak, zuk bezalaxe, egunero
Irratia eta Telebista euskaraz ikusi eta
entzuten dute.

Lasaitzeko, ondo pasatzeko,
informatzeko edo ikasteko. Euskara...
IKUSGARRIA delako.

ETB

1

EUSKADI
IRRATIA